

Ministerul Educației

Manual
pentru clasa
a IV-a

Octavian Mândruț
Nicoleta Stănică

CORINT
LOGISTIC

GEOGRAFIE

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.
Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară
aprobată prin OM nr. 5003/02.12.2014.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Ministerul Educației

Manual
pentru clasa
a IV-a

Octavian Mândruț
Nicoleta Stănică

CORINT
LOGISTIC

GEOGRAFIE

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin ordinul de ministru nr. 4200/07.07.2021.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2021-2022.

Inspectoratul școlar .....

Școala / Colegiul / Liceul .....

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Date despre autori:

Octavian Mândruț, dr., cerc. șt. pr. I și cadru didactic, formator național, autor de programe școlare de geografie (clasele IV-XII), auxiliare, ghiduri metodologice, atlase.

Nicoleta Stănică, profesor drd., inspector școlar pentru învățământ primar în cadrul ISJ Ilfov, profesor asociat în cadrul Universității din București – Facultatea de Științe ale Educației, formator național, autor de programe școlare pentru ciclul primar, manuale școlare, auxiliare și ghiduri.

Referenți:

- Conf. univ. dr. **Marcu Stașac**, Facultatea de Geografie, Turism și Sport, Universitatea din Oradea.
- Prof. gr. I **Mihaela Zugravu**, inspector școlar pentru învățământ primar, ISJ Brașov.

Redactare: **Geanina Popescu**

Tehnoredactare: **Dan Mihalache**

Design copertă: **Dan Mihalache**

Ilustrații: **Shutterstock**

Hărțile au fost reproduse după atlasele de geografie ale Editurii Corint.

Varianta digitală: **MyKoolio**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Geografie : manual pentru clasa a IV-a / Octavia Mândruț, Nicoleta Stănică. - București : Corint Logistic, 2021

ISBN 978-606-95275-3-5

I. Mândruț, Octavian

II. Stănică, Nicoleta

Pentru comenzi și informații, contactați:

GRUPUL EDITORIAL CORINT

Departamentul de Vânzări

Str. Mihai Eminescu nr. 54A, sector 1, București,

cod poștal 010517. Tel./Fax: 021.319.47.97;

021.319.48.20

Depozit

Str. Gării nr. 11, Mogoșoaia, jud. Ilfov

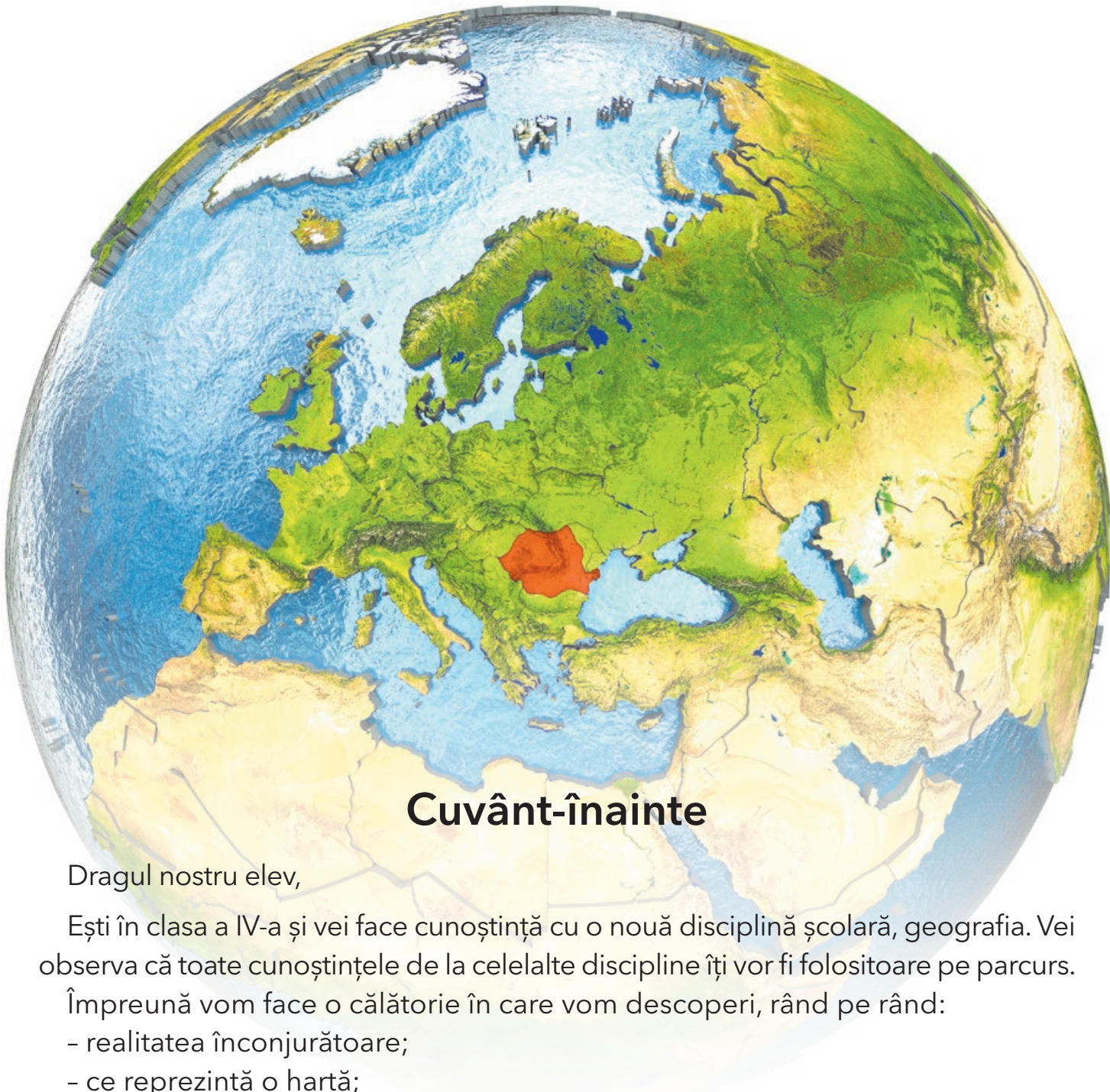
Tel.: 0758.053.416

E-mail: vanzari@edituracorint.ro

Magazin virtual: www.edituracorint.ro

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate
EDITURII CORINT LOGISTIC.

Cuvânt-înainte

Dragul nostru elev,

Ești în clasa a IV-a și vei face cunoștință cu o nouă disciplină școlară, geografia. Vei observa că toate cunoștințele de la celelalte discipline îți vor fi folositoare pe parcurs.

Împreună vom face o călătorie în care vom descoperi, rând pe rând:

- realitatea înconjurătoare;
- ce reprezintă o hartă;
- România, țara în care locuim;
- Terra, planeta noastră.

La finalul călătoriei, în rucsacul cu informații le vei adăuga și pe acelea care îți dau posibilitatea să prezinți și să înțelegi realitatea înconjurătoare, să realizezi legături între elementele din realitate și reprezentarea acestora pe hărți, să ai o imagine care pornește de la sala de clasă și localitatea în care trăiești și înveți până la dimensiunea planetei ca întreg, adică „de la localitate la planetă”.

Autorii

Cuprins

Cuvânt-înainte	3	Relieful. Caracteristici generale și trepte de relief	42	Organizarea administrativă a României	
Ghid de utilizare a manualului	5	Caracteristici generale.....	42	Organizarea administrativă actuală	80
Competențe generale și competențe specifice	6	Trepte de relief	44	Orașul București - caracterizare geografică.....	82
I. ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ORIZONTULUI LOCAL ȘI APROPIAT	7	Clima, apele, vegetația, animalele și solurile		Caracterizarea geografică a județului în care este situat orizontul local. Caracteristici generale și modul de prezentare	84
Orizontul apropiat		Clima, vremea, apele	46	Studiu de caz - județul Alba	85
Clasa, școala, cartierul, localitatea	8	Vegetația, animalele și solurile ..	48	Studiu de caz - județul Iași	86
Orientarea și distanțele în orizontul apropiat.....	10	Locuitorii și așezările omenești		Studiu de caz - județul Prahova ..	87
Planul clasei, al locuinței, școlii, cartierului și al localității.....	12	Populația	50	Caracterizarea geografică a județului în care este situat orizontul local	88
Orizontul local		Așezările rurale	51	Caracterizarea geografică a localității în care este situat orizontul local.....	90
Orizontul, linia orizontului, punctele cardinale	16	Așezările urbane	52	Recapitulare	92
Hărți ale orizontului local	18	Activități economice		Autoevaluare.....	93
Caracteristici generale observabile ale orizontului local		Resurse și activități industriale	54	Investigație	94
Relief, hidrografie, vegetație	20	Principalele produse agricole	56		
Populație, așezări, activități ale oamenilor	24	Căi de comunicație	58		
Activitate independentă și de grup	26	Recapitulare	60		
Modificări observabile și repere de timp		Autoevaluare.....	61		
Modificări observabile în realitatea înconjurătoare	28	III. ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ROMÂNIEI. GEOGRAFIE REGIONALĂ	63	IV. ROMÂNIA ÎN EUROPA ȘI PE GLOB	95
Repere de timp: ora, ziua, săptămâna, anul. Calendarul ..	30	Marile unități geografice ale României		România în Europa	
De la orizontul local la țară		Caracteristici generale (pe trepte de relief)	64	Poziția geografică a României în Europa - limite și vecini	96
Localitatea natală. Regiunea înconjurătoare	32	Carpații.....	66	Țările vecine (denumire, capitală)	98
De la orizontul local la regiune și țară	34	Dealurile și podișurile.....	68	Europa - un continent al planetei 100	
Recapitulare	36	Câmpiile.....	70	Europa - scurtă caracterizare geografică.....	102
Autoevaluare	37	Caracteristici geografice ale regiunii în care este situat orizontul local		Europa și România - elemente comune	104
II. ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ROMÂNIEI. GEOGRAFIE GENERALĂ	39	Elemente de prezentare ale unei regiuni. Câmpia Română.....	72	Uniunea Europeană	106
Limite și vecini	40	Caracterizarea regiunilor din jurul orizontului local.		Terra - planeta noastră	108
		Depresiunea colinară a Transilvaniei și Carpații Meridionali (Studii de caz).....	74	Caracteristici generale (formă, mărime, mișcări).....	108
		Caracterizarea unor alte regiuni. Câmpia de Vest și Podișul Moldovei (Studii de caz).....	76	Continente și oceane.....	112
		Caracterizarea unor alte regiuni. Carpații Moldo-Transilvani și Munții Apuseni (Studii de caz).....	78	Terra - o planetă a Sistemului Solar	
				Caracteristici generale.....	114
				Planiglobul - imaginea Terrei	116
				Recapitulare	118
				Evaluare finală.....	119

Ghid de utilizare a manualului

Manualul cuprinde variantele tipărită și digitală

Simboluri folosite în varianta digitală

Rezolvă

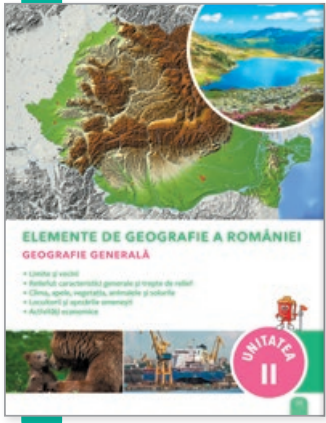
Privește

Vizionează

Manualul este structurat în unități de învățare, care cuprind:

DESCHIDERE DE UNITATE

LECȚIE

- Titlul lecției
- Vei învăța despre
- Vei reuși
- Observă
- Textul lecției
- Aplicații

II ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ROMÂNIEI - GEOGRAFIA GENERALĂ

Despre de relief

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- 1. Cunoașterea reliefului de relief al țării noastre de la nivel global
- 2. Identificarea reliefului de relief al țării noastre de la nivel regional
- 3. Identificarea reliefului de relief al țării noastre de la nivel local

VEI REUȘI

- 1. Să descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel global
- 2. Să descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel regional
- 3. Să descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel local

Observă

Textul lecției

APLICAȚII

Probleme de rezolvat în grup:

1. Descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel global.
2. Descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel regional.
3. Descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel local.

REZOLVĂ

1. Care este relieful de relief al țării noastre de la nivel global?

2. Care este relieful de relief al țării noastre de la nivel regional?

3. Care este relieful de relief al țării noastre de la nivel local?

PRIVEȘTE

1. Imaginează-ți relieful de relief al țării noastre de la nivel global.

2. Imaginează-ți relieful de relief al țării noastre de la nivel regional.

3. Imaginează-ți relieful de relief al țării noastre de la nivel local.

VIZIONEAZĂ

1. Videoclipul despre relieful de relief al țării noastre de la nivel global.

2. Videoclipul despre relieful de relief al țării noastre de la nivel regional.

3. Videoclipul despre relieful de relief al țării noastre de la nivel local.

- Gândește-te și răspunde
- Vocabular
- Important
- Știați că

RECAPITULARE

II ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ROMÂNIEI - GEOGRAFIA GENERALĂ

Recapitulare

A. Activitate de grup

1. Realizează o hartă fizică a reliefului de relief al țării noastre de la nivel global.

2. Realizează o hartă fizică a reliefului de relief al țării noastre de la nivel regional.

3. Realizează o hartă fizică a reliefului de relief al țării noastre de la nivel local.

B. Proiect

Geografia de relief al țării noastre de la nivel global.

Geografia de relief al țării noastre de la nivel regional.

Geografia de relief al țării noastre de la nivel local.

Titlu	Conținut	Forma de prezentare
Relieful de relief al țării noastre de la nivel global	Relieful de relief al țării noastre de la nivel global	Relieful de relief al țării noastre de la nivel global
Relieful de relief al țării noastre de la nivel regional	Relieful de relief al țării noastre de la nivel regional	Relieful de relief al țării noastre de la nivel regional
Relieful de relief al țării noastre de la nivel local	Relieful de relief al țării noastre de la nivel local	Relieful de relief al țării noastre de la nivel local

AUTOEVALUARE

III ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ROMÂNIEI - GEOGRAFIA GENERALĂ

Autoevaluare

1. Descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel global.

2. Descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel regional.

3. Descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel local.

4. Ce este relieful de relief al țării noastre de la nivel global?

5. Ce este relieful de relief al țării noastre de la nivel regional?

6. Ce este relieful de relief al țării noastre de la nivel local?

7. Care sunt relieful de relief al țării noastre de la nivel global?

8. Care sunt relieful de relief al țării noastre de la nivel regional?

9. Care sunt relieful de relief al țării noastre de la nivel local?

INVESTIGAȚIE

III ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ROMÂNIEI - GEOGRAFIA GENERALĂ

Investigație

Realizează o investigație despre relieful de relief al țării noastre de la nivel global.

Realizează o investigație despre relieful de relief al țării noastre de la nivel regional.

Realizează o investigație despre relieful de relief al țării noastre de la nivel local.

1. Care este relieful de relief al țării noastre de la nivel global?

2. Care este relieful de relief al țării noastre de la nivel regional?

3. Care este relieful de relief al țării noastre de la nivel local?

EVALUARE FINALĂ

III ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ROMÂNIEI - GEOGRAFIA GENERALĂ

Evaluare finală

1. Descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel global.

2. Descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel regional.

3. Descrie relieful de relief al țării noastre de la nivel local.

4. Care este relieful de relief al țării noastre de la nivel global?

5. Care este relieful de relief al țării noastre de la nivel regional?

6. Care este relieful de relief al țării noastre de la nivel local?

7. Care sunt relieful de relief al țării noastre de la nivel global?

8. Care sunt relieful de relief al țării noastre de la nivel regional?

9. Care sunt relieful de relief al țării noastre de la nivel local?

Competențe generale și competențe specifice

1. Prezentarea realității observabile, cu ajutorul terminologiei generale și specifice

1.1. Identificarea unor termeni geografici în texte/contexte/situații de învățare diferite

1.2. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici de bază

1.3. Utilizarea termenilor geografici simpli în contexte cunoscute

2. Utilizarea elementelor semnificative din matematică, științele naturii și disciplinele sociale, în înțelegerea realității înconjurătoare

2.1. Aplicarea unor elemente și operații matematice minime în înțelegerea unor situații reale observate

2.2. Aplicarea unor elemente și cunoștințe dobândite la alte discipline (științe ale naturii, istorie, științe sociale) în descrierea și explicarea realității înconjurătoare

2.3. Identificarea unor fenomene și procese cu caracter geografic din mediul înconjurător al orizontului local, al regiunii, țării și continentului

3. Relaționarea realității înconjurătoare cu reprezentarea ei cartografică

3.1. Identificarea poziției elementelor reprezentate pe hartă

3.2. Utilizarea semnelor și a altor reprezentări convenționale

3.3. Raportarea corectă a poziției unor elemente pe reprezentările cartografice

3.4. Utilizarea unor reprezentări grafice și cartografice simple

4. Dezvoltarea interesului pentru cunoașterea orizontului local, a țării și a lumii contemporane

4.1. Dezvoltarea curiozității de cunoaștere a elementelor geografice caracteristice orizontului local, țării și lumii contemporane

4.2. Dobândirea interesului pentru înțelegerea rolului mediului înconjurător pentru viața și activitatea societății

4.3. Dezvoltarea interesului pentru cunoașterea și înțelegerea diversității naturale și umane

ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ORIZONTULUI LOCAL ȘI APROPIAT

- Orizontul apropiat
- Orizontul local
- Caracteristici generale observabile ale orizontului local
- Modificări observabile și repere de timp
- De la orizontul local la țară

Orizontul apropiat

Clasa, școala, cartierul, localitatea

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Clasă, școală, drumul de acasă la școală și invers
- Orizontul situat în apropierea noastră (orizontul apropiat)

VEI REUȘI

- Să compari obiectele din realitate cu diferite corpuri și figuri geometrice
- Să apreciezi distanțele dintre corpuri

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

OBSERVĂ

Privește cu atenție imaginile alăturate.

1. Selectează la alegere câteva obiecte și spune cu ce figuri geometrice le-ai putea înlocui într-un desen.
2. Ce reprezintă fiecare dintre imagini?
3. Cu ce elemente ai putea completa fiecare imagine? Explică!

APLICĂ

Compară imaginile de mai sus cu imaginea clasei și a școlii tale și stabilește asemănările și deosebirile dintre acestea.

Clasa reprezintă locul în care copiii își desfășoară activitatea din timpul orelor petrecute la școală. Aici se găsesc diferite obiecte, elevii care învață și doamna sau domnul profesor.

Obiectele principale din clasă (băncile, scaunele, ușa, ferestrele, tabla și catedra) au aspectul unor figuri sau corpuri geometrice.

Putem desena astfel clasa în care învățăm, înlocuind obiectele cu figuri geometrice.

Clasele diferă de la o școală la alta prin numărul băncilor și al scaunelor, forma și mărimea clasei, aspectul tablei și al catedrei.

Clasele destinate unor anumite discipline școlare sunt denumite cabinete (cabinetul de geografie, de istorie, de limba română și altele) sau laboratoare (pentru științe).

Școlile diferă, de asemenea, prin formă, mărime, înălțime, prin forma și mărimea curții, clădirile și străzile din jurul școlii, existența unei săli de sport.

Obiectele din jurul vostru (din clasă și din școală) pot fi localizate în funcție de poziția unuia față de altul.

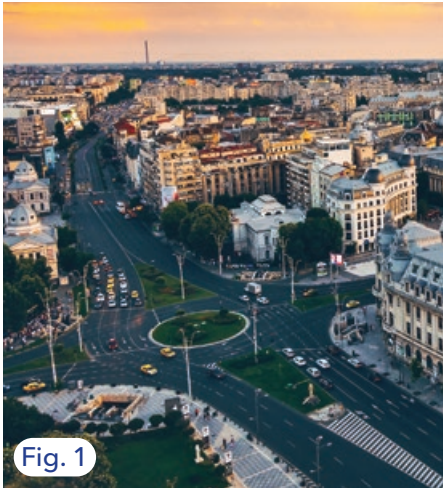

Fig. 1

Localitate urbană (oraș)

Fig. 2

Localitate rurală (sat)

IMPORTANT

- Clasa și școala reprezintă locul în care ne desfășurăm activitatea aproape în fiecare zi.
- În jurul nostru există case, străzi, intersecții, parcuri, magazine, clădiri, diferite instituții, întreprinderi, care alcătuiesc **localitatea** noastră.
- De asemenea, există mai mulți oameni care locuiesc sau care desfășoară diferite activități. Aceștia fac parte din localitatea noastră.
- **Orizontul apropiat** este spațiul care se află în apropierea noastră: clasa, școala, locuința, cartierul, localitatea și în care ne desfășurăm în mod obișnuit activitatea zilnică.
- Pentru a ajunge dintr-un loc în altul este nevoie să parcurgem o anumită distanță, într-un interval de timp.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Gândește-te și scrie cum poți aprecia distanța pe care trebuie să o parcurgi între diferite clădiri? Găsește cât mai multe variante posibile.
2. Ce asemănări și deosebiri sunt între cele două imagini (fig. 1 și fig. 2).
3. Cum se numește școala în care înveți? Dar localitatea în care locuiești?
4. Cu care dintre imagini seamănă cel mai mult localitatea ta? De ce?

CUVINTE NOI

Distanța - lungimea unei linii drepte sau frânte între două puncte.

Localitate - teritoriu delimitat, format dintr-un număr de locuitori care trăiesc în acel loc, clădiri, străzi, intersecții, spații verzi, instituții, precum și din activitatea care se desfășoară pe acel teritoriu.

APLICĂ

1. Stabilește, față de locul în care te situezi în clasă, pozițiile următoarelor corpuri: tabla, ferestrele, ușa, catedra. Pentru aceasta, utilizează următorii termenii: în față, în spate, în dreapta, în stânga, mai aproape, mai departe, mai sus, mai jos etc.

2. **Activitate în pereche.** Împreună cu colegul de bancă stabilește un punct-destinație din școală (ex. cancelarie, cabinetul medical, o altă clasă). Fiecare va scrie care crede că este distanța între locul de unde plecați și cel în care doriți să ajungeți și timpul în care puteți parcurge această distanță.

Plecați pe rând, mergeți la pas și cronometrați pe ceas timpul în care parcurgeți distanța. Măsurați distanța cu o ruletă.

Comparați:

- a) datele scrise inițial cu cele obținute în urma activității;
- b) datele obținute de fiecare dintre voi.

Ce observați? Discutați!

ȘTIAI CĂ

Există țări în care copiii parcurg uneori distanțe mari, pe trasee dificile, traversând râuri pe poduri de lemn pentru a ajunge la școală?

Orientarea și distanțele în orizontul apropiat

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Elementele care compun orizontul apropiat
- Mijloacele de orientare și de măsurare a distanțelor

VEI REUȘI

- Să localizezi obiecte în orizontul apropiat
- Să stabilești poziția diferitelor obiecte, având repere diferite
- Să reconstitui un traseu cunoscut, respectând ordinea obiectelor

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate, care redau aspecte dintr-o localitate urbană și dintr-o localitate rurală.

1. Ce obiecte (corpuri) sunt reprezentate în fiecare imagine?
2. Clasifică-le în corpuri fără viață și corpuri cu viață.
3. Precizează din ce materiale sunt alcătuite corpurile fără viață.

Fig. 1

Fig. 2

Imaginile redau aspecte dintr-un oraș și dintr-un sat.

În fiecare localitate întâlnim mai multe corpuri decât în clasă sau în școală.

Corpurile fără viață întâlnite cel mai frecvent sunt: străzi, clădiri, mașini, ateliere, magazine și altele.

Corpurile cu viață sunt: locuitorii, precum și viețuitoarele situate în apropiere.

Corpurile din localitatea noastră pot fi localizate astfel:

- unele față de altele;
- cu ajutorul punctelor cardinale;
- față de cel care le privește (mai aproape sau mai departe).

Punctele cardinale se stabilesc cel mai des cu ajutorul busolei.

Acul busolei indică punctul cardinal nord (N), iar pe cadranul acesteia sunt și celelalte puncte cardinale S (sud), E (est), V (vest) și intercardinale (NE, SE, SV, NV).

Direcția față de un punct cardinal se numește direcție cardinală; aceasta se exprimă prin: spre nord, spre sud etc.

BUSOLA

Principiul busolei a fost cunoscut în China cu aproape 3000 de ani în urmă. În secolul al XV-lea, busola a fost introdusă în Europa (în Portugalia și Spania), iar din secolul al XIX-lea s-a ajuns la forma ei actuală.

APLICĂ

1. Scrie, în ordine, ce corpuri întâlnești pe drumul de acasă până la școală.
2. Grupează, într-un tabel asemănător celui de mai jos, corpurile întâlnite în raport cu dimensiunile unui elev. Poți fi chiar tu acel elev.

Mai mici	Aproape egale	Mai mari

Imaginile redau aspecte dintr-o localitate rurală, o regiune de câmpie și o sală de clasă.

IMPORTANT

- În cursul unui an școlar ne deplasăm de acasă la școală în cinci zile din cele șapte ale săptămânii (în afara perioadelor de vacanță).
- Dacă mergem pe același drum, la dus și la întors, ordinea corpurilor întâlnite se inversează.
- Orizontul apropiat reprezintă spațiul pe care îl parcurgem zilnic sau aproape zilnic.
- Orizontul apropiat cuprinde casa, școala, drumul de acasă la școală și corpurile întâlnite pe acest drum.
- Drumul parcurs poate fi raportat la un interval de timp.
- Corpurile pot fi localizate în mai multe moduri: față de cel care privește, unele față de altele sau în raport cu punctele cardinale.

APLICĂ

1. **Activitate în pereche.** Discută cu colegul de bancă și compară traseele pe care le parcurgeți de acasă la școală. Stabiliți împreună asemănările și deosebirile.
2. **Activitate de grup.** Realizați un grafic al distanțelor casă-școală, la nivelul clasei. Grupați-le astfel: < 500 m, 500 m-1 000 m, > 1 000 m. Fiecare valoare va fi însoțită de numele elevului. Formulați concluziile!

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce elemente (obiecte, corpuri) identifiți în fiecare imagine?
2. Ce caracteristici ar putea avea traseul unui elev care locuiește în localitatea din fig.1?
3. Cum poate fi utilizată busola pentru identificarea punctelor cardinale?
4. Din ce este alcătuită busola?
5. Spre ce direcții cardinale sunt orientați cei patru pereți ai clasei reprezentate în imagine, dacă busola indică orientarea acelei clase?

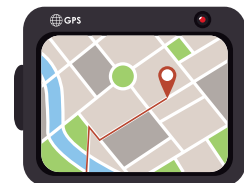
CUVINTE NOI

Orientarea - activitate de raportare a poziției unui corp (obiect) față de altul sau față de punctele cardinale.

ȘTIAI CĂ

• În prezent, orientarea se poate realiza și cu ajutorul sistemului GPS (*Global Positioning System*). Acesta este un sistem global de navigație prin satelit și cu ajutorul undelor radio. Acest sistem este accesibil și de pe telefoanele mobile, permițând orientarea și identificarea traseelor.

• Timpul în care este parcursă distanța dintre casă și școală depinde de viteza cu care te deplasezi. Acesta poate fi măsurat cu ajutorul cronometrului sau al ceasului.

Planul clasei, al locuinței, școlii, cartierului și al localității

Planul clasei

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Planul clasei și al școlii
- Realizarea unui plan

VEI REUȘI

- Să înțelegi un plan
- Să utilizezi scara de proporție
- Să construiești un plan simplu

OBSERVĂ

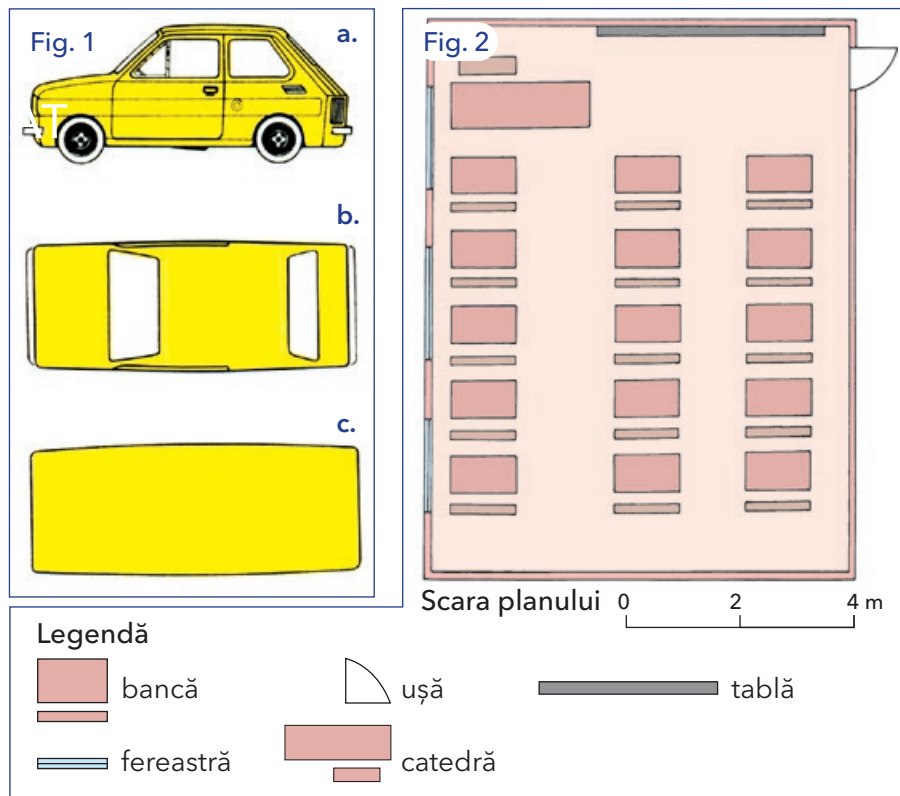
Privește cu atenție imaginile alăturate.

1. Descrie fiecare dintre cele trei imagini care reprezintă mașina. Ce ai observat?

2. Ce crezi că reprezintă fig. 2?

3. Precizează elementele reprezentate în această figură. Ce corpuri reprezintă?

Indică locul tău în această clasă. Cum este poziționat față de: ușă, catedră, locul prietenului tău, tablă.

Imaginile prezintă modul în care pot fi redată în plan figuri geometrice cu trei dimensiuni.

Mașina (fig. 1.) este privită dintr-o poziție laterală (a.) și de sus (b. și c.).

Orice alt corp (un copac, o casă, școala, o localitate) poate fi privit din puncte diferite.

A doua imagine (fig. 2) redă forma unei clase, reprezentată pe un plan, așa cum ar fi văzută de sus.

Planul este un desen în care obiectele reprezentate sunt micșorate și poziționate în funcție de punctele cardinale.

Elementele din plan sunt reprezentate prin semne convenționale. Aceste pot fi figuri geometrice, linii, culori care sunt explicate în legendă.

Planul clasei reprezintă desenul prin care sunt redată, micșorat, obiectele existente în clasă și cum sunt poziționate în funcție de punctele cardinale. În plan, punctele cardinale sunt așezate astfel: în partea de sus a paginii - N, în partea de jos - S, în partea dreaptă - E, în partea stângă - V.

Raportul dintre dimensiunile corpurilor reprezentate pe plan și dimensiunile reale se numește **scară de proporție**.

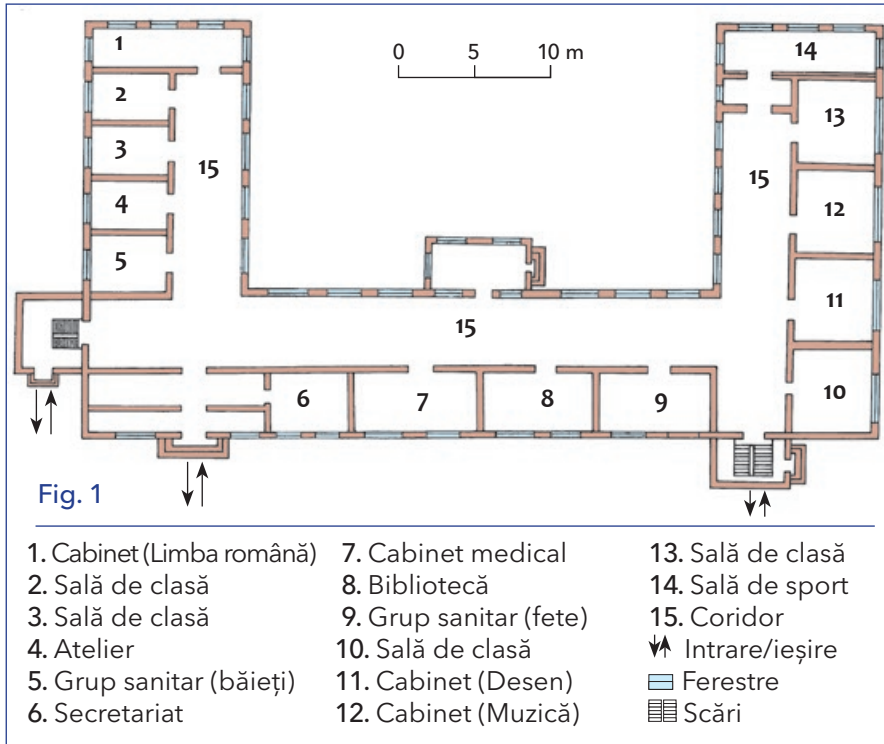
APLICĂ

1. Folosind figurile geometrice învățate, desenează banca, pe care poziționezi în mijloc un penar, la dreapta acestuia un creion, în față o minge, în stânga o carte. Fii atent la respectarea dimensiunilor!

2. Realizează un plan simplu al locuinței tale, după exemplul planului clasei.

Planul școlii

Planul parterului unei școli (care are două etaje)

IMPORTANT

- Planul școlii are, de obicei, o formă compusă, fiind alcătuit din dreptunghiuri și pătrate. Acestea redau pe plan forma reală a corpurilor (paralelipipedice sau cuburi): holuri, săli de clasă, cancelarie, laboratoare, cabinete, bibliotecă.

- Pentru a realiza planul școlii tale, trebui să cunoști dimensiunile clădirii (lungimea, lățimea), orientarea laturilor acesteia, forma și poziția elementelor principale. De asemenea, trebuie să stabilești o anumită scară de proporție.

- În cazul în care pe un plan nu sunt indicate direcțiile sau punctele cardinale, se consideră că în partea de sus a imaginii se află nordul.

APLICĂ

1. Realizează planul școlii tale, la scara 1 : 300 (1 cm = 300 cm = 3 m), după modelul de mai sus, respectând forma și dimensiunile reale ale școlii.

2. Identifică în școala ta locul în care este afișat planul. De ce crezi că este important să înveți „să citești” un plan al unei clădiri? Care este legătura dintre planul clădirii și evacuarea ei în caz de nevoie (incendiu, cutremur)? Discută acest subiect cu colegul de bancă.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Compară planul din desenul alăturat cu școala ta (sau cu parterul școlii, dacă are două sau trei etaje). Ce asemănări și ce deosebiri există între acestea?

2. Din ce figuri geometrice cunoscute este format acest plan al școlii?

3. Ce alte semne convenționale ai observat?

4. Ce distanță parcurgem pe coridorul principal, de la stânga la dreapta?

5. Ce distanță parcurgem, dacă ocolim școala?

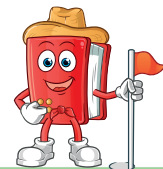

CUVINTE NOI

Plan - imaginea în două dimensiuni (lungime și lățime) a unui obiect care are trei dimensiuni (lungime, lățime, înălțime).

Planul clasei - reprezentarea micșorată, în plan, a formei clasei și a corpurilor din interiorul acesteia.

Scară de proporție - raportul dintre dimensiunile reprezentate în plan și cele din realitate.

ȘTIAI CĂ

Prima școală românească datează din anul 1495? Acum este muzeu și poate fi vizitat în cartierul Șchei din orașul Brașov.

Planul cartierului

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Planuri care redau întinderi mai mari (cartier, localitate, oraș)
- Modul de reprezentare a acestora

VEI REUȘI

- „Să citești” un plan
- Să compari un plan cu imaginea lui privită de sus
- Să compari planuri între ele

OBSERVĂ

Privește cu atenție imaginile:
1. Stabilește prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc reprezentările din fig. 1 și fig. 3. Ce ai constatat?

2. Realizează corespondența între fiecare imagine și planul acesteia, respectiv fig. 1 și fig. 2; fig. 3 și fig. 4. Ce ai observat?

3. Realizează legenda pentru planul din fig. 4.

Fig. 1

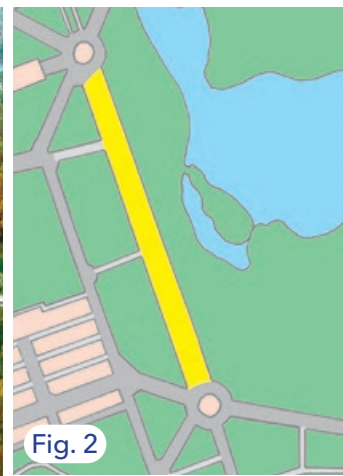

Fig. 2

Fig. 3

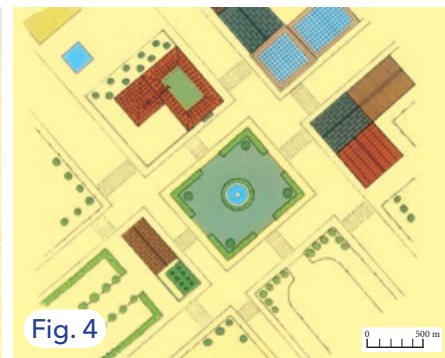

Fig. 4

Imaginile redau o parte, văzută de sus, din câte un oraș și planul acestuia.

Planul unei întinderi mai mari (un cartier, o piață, un parc sau mai multe străzi) se realizează păstrând aceleași elemente: orientarea, reprezentarea micșorată a obiectelor, felul în care sunt poziționate în realitate.

Micșorarea dimensiunilor din realitate în plan se realizează după scala de proporție.

Corpurile, obiectele și suprafețele sunt reprezentate într-un mod convențional. De exemplu, culoarea verde se folosește pentru parcuri și păduri, albastru pentru lacuri și râuri etc.

Clasa, școala, cartierul formează spațiul în care elevii își desfășoară activitatea în fiecare zi. Acesta se numește orizontul apropiat.

Planul este o imagine selectivă, redusă la scară. Părțile componente sunt redade convențional prin figuri geometrice, semne și culori. Acestea își păstrează poziția din realitate.

Fiecare localitate este reprezentată în plan printr-o altă formă (dată de limite, străzi, spații verzi, clădiri etc.). De aceea există un număr mare de planuri posibile, care reflectă un număr variat de situații. Elementele comune tuturor planurilor sunt: scala de proporție și semnele convenționale.

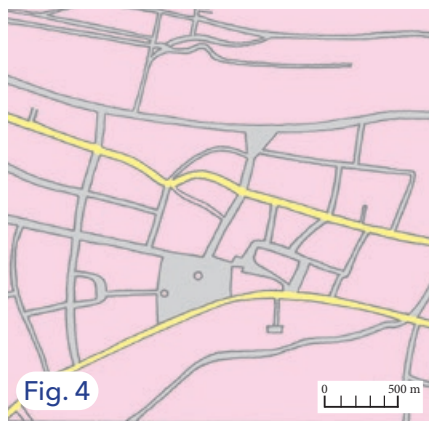
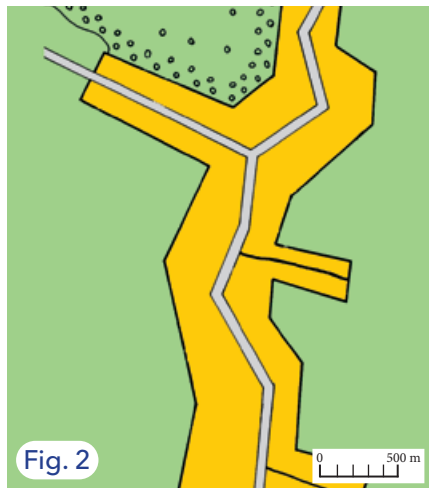
APLICĂ

1. Menționează, în ordine, denumirea străzilor pe care le străbați în drumul de acasă la școală.

2. Desenează forma traseului tău între aceste puncte.

Planul localității

Localități văzute de sus și pe plan.

IMPORTANT

- Planul localității este un desen pe care sunt redată, micșorat, principalele elemente pe care le regăsim în realitate: străzile, clădirile, parcurile, instituțiile, apele, terenurile.
- Raportul dintre dimensiunile reale și cele din plan este redat prin scara de proporție. Aceasta poate fi numerică sau grafică.

PORTOFOLIU

1. Imaginează-ți că în cadrul unui proiect inițiat de școala ta, primești vizita unor colegi din alt județ. În calitate de ghid turistic, care sunt obiectivele din localitate pe care intenționezi să le prezinți? Scrie pentru fiecare, în maximum 5-7 rânduri, o scurtă prezentare.

2. Realizează un afiș de promovare a obiectivelor de interes din localitatea ta. Informează-te din diverse surse și ilustrează cu imagini sau desene afișul tău.

Adaugă prezentarea și afișul la portofoliul tău.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce elemente sunt comune imaginii și planului (fig. 1 și 2)?
2. Care este lungimea reprezentată pe plan?
3. Ce elemente comune sunt reprezentate în imagine și pe plan în fig. 3 și 4?
4. Care sunt deosebirile dintre cele două imagini: planul unei localități rurale (fig. 2) și al unui cartier dintr-un oraș (fig. 4)?

CUVINTE NOI

Localitate rurală (sat) - comunitate de oameni care ocupă un anumit spațiu delimitat și în care activitatea principală a acestora este legată de agricultură.

Localitate urbană (oraș) - concentrare de oameni care au ocupații diferite de cele din agricultură, precum și spațiul pe care aceștia îl ocupă.

ȘTIAI CĂ

De obicei, diferența dintre un oraș și un sat o reprezintă numărul de locuitori, populația orașelor fiind mai mare. Această deosebire nu este întotdeauna valabilă, deoarece există așezări urbane foarte mici (sub 2 000 de locuitori), dar și localități rurale foarte populate (cu peste 10 000 locuitori, mai mari decât multe orașe)?

Orizontul local

Orizontul, linia orizontului, punctele cardinale

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Linia orizontului
- Punctele cardinale
- Orientarea cu ajutorul punctelor cardinale și a busolei

VEI REUȘI

- Să folosești punctele cardinale în orientare
- Să utilizezi mijloace diferite de orientare

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate.

1. Ce formă are linia din depărtare unde cerul pare că se unește cu Pământul, în primele două imagini?

2. Desenează cele două linii. Discutați în grup ce ați observat. De ce crezi că au forme diferite?

3. Cum se modifică linia orizontului din fig. 3, cu cât ne ridicăm în înălțime?

APLICĂ

1. În care dintre situațiile următoare linia orizontului pare cea mai îndepărtată față de punctul de observație? a) la 100 m; b) la 2 000 cm; c) la 150 m? Explică răspunsul ales.

2. Descrie felul în care se modifică linia orizontului, deplasându-ne de la câmpie la deal și apoi la munte.

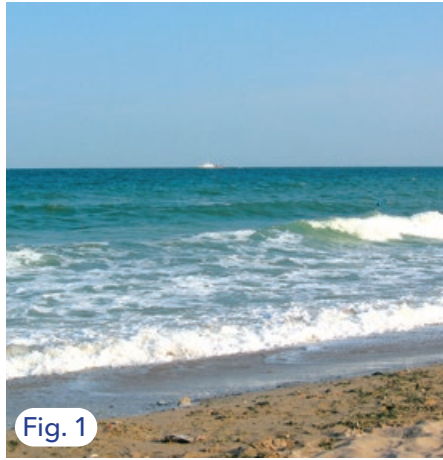

Fig. 1

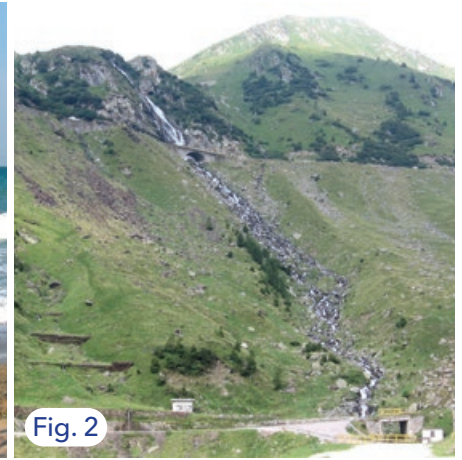

Fig. 2

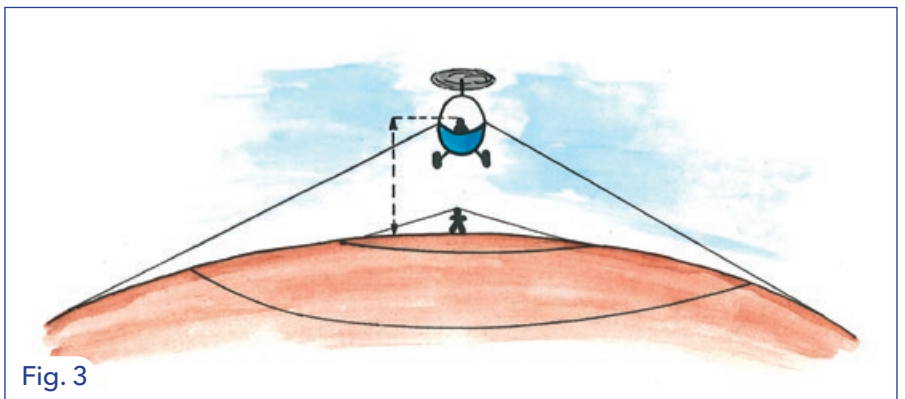

Fig. 3

Imaginile reprezintă linia orizontului în trei situații diferite.

Locul în care cerul pare că se unește cu Pământul se numește **linia orizontului**.

Forma liniei poate fi dreaptă (fig. 1), ondulantă sau poate avea o formă neregulată (fig. 2).

Dintr-un punct fix, privind în toate direcțiile, linia orizontului are forma unui cerc.

Dacă ne deplasăm într-o anumită direcție, linia orizontului pare că se îndepărtează cu cât ne apropiem de aceasta.

Într-o localitate, linia orizontului privită din același punct își poate modifica forma în câțiva ani, dacă între timp se realizează diferite construcții.

Linia orizontului se lărgesc și se îndepărtează dacă o privim de la o înălțime din ce în ce mai mare (fig. 3).

Forma liniei orizontului depinde de aspectul reliefului.

Linia orizontului reprezintă limita până unde se întinde **orizontul local**.

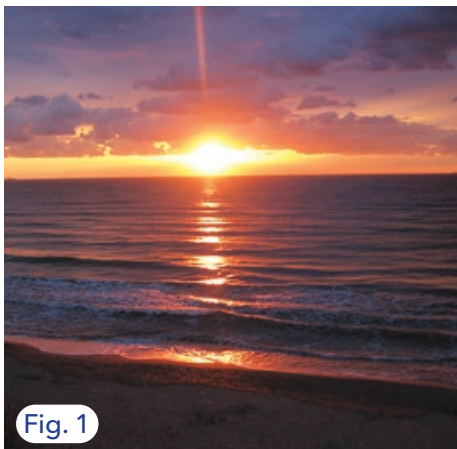

Fig. 1

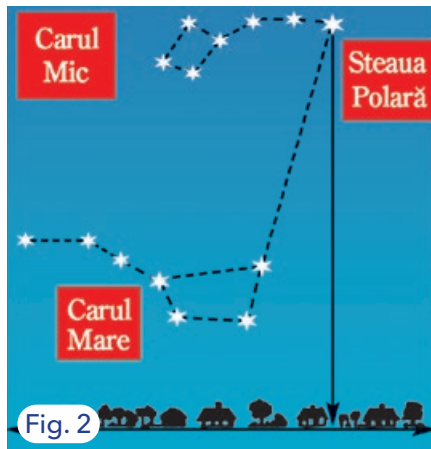

Fig. 2

Fig. 3

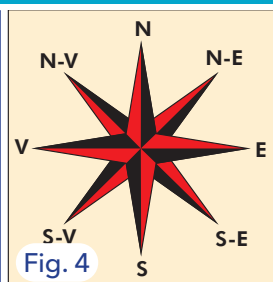

Fig. 4

Diferite moduri de a stabili punctele cardinale

IMPORTANT

- **Punctele cardinale** sunt:
  - E (est) sau răsărit, după locul de unde răsare Soarele;
  - S (sud) sau miazăzi, locul în dreptul căruia se află Soarele la amiază;
  - V (vest) sau apus, locul unde apune Soarele;
  - N (nord) sau miazănoapte, direcție opusă sudului.
- Între punctele cardinale se află **punctele intercardinale**.
- Punctele cardinale se pot stabili cu ajutorul busolei, precum și în alte moduri (fig. 1, 2, 3).
  - Acul busolei indică punctul cardinal nord (N).
  - Punctele cardinale și intercardinale sunt reprezentate grafic cu ajutorul unui desen numit roza vânturilor (fig. 4).

APLICĂ

1. Stabilește punctele cardinale spre care sunt orientate laturile principale ale școlii voastre, cu ajutorul figurilor de mai sus și a planului școlii. Precizează cum ai procedat.
2. Urmărește traseul Soarelui pe cer, pe parcursul unei zile. Stabilește poziția acestuia față de casa sau de blocul în care locuiești.
3. **Activitate în pereche.** Mergeți în curtea școlii și, cu ajutorul unei busole, stabiliți punctele cardinale. Discutați cum veți proceda.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Descrie răsăritul Soarelui din fig. 1. Ce punct cardinal este în acel loc?
2. Cum poate fi stabilit punctul cardinal nord pe timpul nopții, cu ajutorul fig. 2?
3. Poți stabili poziția punctelor cardinale după mersul aparent al Soarelui pe bolta cerească, utilizând fig. 3?
4. Denumește direcțiile cardinale și intercardinale, folosind fig. 4.

CUVINTE NOI

Linia orizontului - limita imaginară unde bolta cerească se întâlnește aparent cu suprafața Pământului.

Puncte cardinale - puncte fixe situate pe direcțiile principale ale orizontului (N, S, E, V).

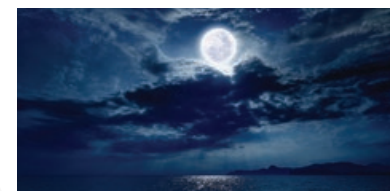
Puncte intercardinale - puncte situate între direcțiile principale ale orizontului (NE, SE, SV, NV).

Orizont local - limita până la care poate fi văzută suprafața Pământului de către un privitor situat în centru.

ȘTIAI CĂ

Traseul mersului aparent al Lunii pe bolta cerească este asemănător cu cel al Soarelui: răsare la est și apune la vest. Cu ajutorul Lunii pot fi identificate cele două puncte cardinale opuse: est și vest.

Hărți ale orizontului local

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Planuri și hărți ale orizontului local

VEI REUȘI

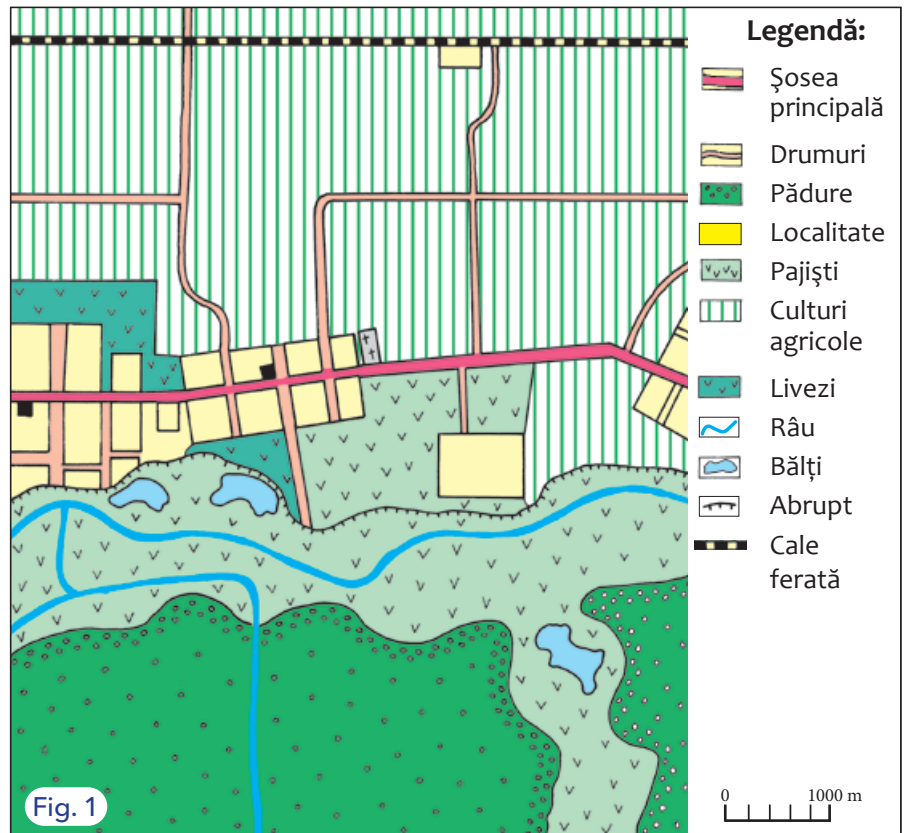
- Să identifici elemente reprezentate pe hărți ale orizontului local
- Să construiești o hartă a orizontului local

OBSERVĂ

Privește cu atenție imaginea.

1. „Citește” harta alăturată, folosind semnele convenționale de la legendă.
2. Compară ceea ce vezi la sud de râu cu ceea ce vezi la nord de râu.

Harta redă un fragment al orizontului local dintr-o regiune de câmpie.

Reprezentarea elementelor din orizontul local pe o **hartă** se realizează cu ajutorul unor semne (denumite semne convenționale), reunite într-o legendă, și a scării de proporție.

Elementele reprezentate pe un plan sau pe o hartă pot fi: localități, șosele, suprafețe de pădure, ape, suprafețe agricole, străzi, poduri, căi ferate, precum și diferite construcții importante.

Hărțile la o scară mare (asemănătoare celei din figura de mai sus), acoperă o întindere mai mică; acestea cuprind doar elemente generale: conturul localităților, străzile cele mai importante, râuri, lacuri, păduri etc.

Hărțile la o scară mai mică acoperă o suprafață mai mare și cuprind mai puține detalii.

Cea mai mare suprafață reprezentată pe o hartă este cea a Pământului ca întreg; această hartă este denumită **planiglob**.

Harta orizontului local este un plan (o hartă la scară foarte mare), pe care pot fi reprezentate elementele observabile în mod direct.

Pe orice plan sau hartă, dacă nu sunt precizate punctele cardinale, în partea de sus se află punctul cardinal nord (N).

APLICĂ

1. Calculează ce lungime are, cu aproximație, șoseaua principală reprezentată în imaginea de mai sus?

2. Calculează ce dimensiuni au laturile dreptunghiului care mărginește harta, pe desen și în realitate.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Utilizând fig. 1, cum crezi că poate fi construit un plan, pornind de la o imagine din realitate?
2. Cum se poate utiliza o busolă și o hartă, pentru a parcurge un traseu?
3. Compară scările grafice din imaginea alăturată și precizează la ce scară se pot reprezenta întinderile mari? Dar cele mici?
4. La ce scară poate fi reprezentat orizontul local?

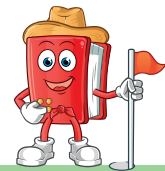
CUVINTE NOI

Hartă - formă de reprezentare a suprafeței terestre în plan, micșorată și convențională.

Planiglob - hartă care redă, în plan, suprafața reală a Pământului.

Scară numerică - scara unei hărți redată prin cifre; de exemplu, 1 : 100, 1 : 1 000.

Scară grafică - segment de dreaptă pe care sunt reprezentate în plan distanțele din realitate.

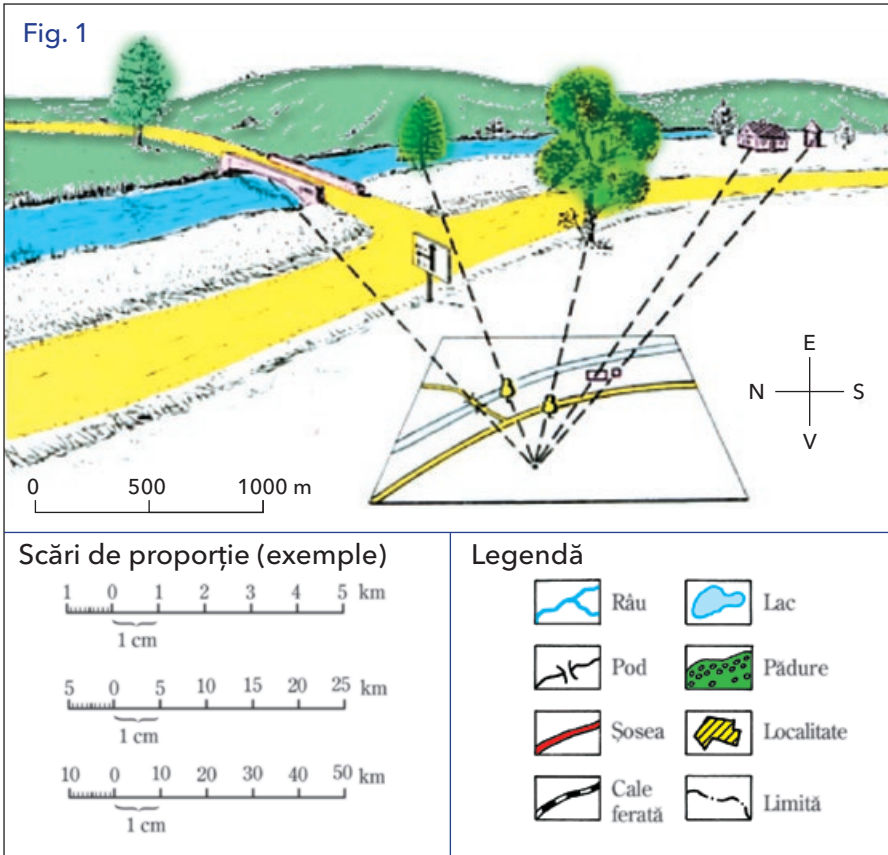

ȘTIAI CĂ

Pe hărțile din regiunile de câmpie, suprafața Pământului (relieful) se apropie de o formă aproape plană? Pentru regiunile de munte și de deal, suprafața este mai accidentată, dar este reprezentată tot în plan, cu ajutorul unor semne specifice.

Fig. 1

Imaginea arată felul în care ceea ce observăm în realitate poate fi reprezentat pe un plan.

IMPORTANT

- Hărțile orizontului local, precum și alte hărți, utilizează anumite semne alese în mod convențional, denumite semne convenționale.
- Scara hărții ne indică de câte ori au fost micșorate dimensiunile reale ale elementelor reprezentate, astfel încât acestea să încapă pe hartă.
- Scara hărții poate fi redată prin numere (scară numerică) sau grafic (scară grafică).

APLICĂ

1. Descrie pe scurt regiunea reprezentată mai sus, precizând ce elemente din realitate sunt figurate și ce semne convenționale sunt utilizate.
2. O hartă a orizontului local, de forma unui pătrat, are latura de 10 cm. Aceasta reprezintă în realitate un pătrat cu latura de 10 km, micșorat la scara 1 : 10 000 (1 cm = 1 km). Transformă această hartă de la dimensiunile ei (cu latura de 10 cm) într-un desen cu latura de 5 cm. Descrie cum procedezi.

Caracteristici generale observabile ale orizontului local

Relief, hidrografie, vegetație

Elemente generale

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Elementele geografice generale ale orizontului local
- Legăturile dintre diferite elemente
- Fenomene principale întâlnite

VEI REUȘI

- Să interpretezi modul de reprezentare a reliefului
- Să identifici elementele principale observabile în jurul tău

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate și grupează elementele observate în două categorii: naturale și create de om.

APLICĂ

Citește textul alăturat. Completează pe parcurs, în caietul tău, grupând informațiile din text, un tabel, după modelul de mai jos.

Informații cunoscute	Informații noi	Vreau explicații suplimentare

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Exemple de elemente observabile din orizontul local (ape, vegetație, relief, localități).

În jurul nostru, adică în orizontul apropiat și local, întâlnim mai multe elemente observabile: ape (râuri, pâraie, lacuri), vegetație, animale, drumuri, străzi, construcții, precum și oamenii și activitățile lor.

De asemenea, aerul din jurul nostru are anumite caracteristici (presiune, umiditate, mișcare). La fel alte elemente (vegetație, apă, localități).

Elementele observate pot fi naturale (relief, ape) sau create de om (clădiri, localități, drumuri).

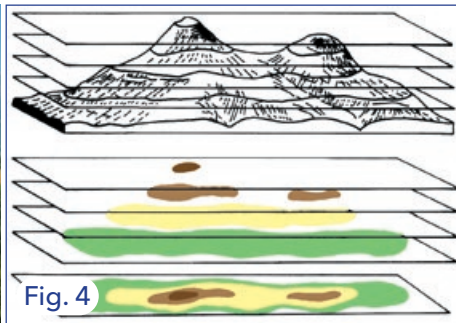
În jurul nostru întâlnim diferite corpuri (denumite părți sau elemente) și fenomene (cum ar fi mișcarea aerului, a râului, evoluția vegetației).

Există o mare varietate de forme pe care le iau atât elementele naturale, cât și cele create de om: dimensiunea râurilor și lacurilor, starea vremii, alcătuirea pădurilor din diferiți arbori, formele suprafeței terestre (relieful), aspectul rețelei de străzi ale localităților, numărul de locuitori etc.

Deci peste tot întâlnim apă (sub diferite forme), aer (cu diferite stări de vreme), relief, vegetație, soluri, animale, localități, locuitori, resurse, activități economice, mijloace de transport.

Relieful

Imaginile redau aspecte ale reliefului și felul în care poate fi reprezentat.

IMPORTANT

- **Relieful** reprezintă totalitatea neregularităților pe care le are suprafața Pământului.
- Spre deosebire de alte elemente observabile, acesta are o mărime verticală, denumită înălțime sau **altitudine**.
- Înălțimea este măsurată de la nivelul mării, considerat 0 (zero) m.
- Relieful se caracterizează prin înălțime și formele pe care le ia (forme de relief).
- Principalele trepte (și forme) de relief sunt:
  - la cele mai joase înălțimi (0-200 m), câmpiile; de asemenea, porțiunile din lungul râurilor, numite lunci; pe hărți, acestea sunt colorate cu verde;
  - între 200 și 800 (1 000 m) se află dealurile și podișurile; dealurile sunt formate din roci mai moi, iar podișurile, din roci mai tari și au relief mai neted; sunt colorate pe hărți cu galben;
  - la înălțimi mai mari de 800 (1 000) m se întâlnesc munții; aceștia sunt colorați pe hărți cu maro.

APLICĂ

1. Identifică principalele neregularități (forme de relief) pe care le-ai observat în orizontul local. Precizează denumirile acestora.
2. Descrie drumul tău de acasă până la școală, menționând dacă are sau nu denivelări importante ale reliefului.
3. Urmărește cu atenție fig. 4 și descrie cum este desenată în plan forma și înălțimea reliefului.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce observi în fig. 1, 2 și 3? Descrie în câteva enunțuri. Care sunt elementele comune și care sunt elementele care le diferențiază?
2. Urmărind fig. 4, poți explica legătura dintre o formă de relief și imaginea ei în plan?
3. Cum crezi că poate fi măsurată înălțimea (altitudinea) reliefului?

CUVINTE NOI

Altitudine - înălțimea unui punct deasupra nivelului de 0 (zero) m.

Suprafața terestră - termen sinonim cu suprafața Pământului, adică a Terrei, planeta noastră.

ȘTIAI CĂ

- Altitudinea (înălțimea) cea mai mare din țara noastră este de 2 544 m, ceea ce înseamnă că punctul respectiv (Vf. Moldoveanu) este situat cu 2 544 m deasupra nivelului mării.

- Cea mai mare înălțime a reliefului planetei ajunge la 8 848 m?
- Relieful, precum și alte elemente din realitate (râuri, localități, vegetație) pot fi studiate cu ajutorul imaginilor realizate din sateliți?

Hidrografia

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Apele și vegetația din orizontul local
- Felul în care acestea sunt reprezentate pe hărți

VEI REUȘI

- Să explici legătura dintre aer, apă și relief, prin prezentarea circuitului apei

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate și precizează:

1. Ce reprezintă fiecare imagine?
2. Descrie circuitul apei în natură (fig. 3), despre care ai învățat și în clasa a III-a la disciplina științe ale naturii.
3. Precizează momentele principale ale acestui circuit și stările de agregare ale apei în fiecare dintre ele.

APLICĂ

1. Identificați sub ce forme se prezintă apa din jurul vostru și stările ei de agregare din cursul unui an.
2. Precizați, urmărind o hartă din orizontul local sau dintr-o altă regiune, denumirile râurilor, direcția lor de curgere și locurile de vărsare.
3. **Lucru în echipă.** Realizați un afiș cu scopul de a promova protejarea apelor din orizontul local. Prezentarea afișelor poate avea loc în holul primăriei din localitate.

Fig. 1

Fig. 2

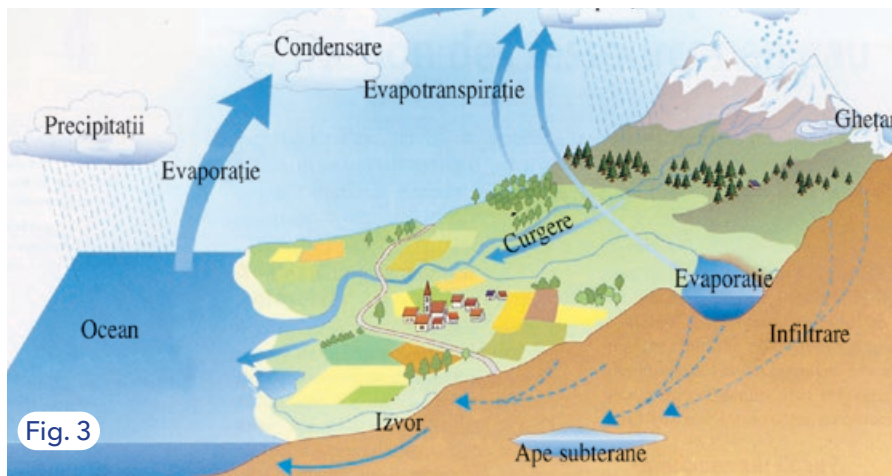

Fig. 3

Imaginile redau forme sub care se întâlnește apa, precum și circuitul acesteia în natură.

Apa se află în natură în diferite stări de agregare (solidă, lichidă, gazoasă) și sub diferite forme: râuri, lacuri, izvoare, ape subterane, vapori de apă, zăpadă, gheață, mări și oceane. Diferitele stări de agregare și forme ale apei sunt legate prin circuitul apei în natură.

În orizontul local, apa se întâlnește doar în anumite forme.

Toate formele pe care le ia apa în jurul nostru sau într-o altă regiune alcătuiesc **hidrografia**.

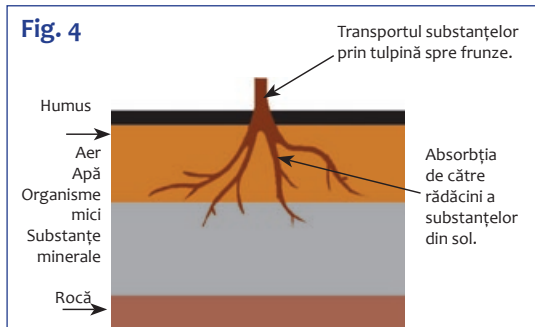
Principalele forme ale hidrografiei sunt:

- a) ape curgătoare: izvoare (unde apa subterană ajunge la suprafață), pâraie (mici ape curgătoare), râuri (formate din acumularea pâraielor), fluvii (cele mai mari ape curgătoare);
- b) ape stătătoare: bălți, mlaștini, lacuri;
- c) alte forme: mări, oceane, ghețari, apă înghețată.

Părțile componente ale unui râu sunt: izvorul (originea lui); cursul (traseul între izvor și vărsare); afluent (un râu care se varsă în altul); confluență (locul de întâlnire a două râuri); gură de vărsare.

Vegetația

Imaginile redau aspecte ale vegetației și un profil de sol.

IMPORTANT

- **Vegetația** reprezintă totalitatea plantelor care există pe un anumit teritoriu.
- Aceasta poate crește în mod natural (vegetația naturală) sau poate fi cultivată de om (vegetația de cultură).
- Vegetația reprezintă mediul de viață și sursa de hrană pentru animale.
- Cel mai important factor în dezvoltarea plantelor îl reprezintă radiația solară, care determină procesul de fotosinteză.
- Plantele reacționează la schimbările mediului într-un interval mai mic și se adaptează într-un interval mai mare de timp.
- Formele de relief, clima, solul influențează în mod direct repartiția vegetației.

APLICĂ

1. Analizează cu atenție desenul din fig. 4. Acesta reprezintă o secțiune a solului, despre care ai învățat anul trecut la științe ale naturii. Precizează fiecare element reprezentat și rolul pe care îl are în creșterea plantelor.
2. Explică legăturile care există între sol, plante, fotosinteză, animale și om.
3. **Lucru în echipă.** Grupați principalele specii de plante pe care le cunoașteți din orizontul local în următoarele categorii: arbori, arbuști, ierburi, plante de cultură.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce tip de vegetație este reprezentată în fig. 1, 2 și 3?
2. Ce plante observi pe drumul de acasă spre școală?
3. Care este importanța procesului de fotosinteză? Explică, valorificând ceea ce ai învățat în clasa a III-a.
4. Ce rol au în dezvoltarea plantelor căldura, umezeala, frigul și radiația primită de la Soare?

CUVINTE NOI

Plante de cultură - plante cultivate de om; de exemplu grâu, porumb, legume etc.

Sol - stratul de la suprafața scoarței terestre format din elemente fără viață, organisme mici, aer și apă, înzestrat cu o proprietate specială denumită fertilitate.

Vegetație - totalitatea plantelor situate pe un anumit teritoriu, în relație cu mediul lor de viață.

ȘTIAI CĂ

- Solul constituie un adevărat „laborator” unde se produc substanțele necesare plantelor? Cuprinde principalele elemente din natură: roci, apă, aer, organisme mici, rădăcini ale plantelor.
- Solul se dezvoltă pe diferite forme de relief, se formează într-un timp îndelungat, dar poate fi distrus foarte ușor?

Populație, așezări, activități ale oamenilor

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Locuitorii unui anumit teritoriu, adică populația acestuia
- Elemente de bază ale activităților economice

VEI REUȘI

- Să identifice grupe diferite de persoane, după anumite caracteristici
- Să identifice deosebiri între diferite așezări omenești

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate și precizează:

1. Ce persoane sunt reprezentate în fig. 1 și 3?
2. Ce elemente sunt reprezentate în fig. 2 și 4? Există asemănări?

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Imaginile redau grupuri de oameni și de clădiri.

Numărul de persoane (sau de locuitori) situate pe un anumit teritoriu formează **populația** acestuia.

În raport cu mărimea teritoriului, se poate vorbi despre: populația unei localități, populația unui județ, populația țării etc.

Populația se clasifică în funcție de:

- vârstă (copii, tineri, adulți, bătrâni);
- sex (femei, bărbați);
- naționalitate (români, maghiari, romi, ucraineni, germani, turci etc.);
- mediul în care trăiesc (rural, urban).

Populația dintr-o localitate formează o comunitate.

Toate persoanele care trăiesc pe un anumit teritoriu sunt egale între ele.

Numărul de locuitori care trăiesc pe un anumit teritoriu (sat, oraș, județ, țară) se modifică de-a lungul timpului. Acest număr poate să crească sau să scadă, în funcție de anumite cauze: deplasarea în alte locuri, diferența dintre numărul nașterilor și al deceselor, starea de sănătate etc.

APLICĂ

Lucru în pereche. Care credeți că sunt elementele comune pe care le au toate așezările omenești? Realizați o listă cu acestea. Argumentați alegerile făcute.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce activități se desfășoară în fiecare situație prezentată în fig. 1, 2 și 3?

2. Cum se poate obține energie electrică?

3. Cum se realizează transportul bunurilor și al persoanelor în localitatea ta și în jurul acesteia?

4. Cum utilizezi obiectul din fig. 4? Dar un adult pe care îl cunoști?

5. Ce alte activități se desfășoară în comunitatea din care faci parte?

CUVINTE NOI

Economie - activitate umană care se referă la producerea bunurilor (industriale și agricole), la transportul și comercializarea acestora.

Materii prime - substanțe sau corpuri din care, prin transformare, se obțin diferite produse utilizabile sau energie.

Populație - numărul total de oameni care locuiesc pe un anumit teritoriu.

ȘTIAI CĂ

Una dintre activitățile tot mai importante din ultimii ani o reprezintă crearea, transmiterea și utilizarea informațiilor? Acestea nu sunt produse (alimente, bunuri de consum), activități obișnuite (transport, comerț, agricultură) sau energie (electricitate, căldură), ci date, idei, păreri, imagini, afirmații referitoare la toate lucrurile din jurul nostru.

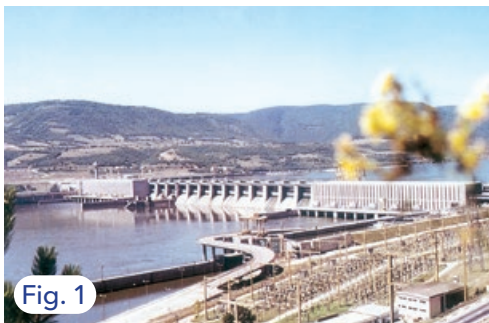

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Imaginile reprezintă rezultate ale activităților oamenilor, dar și mijloace de realizare a altor activități.

IMPORTANT

- **Așezările rurale** se caracterizează prin ocupația principală a locuitorilor (reprezentată de activitățile agricole), prin numărul mai mic de locuitori și prin felul construcțiilor.

- **Așezările urbane** se caracterizează prin construcții mai mari, un număr mai mare de locuitori și activități predominante care diferă de cele agricole.

- Activitățile principale ale oamenilor sunt: cultivarea plantelor, creșterea animalelor (formând activitățile agricole), obținerea diferitelor produse industriale, transporturile și serviciile; acestea formează **economia** unui teritoriu.

- Prin activitățile industriale se realizează transformarea **materiei prime** în diferite produse necesare altor activități și în produse utile oamenilor.

APLICĂ

1. Identifică și denumește principalele activități care se desfășoară în orizontul local sau în regiunea din apropierea acestuia.

2. Grupează produsele pe care le cunoști în următoarele categorii:

- a) produse alimentare;
- b) bunuri de uz gospodăresc;
- c) produse electronice și electrotehnice.

3. **Proiect.** Realizează o scurtă prezentare a activităților economice din localitatea ta, precizând resursele naturale care există în apropiere, activitățile de prelucrare a acestora, principalele produse rezultate, modul lor de transport și principalele magazine. Informează-te din diverse surse.

Activitate independentă și de grup

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6

Imaginile redau elemente observabile din orice orizont local: relief, localități, culturi agricole etc.

A. Activitate independentă

1. Privește cu atenție imaginile de mai sus.

Precizează cu ce imagini se aseamănă cel mai mult orizontul din jurul tău (orizontul local). Explică de ce.

2. Notează pe caiet următoarele elemente:

- Cum te deplasezi de acasă la școală? Alege între următoarele situații posibile: pe jos, cu autoturismul, cu autobuzul, tramvaiul sau troleibuzul, cu microbuzul școlar, cu trenul sau în alt mod.
  - Descrie, pe scurt, deplasarea de acasă la școală, precizând ce elemente naturale și create de om întâlnești pe acest traseu.
  - Trasează pe caiet o linie dreaptă sau frântă care să fie asemănătoare drumului de acasă până la școală. Această linie trebuie să fie proporțională cu drumul parcurs și cu direcția principală a acestuia.
  - Completează un tabel asemănător celui de mai jos cu elemente pe care le observi în deplasarea spre școală.

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Modul în care poți compara caracteristicile pe care le observi în jurul tău cu cele din imagini
- Cum poți grupa elementele și caracteristicile pe care le observi

VEI REUȘI

- Să aplici cele învățate în situații noi
- Să realizezi o activitate (de învățare) sistematică pe un interval mai mare de timp (prin portofoliu)

Elementul principal	Caracteristici
Aspectul reliefului	
Ape	
Vegetația	
Principalele străzi	
Clădiri	
Distanța parcursă	
Intervalul de timp	

B. Activitate de grup

1. Formați grupuri de câte 2-3 elevi. Alegeți câte o imagine, dintre cele de la pag. 26-27, pentru fiecare grup. Descrieți, pe scurt, imaginea, pe baza următoarelor criterii:

- cum poate fi stabilit un punct cardinal pe baza imaginii;
- ce aspect are vremea;
- ce aspect general are suprafața Pământului;
- cum poate fi caracterizată vegetația;
- ce elemente introduse de om se pot observa;
- unde este situată regiunea.

2. Comparați cele constatate pentru fiecare criteriu.

3. Prezentați celorlalte grupuri constatările voastre, pe baza criteriilor urmărite.

4. Comparați imaginile redade pe cele două pagini (din stânga și din dreapta) și identificați grupuri de câte două imagini care se aseamănă cel mai mult. Care sunt elementele comune?

5. Identificați două imagini care se deosebesc între ele mai mult. Explicați de ce.

C. Portofoliu

PORTRETUL LOCALITĂȚII MELE

Realizează, până la sfârșitul semestrului, un portofoliu referitor la localitatea ta, în care să cuprinzi următoarele componente:

1. O scurtă descriere a orizontului local, în care să precizezi aspecte specifice referitoare la:

- numele localității;
- relief;
- ape;
- vegetație;
- animale;
- clădiri importante;
- străzi;
- activități economice;
- populație.

2. O scurtă colecție cu informații apărute în presă, pe internet, în reviste locale, referitoare la evenimente importante din localitatea ta, desfășurate în ultimul an. Le poți prezenta în format electronic sau notate, fotografii, afișe etc.

3. Realizează un scurt interviu cu părinții tăi sau cu persoane apropiate din localitatea ta, care îți pot povesti evenimente interesante desfășurate în trecut. Argumentează care crezi că este cel mai interesant dintre acestea.

4. Adaugă la portofoliu afișul realizat anterior pentru a prezenta localitatea ta (pag. 15).

Important! Notează toate sursele tale de informare!

Realizează o schiță scurtă pentru a prezenta colegilor cele realizate. Adaugă tot ce crezi că poate să creeze o prezentare mai interesantă (fotografii, muzică specifică etc.)!

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

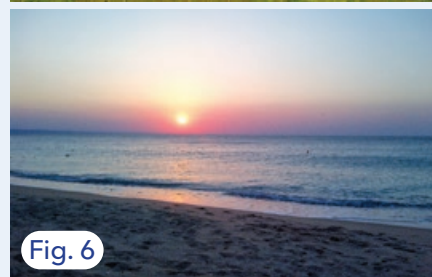

Fig. 6

Imaginile redau elemente observabile: ape, păduri, activități industriale.

Modificări observabile și repere de timp

Modificări observabile în realitatea înconjurătoare

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Principalele modificări observabile în natură: schimbarea vegetației, a vremii, modificarea aspectului Lunii etc.

VEI REUȘI

- Să identifice modificările din jurul tău
- Să ordoneze modificările în timp

OBSERVĂ

Privește imaginea alăturată și precizează:

1. Momentele principale ale mersului aparent al Soarelui pe bolta cerească.

2. Cum se modifică lungimea zilei și a nopții în cursul unui an, folosind datele din tabel.

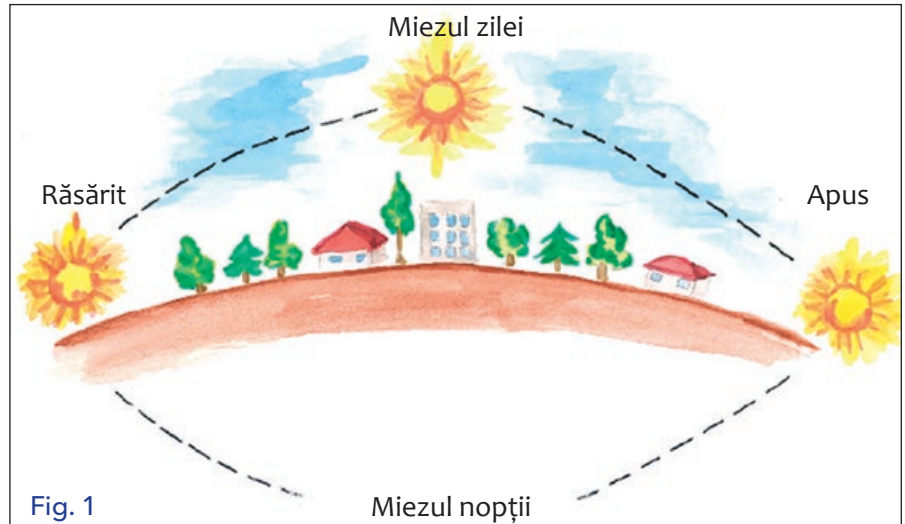

Fig. 1

	Martie	Iunie	Septembrie	Decembrie
Zi (ore)	12	16	12	8
Noapte (ore)	12	8	12	16
Total (ore)	24	24	24	24

În desenul de mai sus sunt figurate momentele principale ale mersului aparent al Soarelui pe bolta cerească, iar în tabel sunt notate lungimea zilelor și a nopților în momentele extreme (datele sunt rotunjite).

În realitatea înconjurătoare, există modificări care se produc în cursul unei zile, al unor săptămâni, în cursul unui an sau în mai mulți ani.

Modificările vizibile se produc lent și sunt rezultatul unor fenomene din natură (rotația Pământului, mișcarea Pământului în jurul Soarelui, momentele vremii).

Există și modificări care se produc brusc, din cauza unor fenomene care au loc la un moment dat (de exemplu, o ploaie torențială).

Alte modificări se produc în intervale foarte mari de timp.

APLICĂ

Amintește-ți felul în care s-a modificat vremea în cursul acestei săptămâni, completând un tabel asemănător celui alăturat.

Caută datele necesare pe internet.

Elemente ale vremii	Zilele trecute (1–6)						Azi (7)
Temperatura							
Tăria vântului							
Prezența norilor							
Precipitații							
Alte fenomene							

Fig. 1

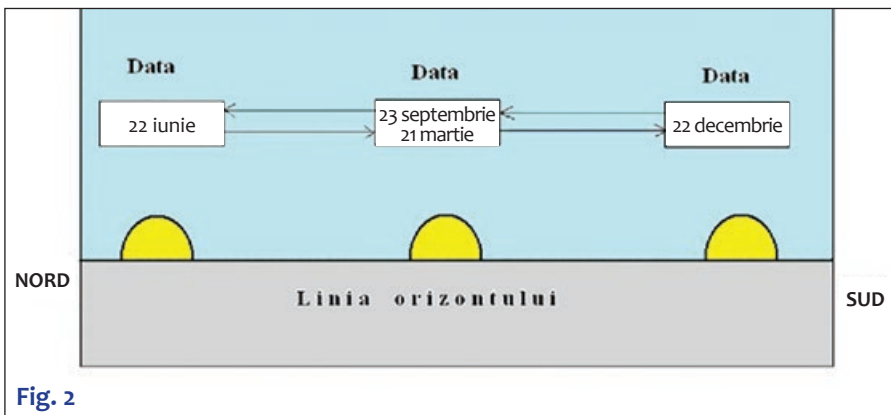

Fig. 2

Imaginile de mai sus redau modificările aspectului Lunii (fazele Lunii fig. 1) și modificările răsăritului Soarelui în cursul unui an observate pe linia orizontului (fig. 2).

IMPORTANT

- Aspectul Lunii se modifică în timp de 28 de zile (aproape o lună calendaristică).
- Cele patru momente principale (fig. 1), denumite **fazele Lunii**, sunt: Lună nouă, primul pătrar, Lună plină, al doilea pătrar.
- Între două faze ale Lunii trece un interval de timp de șapte zile (o săptămână calendaristică).
- Pe bolta cerească, Luna are un traseu aparent asemănător cu cel al Soarelui.
- Între momentul răsăritului Lunii și cel al Soarelui există un interval de timp care se modifică de la o zi la alta. Răsăritul Lunii se produce cu câteva zeci de minute mai târziu, de la o zi la alta.

APLICĂ

1. Compară poziția pe bolta cerească a Lunii cu cea a Soarelui, pe baza celor prezentate până acum.
2. Identifică principalele asemănări și deosebiri între aceste două mișcări.
3. Precizează aspectul pe care îl are orizontul local cu elementele sale (vegetație, vreme, activitățile locuitorilor, activitățile tale) în fiecare din cele patru anotimpuri.
4. Notează aceste aspecte pentru fiecare anotimp, în următoarea ordine: toamna, iarna, primăvara, vara.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce observi la aspectul Lunii în fiecare moment reprezentat? Explică!
2. Cum este suprafața Lunii în momentul de Lună plină?
3. Cum se modifică punctul în care răsare Soarele în cursul unui an, utilizând elementele desenului alăturat (fig. 2)?

CUVINTE NOI

- **Anotimp** - interval de timp (de aproximativ trei luni) cu anumite aspecte și caracteristici ale elementelor vizibile din realitatea înconjurătoare (vreme, vegetație).
- **Fazele Lunii** - succesiunea unor momente care pot fi observate în felul în care Luna este luminată de Soare.

ȘTIAI CĂ

- Răsăritul Soarelui și al Lunii are loc în aceeași parte a liniei orizontului: direcția cardinală denumită est (răsărit)? Acest fenomen este rezultatul mișcării de rotație a Pământului în jurul propriei axe, în 24 de ore.
- Luna, în mersul ei aparent pe bolta cerească, creează la suprafața oceanelor (și în apropierea țărmurilor) o „ridicare” a nivelului apei, cu un mic decalaj de timp. Aceasta se numește **maree**, fiind compusă din două mișcări: ridicarea propriu-zisă (flux) și coborârea ulterioară (reflux).

Repere de timp: ora, ziua, săptămâna, anul. Calendarul

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Alte intervale și durate de timp
- Calendar
- Reperetele mai mari de timp

VEI REUȘI

- Să ordonezi evenimente, cu ajutorul calendarului
- Să ordonezi cronologic evenimente istorice

OBSERVĂ

Privește imaginea alăturată și precizează:

1. Ce repere de timp sunt redată în acest calendar? Ordonează-le crescător.
2. Câte zile mai sunt până la cea mai apropiată vacanță?
3. Marchează în calendar datele la care au loc: a) evenimentele importante din viața ta; b) evenimentele importante din viața familiei tale; c) activitățile la care trebuie să participi împreună cu colegii.

APLICĂ

1. Precizează în ce clasă vei fi în luna mai a anului viitor.
2. Câte luni sunt între luna septembrie a unui an și luna decembrie a anului viitor?
3. În ce clasă vei fi când împliniști vârsta de 14 ani?

Calendar 2022

Ianuarie

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Februarie

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
	2	3	4	5		
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

Martie

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
		2	3	4	5	
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Aprilie

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
						2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Mai

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Iunie

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
						2
						3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Iulie

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
						2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

August

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
						2
						3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Septembrie

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
						2
						3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Octombrie

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
						2
						3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Noiembrie

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
						2
						3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Decembrie

Du	Lu	Ma	Mi	Jo	Vi	Si
						1
						2
						3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Imaginea reprezintă un calendar.

Mișcarea Pământului în jurul Soarelui se realizează în 365 de zile și 6 ore. Ca să fie mai simplu, pentru un an se folosește intervalul de 365 de zile. La 4 ani se adaugă o zi (din cele 6 ore adunate anual), anul având 366 de zile (**an bisect**).

Rotația Pământului în jurul propriei axe (denumită **axa Pământului**) se realizează într-o zi. O zi are 24 de ore.

Deoarece anul este un interval de timp mare, iar ziua un interval mic, au fost stabilite intervale și între acestea: 12 luni și săptămâni (52 de săptămâni întregi într-un an).

Reperetele principale de timp sunt: ora, ziua, săptămâna, luna, anul. Cu ajutorul acestora oamenii măsoară durata activităților pe care le desfășoară.

Zilele, săptămânile și lunile anului sunt ordonate sub forma **calendarului**.

Orele sunt împărțite în diviziuni mai mici, denumite minute, iar acestea, în secunde.

O oră are 60 de minute, iar un minut 60 de secunde.

Pentru precizarea acestor intervale de timp utilizăm, de obicei, ceasul.

Calendarul este o combinație de mai multe intervale de timp: un an (mișcarea de revoluție), o zi (mișcarea de rotație), o lună (intervalul mediu al rotației Lunii), o săptămână (intervalul de timp dintre două faze ale Lunii).

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Utilizând primul tabel, calculează numărul de zile de școală pentru fiecare diviziune a anului școlar.

2. Calculează care este durata totală a vacanțelor din timpul anului școlar (în afara vacanței de vară)?

3. Precizează care sunt momentele principale ale unei zile petrecute la școală. Notează datele obținute.

4. Compară momentele din tabelul alăturat cu cele din activitatea ta. Notează într-un tabel asemănător orele la care realizezi aceste activități în rubrica „Orarul meu”. Ce asemănări și deosebiri observi?

1. Diviziunile anului școlar	Săptămâni	Zile de școală
Semestrul I		
Vacanța de iarnă		
Semestrul II		
Vacanța de primăvară		
Semestrul II (continuare)		
Vacanța de vară		

Activitatea principală	Intervale de timp	Orarul meu
Trezire și pregătire pentru școală	7.00-7.30	
Drumul până la școală	7.30-8.00	
Ore la clasă (5 ore)	8.00-13.00	
Drumul până acasă	13.00-13.30	
Masa de prânz și odihnă	13.30-15.00	
Lecții pentru a doua zi	15.00-18.00	
Lectură, alte activități, cină	18.00-20.00	
Activități personale	20.00-21.00	
Odihnă	21.00-7.00	

Diviziunile anului școlar și orarul zilnic

IMPORTANT

- Pentru măsurarea duratei unor fenomene sau activități se utilizează intervale diferite de timp.
- În activitatea noastră obișnuită se utilizează cel mai frecvent ora, săptămâna, luna și anul.
- Experiența noastră, a părinților noștri și a oamenilor în general se măsoară în ani și zeci de ani (decenii).
- Evenimentele istorice se măsoară în ani, zeci de ani (decenii), sute de ani (secole), mii de ani (milenii).
- Scara evoluției planetei se măsoară în intervale mai mari de timp (milioane de ani).

CUVINTE NOI

Axa Pământului - linia imaginară în jurul căreia se rotește planeta noastră.

An bisect - an format din 366 de zile (în loc de 365), în care luna februarie are 29 de zile.

Calendar - formă grafică în care sunt consemnate lunile, săptămânile și zilele unui an.

Cronologie - ordonarea unor evenimente după momentul producerii lor.

APLICĂ

1. Precizează, pe baza celor învățate anul trecut la științe ale naturii, care sunt momentele principale din existența viețuitoarelor.
2. Calculează câte luni și câte săptămâni au trecut de când te-ai născut.
3. Câte zile au trecut de la începutul școlii?
4. Ordonează colegii din clasa ta după vârsta pe care o are fiecare. Cum procedezi?
5. Construiește, după modelul unei zile de școală, un tabel cu activitățile dintr-o zi „liberă” (sâmbătă, duminică sau o zi de vacanță).

ȘTIAI CĂ

- În urmă cu peste 60 de milioane de ani, pe Pământ au trăit reptilele uriașe?
- Denumirile principalelor luni și ale zilelor săptămânii își au originea în denumiri latine folosite în timpul Imperiului Roman?

De la orizontul local la țară

Localitatea natală. Regiunea înconjurătoare

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Localitatea ta
- Regiunea în care se află localitatea ta

VEI REUȘI

- Să compari conținutul unor hărți la diferite scări
- Să identifice elemente comune în hărți succesive

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate referitoare la orașul București și regiunea în care este situat (Câmpia Română).

Describe, pe scurt, elementele reprezentate în fiecare hartă.

Precizează de ce nu se văd:

- în fig. 1, toate cartierele orașului București;
- în fig. 2, toate străzile și clădirile;
- în fig. 3, toate localitățile din jurul orașului București;
- în fig. 4, elemente din fig. 1 și 2.

APLICĂ

Identifică o succesiune de hărți asemănătoare celor de mai sus, pornind de la localitatea ta (sau cartierul orașului) la întinderea din jurul acesteia (orizontul local), apoi la regiunea în care se află localitatea și de aici, la țară. Folosește internetul și accesează programul pentru hărți.

Fig. 1

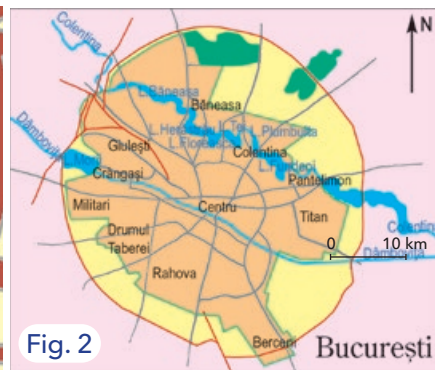

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Imaginile redau trecerile de la orizontul local la țară prin hărți succesive.

Orice localitate (care formează orizontul local) cuprinde mai multe elemente de dimensiuni mici, care nu pot fi reprezentate pe un plan: clădiri, străzi, copaci etc.

O localitate, un cartier sau un oraș mai mic fac parte dintr-un spațiu mai larg (care reprezintă orizontul local).

În cazul orașului București, orizontul local este asemănător celui reprezentat (fig. 2) și se suprapune suprafeței acestuia, la fel ca la orașele cu întinderi asemănătoare.

Orizontul local face parte dintr-o regiune înconjurătoare (fig. 3), iar această regiune dintr-un teritoriu mai larg.

Trecerea de la suprafețe mici (fig. 1) la suprafețe tot mai mari (fig. 2, 3, 4) se realizează printr-o reprezentare selectivă.

În mod asemănător se poate proceda pornind de la un cartier dintr-un alt oraș sau dintr-o localitate rurală.

Pentru fiecare hartă folosim alte semne convenționale, adaptate întinderii reprezentate.

Fiecare regiune cuprinde spații mai mici, orașe, alte localități, iar acestea cartiere și străzi.

Acest procedeu ne dă posibilitatea să observăm că există și alte întinderi (suprafețe) asemănătoare locului în care trăim.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce elemente diferă în fig. 1, 2, 3 față de imaginile anterioare (pag. 32)?
2. Care sunt etapele de trecere de la o hartă la alta?
3. Pe ce hartă sunt redată cele mai multe detalii?
4. Ce hartă are cele mai multe elemente geografice care există în realitate pe teritoriul reprezentat?
5. Prin ce se deosebește harta de la fig. 2 față de fig. 1?

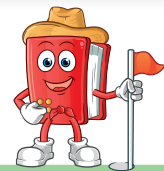

CUVINTE NOI

Localitate natală - localitatea în care ne-am născut.

Regiune - teritoriul înconjurător, mai larg, în care se află orizontul local.

Țară - teritoriu pe care își desfășoară activitatea locuitorii unui stat și unde au efect legile acestuia.

ȘTIAI CĂ

Procedeu de micșorare sau de mărire a suprafeței (reprezentate pe o hartă) poartă denumirea de *trecere de scară*? Aceasta arată că se realizează o trecere de la o scară de reprezentare la alta, în două feluri posibile: de la suprafețe mici la suprafețe mai mari și invers, de la suprafețe mai mari la suprafețe mai mici. Acest procedeu (de tip ZOOM) poate fi observat atunci când folosești aplicația *Google maps*.

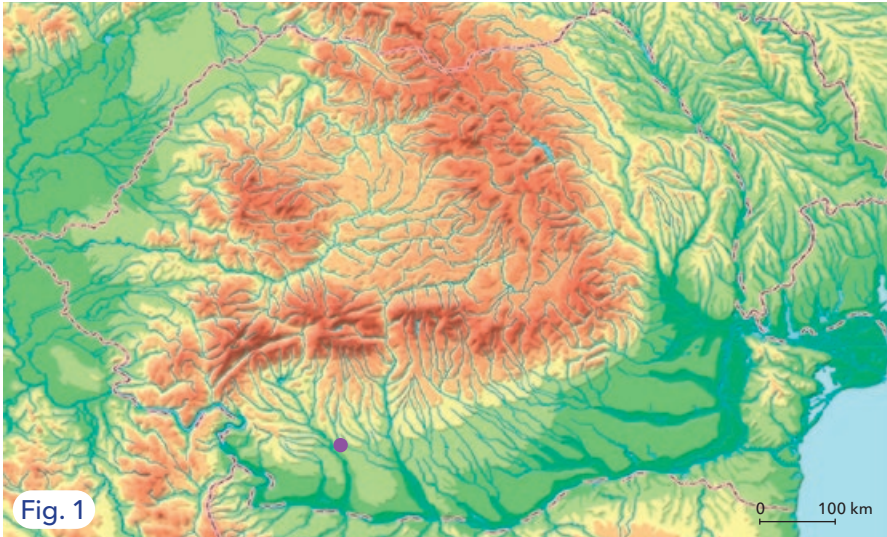

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Imaginile de mai sus redau trecerile de la țară (fig. 1) la o regiune (fig. 2) și la o localitate (fig. 3).

IMPORTANT

- Trecerea de la localitatea natală la întinderi tot mai mari se face păstrând elementele cele mai importante de la o hartă la alta.
- Se poate parcurge și drumul invers: de la întinderea țării (fig. 1) la o anumită regiune (fig. 2) spre o localitate sau cartier (ca în exemplul de mai sus).

APLICĂ

Joc de rol: „Sunt reporter”. Ia un interviu unuia dintre părinți despre localitatea natală. Notează sau înregistrează informațiile primite despre:

- denumirea localității; strada pe care a locuit;
  - regiunea din care face parte localitatea;
  - forma de relief din acea zonă;
  - apele curgătoare, apele stătătoare;
  - vegetația din zonă;
  - populația, ocupațiile oamenilor;
  - obiective turistice, obiceiuri și tradiții specifice.
- Prezentați colegilor, indicând pe hartă localitatea.

De la orizontul local la regiune și țară

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Trecerea de scară până la nivelul unei regiuni
- Posibilitatea unor treceri în ambele sensuri

VEI REUȘI

- Să compari imagini și hărți care au elemente comune
- Să compari moduri diferite de reprezentare

Fig. 1

Fig. 2

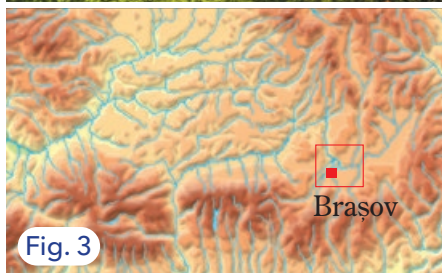

Fig. 3

Imaginile reprezintă hărți la scări diferite, care redau trecerea de la un oraș la întinderea țării.

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate și precizează:

1. Ce se observă în fig. 1 și 2?
2. Ce elemente sunt comune în aceste fotografii?
3. Prin ce diferă imaginile?

În fig. 1 este realizată o fotografie oblică, realizată din cel mai înalt loc situat în sudul orașului (Vf. Tâmpa).

Pe imagine se pot vedea toate elementele principale care pot fi observate și la sol.

În fig. 2 este redat orizontul local, printr-o fotografie satelitară, realizată în plan vertical, la o înălțime de câteva mii de metri.

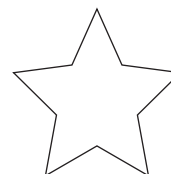
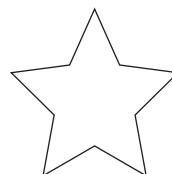
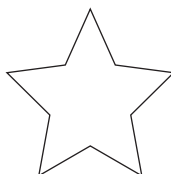
Harta din fig. 3 prezintă arealul reprezentat pe cele două imagini anterioare.

PROIECT

1. Găsește imagini ale localității natale, astfel:
  - fotografii dintr-un loc mai înalt;
  - imagini satelitare, cuprinzând localitatea și regiunea înconjurătoare.
2. Amplasează arealele reprezentate de aceste fotografii pe o hartă generală a țării. Dacă aceste areale sunt diferite între ele ca suprafață, desenează forme geometrice de mărimi diferite.
3. Realizează câte o descriere a fiecărei imagini pe care ai identificat-o.
4. Explică, pe scurt, modul în care se modifică detaliile regiunii între acestea.

Roagă colegul sau colega de bancă să aprecieze ceea ce ai realizat, colorând stelulele corespunzător.

APLICĂ

1. Identifică localitatea ta pe o hartă a țării (dacă este semnalată).
2. Identifică cel mai apropiat oraș și direcția cardinală spre care este situat.
3. Precizează în ce parte a țării se află localitatea.
4. Spre ce direcție cardinală se află orașul București?

Harta redă ansamblul teritoriului țării.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce elemente geografice sunt reprezentate pe această hartă?
2. Care sunt culorile folosite pentru treptele de relief?
3. Ce constatări se pot face, pe baza acestei hărți, referitoare la:
  - proporția treptelor de relief;
  - forma munților Carpați;
  - direcția de curgere a râurilor principale.

CUVINTE NOI

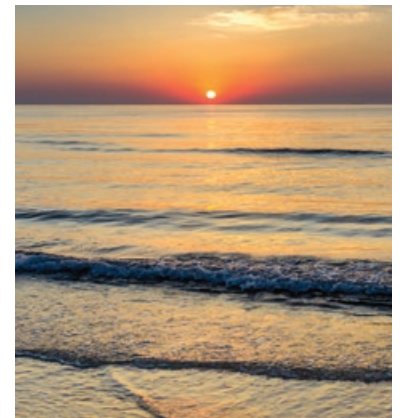
- Atlas** - lucrare care conține o colecție de hărți.
- Hartă generală** - harta unui anumit teritoriu pe care sunt reprezentate elementele cele mai importante.

IMPORTANT

- Cea mai simplă reprezentare a țării ca întreg este **harta geografică generală** (fig. 1). Hărțile pot fi reunite într-un atlas.
- Harta generală a României cuprinde: limitele, vecinii, dispunerea treptelor și a unităților principale de relief și elemente ale hidrografiei. Are și o scară de proporție grafică.
- Harta redă, la o asemenea dimensiune, cele mai importante elemente care pot fi reprezentate.
- Orice suprafață mai mică (regiune, oraș) poate fi localizată pe o hartă a țării.
- Pe această hartă sunt redată și principalele linii geografice (paralele și meridiane) care traversează teritoriul țării. Cu ajutorul lor pot fi localizate diferite elemente reprezentate (areale, linii, puncte). Se pot reprezenta și alte elemente: orașe, râuri etc.
- Orizontul local cuprinde în interiorul său și spațiul în care ne desfășurăm zilnic activitatea (la școală, acasă, în cartier), care poate fi denumit orizontul apropiat.

ȘTIAI CĂ

- Există orașe mari, care nu sunt situate doar într-o singură regiune, ci se află la limita dintre două sau chiar trei regiuni?
- În alte cazuri, linia orizontului se află în afara spațiului țării noastre; acest lucru este valabil pe țărmul mării și în apropierea liniilor de graniță?

Linia orizontului, țărmul Mării Negre

APLICĂ

- Stabilește, pe baza scării care însoțește harta de mai sus:
- întinderea țării noastre pe direcția nord-sud;
  - întinderea țării noastre pe direcția est-vest;
  - lungimea cursului Dunării în țara noastră (cu aproximație);
  - lungimea graniței cu Republica Moldova, pe râul Siret.

Recapitulare

AMINTEȘTE-ȚI

1. **Orizontul apropiat** este acel spațiu în care îți desfășori activitatea aproape zilnic, situat în imediata ta apropiere. Acesta este format din clasă, școală, cartier, drumul de acasă la școală sau localitatea în care trăiești (dacă este de dimensiuni mici).

2. **Orizontul local** este spațiul în care ne deplasăm ocazional; poate cuprinde localitatea natală (dacă este un oraș mai mare), alte localități și o parte din regiunea în care este situat.

3. Limita aparentă a acestuia o reprezintă **linia orizontului**.

4. Orientarea în orizontul local și apropiat, în realitate și pe un plan, se realizează cu ajutorul **punctelor cardinale și intercardinale**.

5. În orizontul local întâlnim **elemente naturale** (forma suprafeței pământului, râuri, lacuri etc.) și **elemente introduse de om** (așezări, construcții etc.).

6. Toate elementele din orizontul apropiat și din orizontul local **pot fi observate în mod direct și nemijlocit**, deplasându-te până acolo unde sunt situate.

7. Elementele din orizontul local pot fi reprezentate pe **hărți**. Raportul dintre mărimile din plan și cele din realitate sunt redată prin scara de proporție.

8. În realitatea înconjurătoare, pot fi observate **modificări** care au loc în anumite momente și la anumite intervale de timp.

9. Pentru a fixa **ordinea unor evenimente** (sau cronologia lor) se utilizează **calendarul**.

10. Există fenomene, evenimente și modificări care au loc la intervale mai mari de timp.

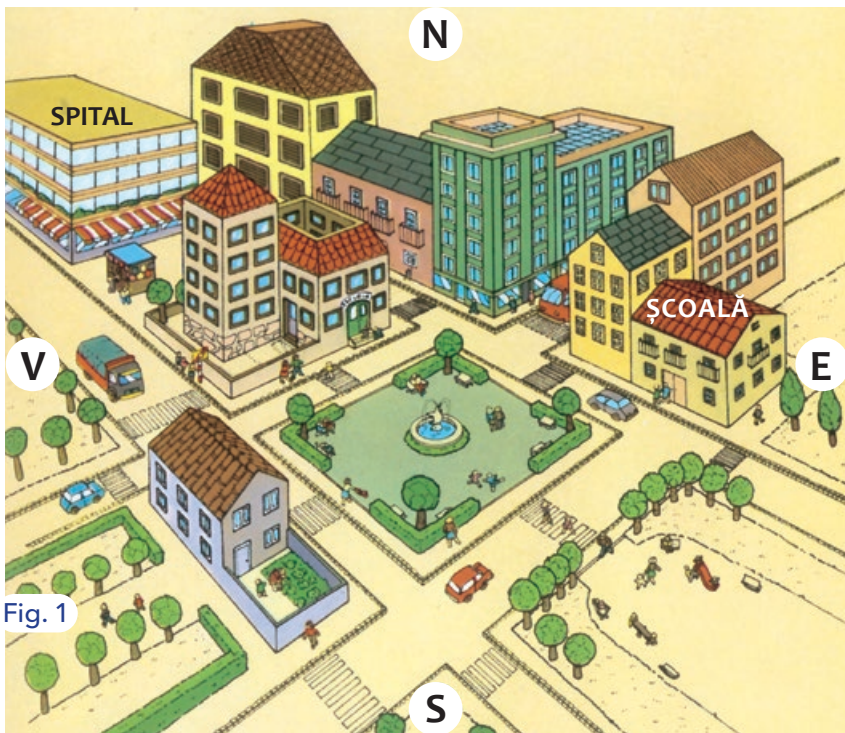

Fig. 1

Orizontul apropiat - un cartier al unui oraș

A. Activitate independentă

1. Realizează planul localității din fig. 1. Nu uita legenda planului!

2. Imaginează-ți că te afli în parcul din localitate. Privește spre N și desenează cum arată linia orizontului.

3. Indică, în funcție de punctele cardinale marcate, unde se poziționează: școala, spitalul.

B. Activitate de grup

Formați echipe de câte 4-5 elevi. La alegere, mergeți: în curtea școlii, pe terenul de sport, la locul de joacă din apropiere, în parc.

Materiale necesare: busolă, ceas, caiete, fișă de echipă, instrumente de scris.

Notați:

- locul în care vă aflați;
- punctele cardinale sau intercardinale unde se poziționează: școala, locuința fiecăruia, biserica, cel mai apropiat magazin;
- desenați forma traseului de la școală până la aceste destinații;
- notați obiectivele importante întâlnite pe traseu;
- măsurați durata traseului.

Autoevaluare

I. Denumeste formele de relief din fiecare imagine.

II. Completează pe caiet textul de mai jos cu termenii corespunzători.

Linia unde cerul pare să întâlnească Pământul se numește ..... . Locul unde răsare Luna marchează punctul cardinal ..... . Acul busolei indică punctul cardinal ..... . Acest lucru este posibil, deoarece acul busolei este un ..... . Între punctele cardinale S (sud) și V (vest) se află punctul intercardinal ..... . În nopțile senine poate fi identificat punctul cardinal ..... cu ajutorul unei stele din constelația Carul Mic, denumită ..... . Țărmul mării reprezintă altitudinea de ..... m, de unde se măsoară înălțimea.

III. Identifică răspunsul corect.

1. Punctul intercardinal opus punctului dat de direcția NE (nord-est) este:

- a. SE;   b. SV;   c. NV;   d. S.

2. Prin vaporizare (evaporare) se realizează trecerea unui cop din:

- a. stare lichidă în stare solidă;   c. stare lichidă în stare gazoasă;
b. stare gazoasă în lichidă;   d. stare gazoasă în stare solidă.

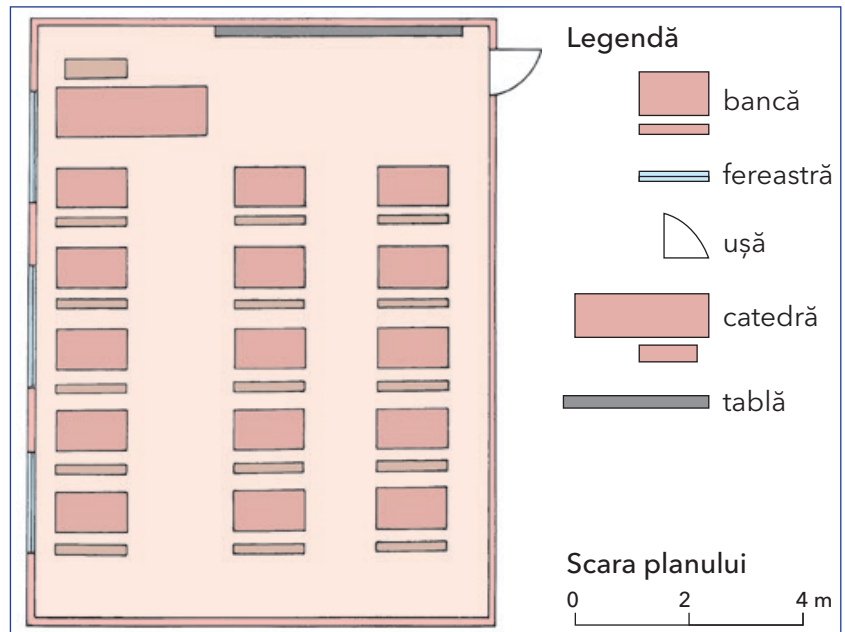
3. Dacă un râu curge pe direcția V-E, pe stânga râului se află punctul cardinal:

- a. S;   b. N;   c. E;   d. V.

Autoevaluare

IV. Observă cu atenție planul clasei. Calculează:

- lungimea clasei;
- lățimea clasei;
- suprafața clasei.

V. Privește imaginea și grupează elementele identificate în naturale și elemente referitoare la oameni și activitățile lor.

CUM TE POȚI EVALUA

	I.	II.	III.	IV.	V.
Foarte bine	trei răspunsuri corecte	opt spații lacunare	trei variante corecte	trei cuvinte	trei elemente
Bine	două răspunsuri corecte	șapte spații lacunare	două variante corecte	două cuvinte	două elemente
Suficient	un răspuns corect	șase spații lacunare	o variantă corectă	un cuvânt	un element

ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ROMÂNIEI

GEOGRAFIE GENERALĂ

- Limite și vecini
- Relieful. Caracteristici generale și trepte de relief
- Clima, apele, vegetația, animalele și solurile
- Locuitorii și așezările omenești
- Activități economice

UNITATEA
II

Limite și vecini

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Poziția, limitele și vecinii țării noastre
- Întinderea țării
- Principalele repere geografice ale acesteia

VEI REUȘI

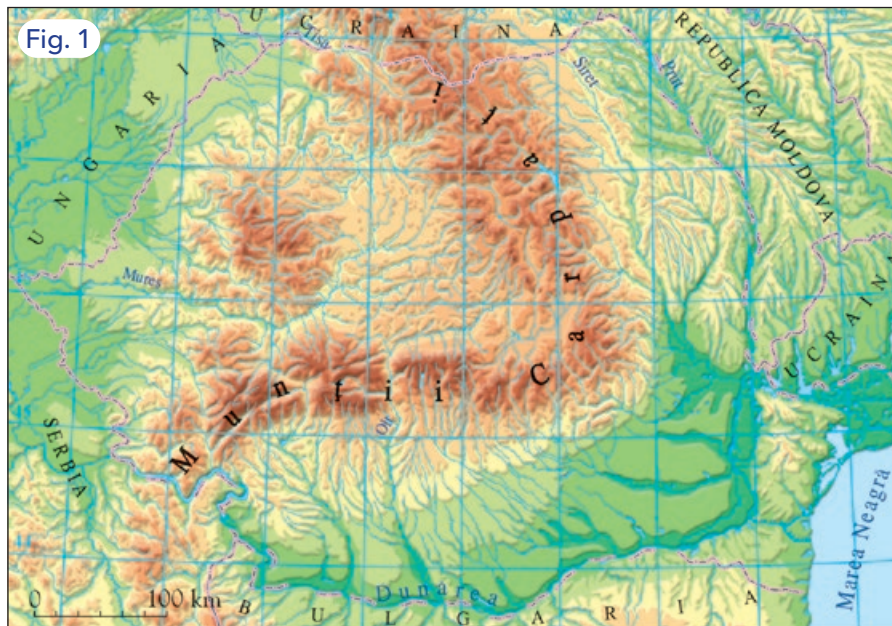
- Să identifice pe orice hartă a țării elementele reprezentate
- Să utilizezi termenii geografici noi

OBSERVĂ

Privește cu atenție harta alăturată.

1. Denumeste granițele naturale ale României.
2. Precizează poziția geografică a fiecărei țări vecine în raport cu țara noastră.
3. Precizează poziția în cadrul țării a fiecărui element major observat (Carpații, Dunărea etc.).
4. Cu ce poți asemăna forma țării noastre?

Harta fizică a României

Țara noastră, comparativ cu alte țări, are întindere mijlocie.

Cele mai vizibile elementele pe o hartă a țării sunt Munții Carpați, Dunărea, Delta Dunării, Marea Neagră, podișul din est, râul Prut și regiunea de câmpie din vest.

În partea centrală, Carpații au forma unui arc, ceea ce a dus la denumirea de „**arcul carpatic**”.

Spre vest (unde se află **granița** cu Ungaria și cu Serbia), țara noastră are o deschidere largă spre centrul Europei.

Spre est, granița dintre România și Republica Moldova urmează râul Prut, dincolo de care se întinde o regiune de podiș și câmpii.

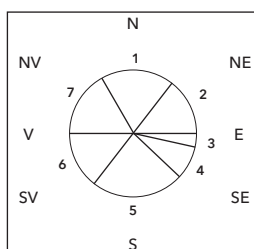
Râurile curg radial, adică pe direcții asemănătoare razelor unui cerc. În sud curge Dunărea. La vărsarea în Marea Neagră, Dunărea formează o **deltă**, denumită Delta Dunării. Pe o porțiune mică, țara noastră se mărginește spre sud-est cu Marea Neagră.

APLICĂ

Completează un tabel asemănător celui alăturat.

Calculează, cu aproximație, lungimea fiecărei granițe, folosind scara figurată pe hartă.

Nr.	Țara sau regiunea	Lungimea aproximativă
1.		
2.		
3.		
4.	Marea Neagră	245 km
5.		
6.		
7.		

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

Urmărește harta alăturată (fig. 1).

1. În ce parte a continentului Europa este situată România?
2. Ce elemente comune sunt reprezentate atât pe harta continentului, cât și pe cea a țării noastre?
3. În ce parte a Mării Negre este situată țara noastră?
4. Ce alt continent se află în apropiere de țara noastră?

CUVINTE NOI

Arcul carpatic - forma generală a Carpaților, asemănătoare unui arc de cerc.

Carpatic - orice element referitor la Munții Carpați.

Dunărean - referitor la Dunăre.

Deltă - loc de vărsare a unui fluviu în mare, prin mai multe brațe.

Graniță (frontieră) - limita trasată între două țări și acceptată de acestea.

Harta redă poziția țării noastre în Europa.

IMPORTANT

- Țara noastră are mai multe elemente vizibile pe orice hartă a continentului nostru (Europa):
  - în partea centrală a țării se află Munții Carpați, care continuă spre centrul Europei;
  - în sud curge fluviul Dunărea, care traversează Europa de la vest spre est și tot în sud se află Câmpia Română;
  - în partea de sud-est se învecinează cu Marea Neagră;
  - spre est, România are o legătură strânsă cu regiunile mai joase (de dealuri, podișuri și câmpii) din această parte a continentului (Europa de Est);
  - spre vest are o deschidere largă spre Câmpia Panonică și Europa Centrală.
- Țara noastră are o formă apropiată de cea a unui cerc, puțin alungit pe direcția vest-est.

APLICĂ

1. Suprafața continentului nostru (Europa) este de aproximativ 10 milioane de km². Suprafața țării noastre este de aproape un sfert dintr-un milion de km². De câte ori este mai întins continentul nostru față de întinderea țării?
2. Elaborează un text de cel mult zece rânduri, referitor la limitele și vecinii țării noastre. Realizează un desen care să ilustreze textul creat.

ȘTIAI CĂ

- Marea Neagră a fost denumită de navigatori, de-a lungul timpului, *Pontus Euxinus*, adică „marea neospitalieră”? Această denumire provenea de la vânturile și furtunile care făceau dificilă navigarea.
  - Țara noastră, după suprafață (238 397 km²), se află pe locul 81 în lume, din 196 de țări?

Relieful. Caracteristici generale și trepte de relief

Caracteristici generale

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Trepte de relief
- Forme de relief

VEI REUȘI

- Să identifice caracteristici ale reliefului după aspectul lui exterior
- Să identifice pe hărți treptele de relief și altitudinile

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate și precizează:

1. În ce imagini se întâlnesc cele mai mari înălțimi?
2. Ordonează imaginile crescător, de la cele mai mici la cele mai mari înălțimi.
3. Precizează cu care dintre aceste imagini se aseamănă cel mai mult relieful din jurul localității tale.

PORTOFOLIU

Citește următorul text: „România, situată în sud-estul continentului, este, în același timp, o țară carpatică, pontică, dunăreană, est-europeană (larg deschisă spre est) și central-europeană (deschisă spre Europa Centrală)”. Argumentează fiecare dintre aceste caracteristici. Ilustrează-le cât mai convingător. Adaugă lucrarea la portofoliu.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Forme de relief caracteristice munților (fig. 1), dealurilor (fig. 2) și câmpiilor (fig. 3, 4).

Cele mai joase forme de relief sunt în apropierea nivelului mării, considerat de zero metri (0 m), de unde se măsoară înălțimea sau altitudinea.

Diferite întinderi se grupează în jurul anumitor intervale de înălțime. Această grupare poartă denumirea de **trepte de relief**.

Există o treaptă a câmpiilor, o treaptă a dealurilor și podișurilor și o treaptă montană.

Totalitatea neregularităților suprafeței terestre (care formează relieful) este pusă în evidență printr-un număr mare de forme de relief.

Relieful, în raport cu celelalte elemente ale realității înconjurătoare (climă, ape, vegetație, așezări), are cea mai mare stabilitate în timp.

Factorii care acționează asupra reliefului sunt: râurile, apa din precipitații, vegetația, diferențele de temperatură, vântul, apa în stare solidă, valurile mării, apa de infiltrație etc. Aceștia sunt factori care modelează suprafața scoarței terestre.

APLICĂ

Realizează o caracterizare a fiecărei imagini (fig. 1-4), precizând elementele observabile referitoare la treapta de relief în care se situează și la aspectul liniei orizontului. Formulează o concluzie.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Indică pe hartă treptele de relief reprezentate. Explică cum sunt dispuse.
2. În ce treaptă de relief se află localitatea ta?
3. Ce treaptă de relief pare cea mai întinsă? Dar cea mai puțin întinsă?
4. Enumeră treptele de relief menționate în legenda hărții alăturate, ordonându-le de la cea mai joasă la cea mai înaltă.

CUVINTE NOI

Formă de relief - orice denivelare pe care o poate avea suprafața Pământului.

Trepte de relief - interval de înălțime, de exemplu 0-300 m pentru treapta câmpiilor.

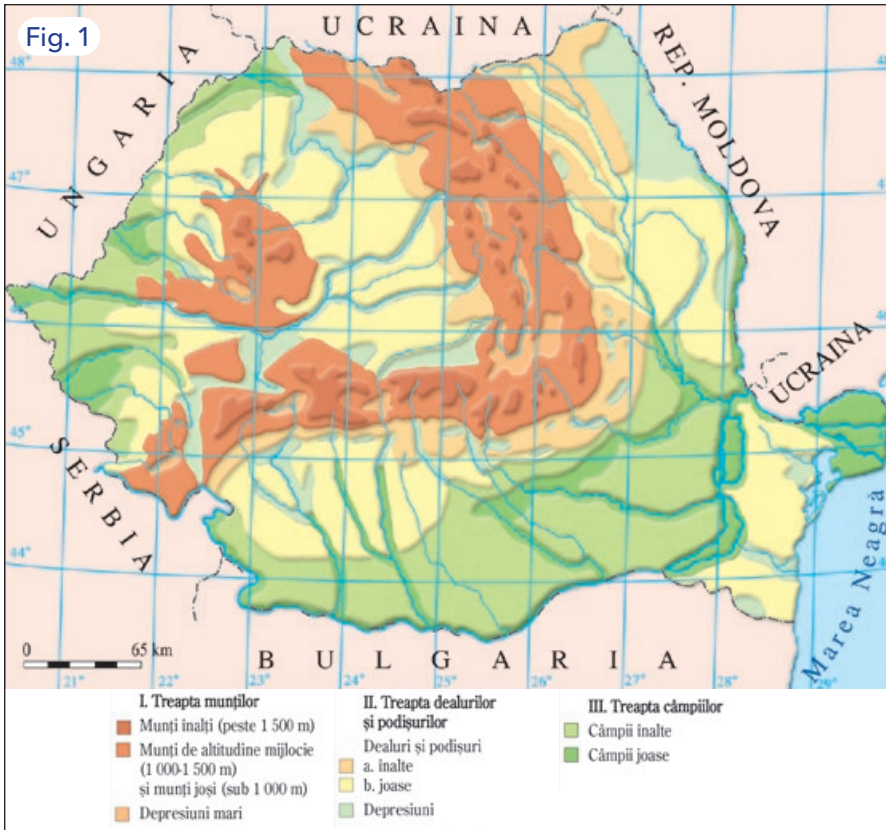

ȘTIAI CĂ

Există și forme de relief situate în interiorul scoarței terestre, în mari goluri subterane, denumite peșteri? Acestea sunt considerate tot forme de relief, deși nu se află la suprafața pământului.

Peștera Muierilor

Harta treptelor de relief ale țării noastre

IMPORTANT

- Harta treptelor de relief (fig. 1) redă felul în care acestea sunt repartizate pe teritoriul țării.
- Pentru reprezentarea principalelor trepte de relief, se folosesc următoarele culori: maro pentru munți, galben pentru podișuri, verde pentru câmpii.
- Există și alte trepte de relief în interiorul fiecăreia dintre cele majore (munți, dealuri, câmpii).
- Munții sunt considerați înalți (peste 1 500 m), mijlocii (1 000-1 500 m) și joși (sub 1 000 m). În interiorul munților există depresiuni întinse, care reprezintă o treaptă mai joasă a reliefului acestora.
- Dealurile și podișurile pot fi înalte sau joase și pot avea în interior depresiuni.
- Câmpiile sunt, de asemenea, mai înalte sau mai joase.
- Relieful se formează în milioane, zeci și sute de milioane de ani.

APLICĂ

1. Completează cu cât mai multe argumente enunțul „Relieful României este variat și armonios, pentru că.....”
2. Precizează caracteristici ale reliefului țării noastre, bazate pe harta de mai sus.

Trepte de relief

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Unitățile de relief ale țării noastre
- Forme de relief asociate acestora

VEI REUȘI

- Să poziționezi unitățile de relief unele în raport cu altele
- Să utilizezi corect denumirile acestora

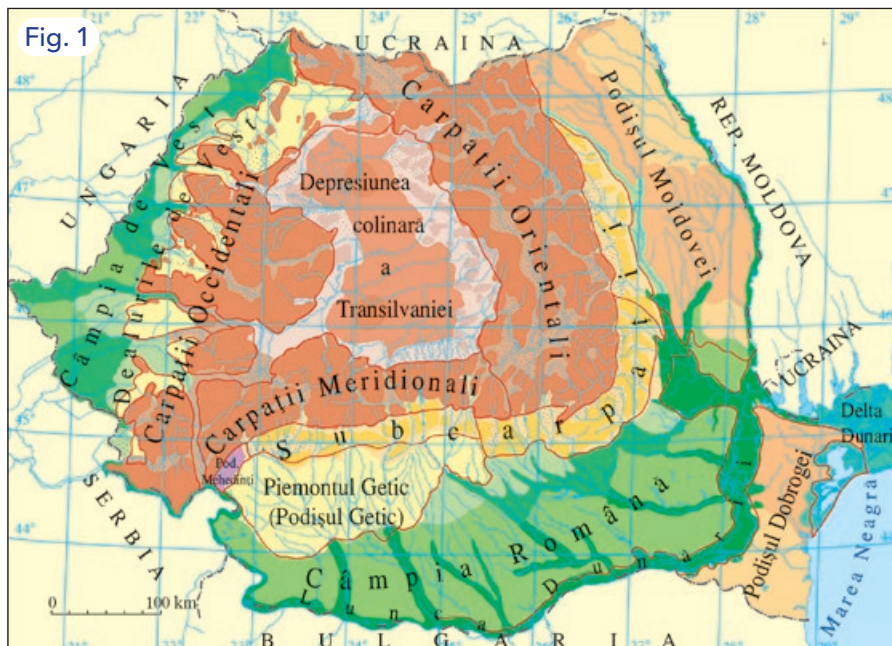
OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Ordonează unitățile de relief ale țării noastre de la cea situată în mijloc (Depresiunea colinară a Transilvaniei) la cele situate spre exterior.

2. Identifică unitățile de relief care sunt mărginite de fluvii sau râuri.

3. Enumeră unitățile de relief ale țării, de la est la vest.

Marile trepte și unități de relief ale țării

Relieful țării noastre are în partea centrală o zonă deluroasă (colinară) mai coborâtă (Depresiunea colinară a Transilvaniei), față de care sunt denumite ramurile carpatice situate spre trei puncte cardinale: spre est (Carpații Orientali), spre sud (Carpații Meridionali), spre vest (Carpații Occidentali).

Carpații Occidentali se continuă cu două trepte mai joase (Dealurile de Vest și Câmpia de Vest).

La exteriorul Carpaților Meridionali și Orientali se află Subcarpații, o regiune deluroasă.

În partea de sud a țării se întinde Podișul Getic și Câmpia Română.

Între Dunăre și Marea Neagră se află Podișul Dobrogei, iar în partea de nord-est, Podișul Moldovei.

La vărsarea Dunării în mare se întinde cea mai joasă și mai nouă unitate de relief a țării: Delta Dunării.

Relieful României este așezat în trepte și coboară dinspre mijlocul țării spre margini.

APLICĂ

Privește harta de mai sus și notează elementele principale într-un tabel asemănător celui alăturat, pentru trei unități de relief, la alegere, după exemplul dat.

Denumirea unității majore de relief	Poziția în cadrul țării	Denumirea a două unități învecinate
Podișul Moldovei	NE (nord-est)	Subcarpații, Câmpia Română
1.		
2.		
3.		

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Imaginile redau aspecte tipice ale unor forme de relief din regiunile de câmpie, de deal, de munte și din Delta Dunării.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce trepte de relief sunt reprezentate în fiecare dintre imaginile alăturate? Alege una dintre ele și descri-o, folosind cât mai multe adjective.

2. Compară ultima imagine (fig. 4) cu celelalte. Ce elemente specifice observi?

3. Ce forme de relief se deosebesc cel mai mult între ele? Explică!

CUVINTE NOI

Unitate de relief - porțiune delimitată a reliefului care are anumite caracteristici comune.

IMPORTANT

- Formele de relief redau suprafața reală a Pământului.
- Aceste forme pot fi grupate după gradul lor de asemănare.
- **Unitățile de relief** sunt întinderi bine precizate și delimitate ale suprafeței terestre, care au caracteristici comune.
  - Ordinea formării marilor unități de relief după vechime este următoarea:
    - Podișul Dobrogei (îndeosebi partea sa nordică, cea mai veche);
    - Munții Carpați;
    - dealurile și podișurile;
    - câmpiile;
    - Delta Dunării (cea mai nouă).

APLICĂ

1. Identifică perechi de câte două imagini din cele de mai sus care se aseamănă cel mai mult. Explică de ce.

2. Enumeră aceste imagini (fig. 1-4) în ordinea crescătoare a altitudinii.

3. Lucru în pereche

Selectați o formă de relief la alegere. Creați un cvintet, respectând cerințele:

- denumirea formei de relief;
- două adjective care i se potrivesc;
- trei verbe care exprimă acțiuni specifice;
- o propoziție din patru cuvinte despre forma de relief selectată;
- un cuvânt-cheie.

ȘTIAI CĂ

• Cel mai vechi teritoriu al țării noastre se află în Podișul Dobrogei? Acesta are o vechime de câteva sute de milioane de ani, fiind format înainte de Munții Carpați.

Vedere din Podișul Dobrogei

• Cel mai nou teritoriu, Delta Dunării, s-a format în ultimii 2000-3000 de ani?

• În Carpați au existat ghețari în urmă cu câteva zeci de mii de ani?

Clima, apele, vegetația, animalele și solurile

Clima, vremea, apele

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Aspectele vremii în țara noastră pe parcursul unui an
- Climă
- Categoriile de ape care formează hidrografia

VEI REUȘI

- Să descrii stările vremii
- Să explici transformările din natură referitoare la vreme și la ape

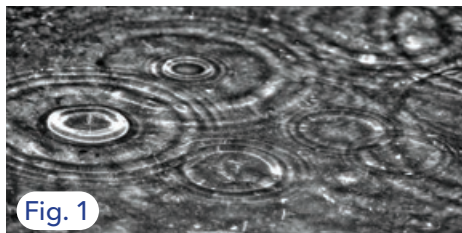

Fig. 1

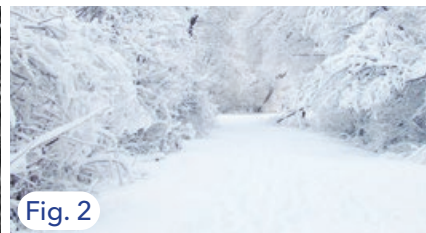

Fig. 2

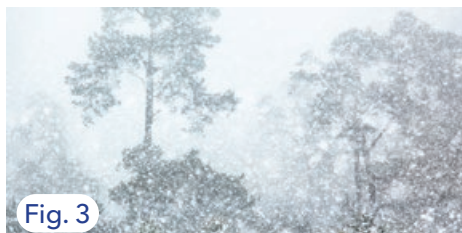

Fig. 3

Fig. 4

Situatii de vreme

Vremea reprezintă totalitatea stărilor aerului și felul în care se manifestă, la un moment dat, într-un anumit loc.

Elementele principale ale vremii sunt: temperatura, precipitațiile, vântul, acoperirea cu nori, umiditatea, precum și diferite alte fenomene (ceață, vânt puternic, grindină etc.).

În țara noastră există diferențieri în starea vremii în cursul unui an, astfel:

- iarna este frig, ninge frecvent și pot exista geruri persistente;
- primăvara, vremea se încălzește și cad precipitații bogate;
- vara este cald, precipitațiile sunt mai reduse și soarele încălzește puternic suprafața terestră;
- toamna, vremea începe să se răcească și plouă mai mult.

Clima reprezintă starea aerului pe o suprafață mai mare și într-un interval mai îndelungat de timp. Astfel:

- în regiunile de câmpie, temperaturile sunt mai ridicate decât în restul regiunilor și precipitațiile sunt mai reduse;
- în regiunile de dealuri, temperaturile sunt puțin mai scăzute decât la câmpie, dar precipitațiile mai bogate;
- în regiunile de munte, atât vara și iarna, este mai frig decât în regiunile de deal și de câmpie; precipitațiile sunt bogate și iarna cad sub formă de zăpadă.

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate și precizează:

1. Care sunt stările de agregare ale apei în aceste imagini?
2. Cum poți caracteriza vremea, pornind de la fiecare fotografie?

Localitatea:
Data / Ora /
Temperatura (aproximativ): .....
Temperatura față de ziua anterioară: .....
Aspectul cerului (prezența sau absența norilor): .....
Vântul (direcția de unde bate și tăria): .....
Precipitații (existența sau absența lor, forma precipitațiilor, momentul producerii): .....

APLICĂ

Caracterizează vremea din acest moment, completând într-un tabel asemănător celui alăturat elementele solicitate.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Cum poți determina lungimea unui râu, folosind scara de proporție a hărții?

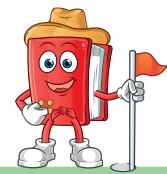
2. Ce asemănări și deosebiri observi între fig. 2 și fig. 3? Grupează răspunsurile cu ajutorul unui organizator grafic (tabel, diagrama Venn).

CUVINTE NOI

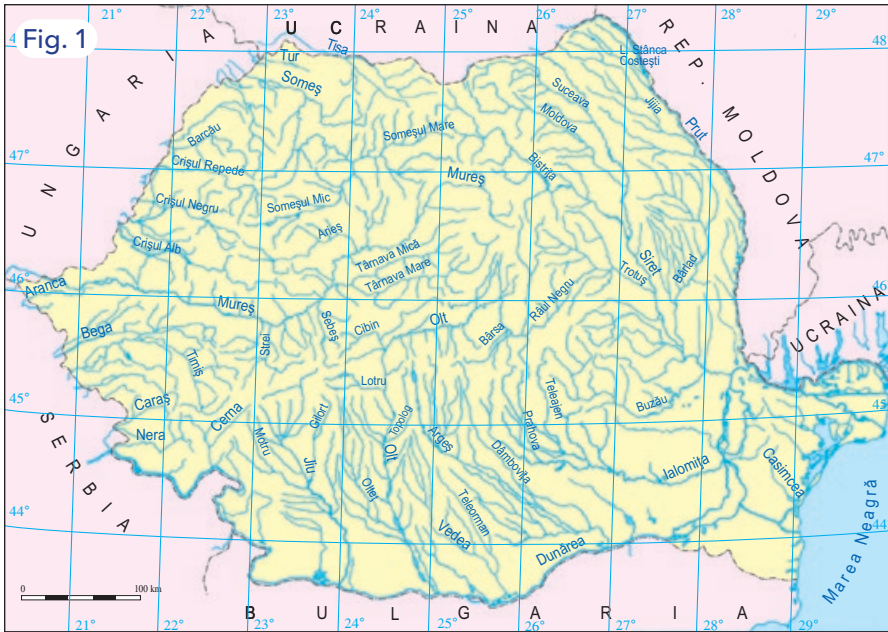
Afluent - curs de apă mai mic, care se varsă într-un râu mai mare.

Bazin hidrografic - suprafața de teren de unde un râu sau un fluviu își adună apele.

ȘTIAI CĂ

- Cel mai mare lac din țara noastră este Lacul Razim, situat în apropierea Mării Negre?
- La cele mai mari înălțimi se întâlnesc lacuri glaciare? Acestea s-au format în adânciturile produse în urmă cu câteva zeci de mii de ani de ghețarii care au existat în acele locuri.

Harta redă rețeaua de râuri, iar fotografiile, imagini ale unor ape.

IMPORTANT

- Clima reprezintă situația medie a caracteristicilor elementelor aerului pe o anumită suprafață și într-un timp mai îndelungat.
- România are o climă temperat-continentală cu patru anotimpuri.
- În România există peste 3 000 de lacuri, dintre care 2/3 sunt naturale și 1/3, lacuri construite de om.
- Dunărea este principalul curs de apă din țara noastră.
- Râurile din țara noastră au o direcție radiară, izvorând îndeosebi din Carpați și curgând în toate direcțiile principale, astfel:
  - spre vest, râurile din această parte (Someș, Criș, Mureș, Bega) se varsă în Tisa;
  - spre sud, principalele râuri (Jiu, Olt, Argeș cu Dâmbovița, Ialomița) se varsă direct în Dunăre;
  - spre est, râurile se varsă în Siret și Prut, iar prin intermediul acestora, în Dunăre.

APLICĂ

Privește desenul alăturat, care redă un **bazin hidrografic**. Explică, pe scurt, folosind termenii figurați pe desen, care este drumul unui râu, de la formare până la vărsare.

Vegetația, animalele și solurile

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Principalele asociații vegetale situate pe teritoriul țării noastre
- Animalele caracteristice zonelor de vegetație
- Sol și caracteristicile sale

VEI REUȘI

- Să explici legături între climă, ape și vegetație
- Să argumentezi importanța solului

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Aspecte ale vegetației

OBSERVĂ

Privește cu atenție imaginile alăturate:

1. Scrie pentru fiecare dintre acestea câteva caracteristici ale vegetației.
2. Compară fig. 3 și 4. Explică oral sau în scris asemănările și deosebirile între vegetația ilustrată.
3. De ce crezi că diferă vegetația în cele patru imagini?

APLICĂ

Completează un tabel asemănător celui de mai jos cu informațiile potrivite.

Zona de vegetație din:	Animale caracteristice (exemple)
Munți	
Dealuri și podișuri	
Câmpii	
Râuri și lacuri	

Vegetația este formată din plantele situate pe un anumit teritoriu și condițiile de existență ale acestora.

Vegetația este rezultatul procesului de fotosinteză. Vegetația este influențată de condițiile exterioare: precipitații, căldură, vânt, apă, relief etc.

Principalele zone de vegetație ale țării, de la cele mai mici înălțimi la cele mai mari sunt:

- **stepa** (ierburi mărunte și tufișuri) și **silvostepa** (ierburi și păcuri de pădure) în regiunile joase (câmpii); aici trăiesc, printre altele, păsări mici și rozătoare;
- **păduri de foioase** (arbori cu frunze căzătoare) în regiunile mai înalte (dealuri și podișuri); aici întâlnim: veverițe, vulpi, căprioare, păsări;
- **păduri de conifere** pe munți; acestea adăpostesc: urși, cerbi, râși, păsări mari;
- **vegetația alpină** în locurile cele mai înalte ale munților unde putem vedea: capre-negre, vulturi.

Totalitatea animalelor unui teritoriu reprezintă **fauna**. Animalele sunt răspândite în funcție de condițiile de adăpost de hrană.

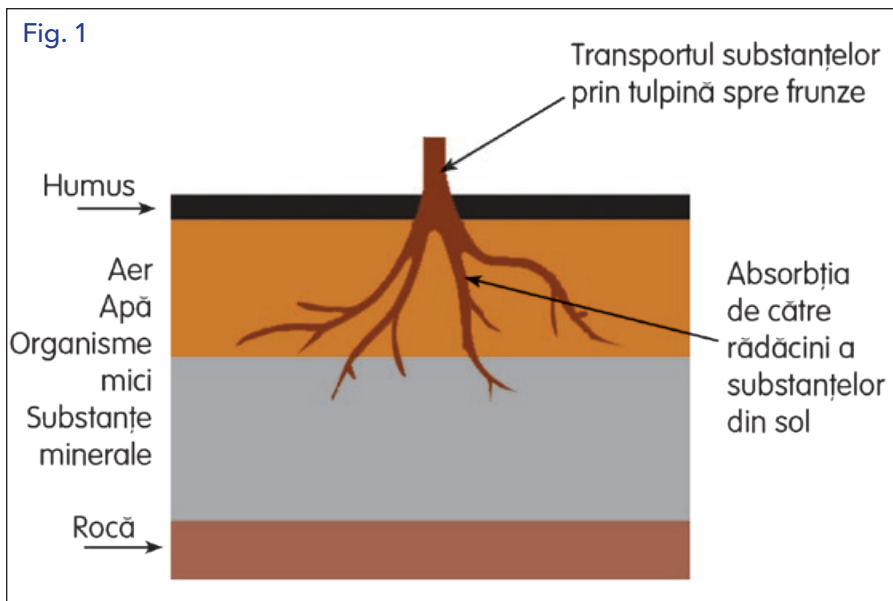
Solul reprezintă partea afânată, situată la suprafața scoarței terestre, utilizată de plante în fixarea lor și în procesul de hrănire.

Humusul este partea de la suprafața solului, cu o culoare mai închisă și cu o concentrație mai mare de substanțe organice. Stratul de humus asigură o mare parte din hrana plantelor.

Solul este format din mai multe straturi, de culori diferite. Formarea solurilor se realizează într-un timp îndelungat.

Fig. 1

Alcătuirea solului

IMPORTANT

- Vegetația, prin procesul de fotosinteză, creează substanțe organice pentru toate celelalte viețuitoare.
- Vegetația se modifică în raport cu factorii de mediu.
- Unele plante, ca și unele animale sunt în curs de diminuare sau de dispariție.
- Principala caracteristică a solului o reprezintă fertilitatea, adică posibilitatea de a oferi plantelor substanțele necesare dezvoltării lor.
- Între vegetație, climă, ape și soluri există o legătură foarte strânsă.
- Vegetația este determinată de climă și de înălțimea reliefului.
- Solul este condiționat de vegetație și climă (în mod deosebit de precipitațiile căzute).

APLICĂ

1. Investigație pe teren

Când mergi în jurul localității, identifică un loc unde poate fi observat solul, pe o adâncime de 1-2 metri. Realizează un desen însoțit de o legendă în care se regăsesc cuvintele: *humus*, *rocă*, *rădăcini*, *organisme mici*, *substanțe minerale*. Prezintă colegilor produsul tău.

2. Lucru în echipă

Formați grupe de 3-4 elevi. Realizați un afiș în care promovați ocrotirea pădurii. Prezentați importanța pădurilor, cu cât mai multe argumente (de exemplu, importanța pentru animale, pentru om etc.). Prezentați colegilor afișul realizat.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce reprezintă stratul de humus?
2. Cum se realizează transportul substanțelor prin tulpină?
3. Ce substanțe există în sol?
4. Sub ce formă se află aerul și apa în sol?
5. Care este rolul organismelor mici?
6. Ce rol are apa care se infiltrează în sol?

CUVINTE NOI

Alpin - caracteristic înălțimilor mari, asemănătoare celor din Munții Alpi.

Faună - totalitatea animalelor situate pe o anumită suprafață.

Roci - corpuri solide, reprezentând partea situată la suprafața scoarței terestre, care formează baza solului.

ȘTIAI CĂ

- În țara noastră, unele plante ca floarea-de-colt, bujorul-de-munte și altele sunt ocrotite prin lege?
- Zimbrul, un animal care a fost pe cale de dispariție, trăiește în țara noastră în câteva rezervații?

Zimbru

Locuitorii și așezările omenești

Populația

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Populația țării noastre
- Numărul locuitorilor
- Concentrarea populației
- Diferite moduri de a grupa oamenii

VEI REUȘI

- Să grupezi oamenii care alcătuiesc populația unui teritoriu după diferite criterii
- Să înțelegi că asemănările între oameni sunt mai importante decât deosebirile dintre ei

Fig. 1

Fig. 2

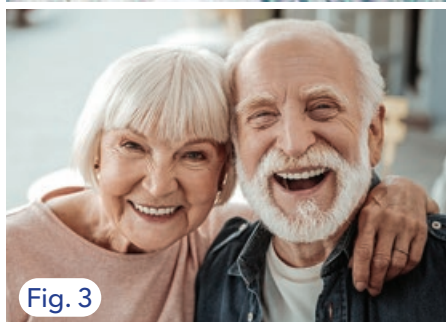

Fig. 3

Fig. 4

Oameni de vârste diferite

OBSERVĂ

Privește cu atenție imaginile.

1. Ce reprezintă fiecare dintre acestea?
2. Ordonează imaginile în funcție de vârsta persoanelor.
3. În care dintre imagini crezi că te potrivești? De ce?
4. Cu ce imagine ai completa această serie?

APLICĂ

1. Calculează cu cât a scăzut populația țării între anul 2000 și 2020, știind că în anul 2000 era de 21,8 milioane de locuitori, iar în 2020, de 19,4 milioane de locuitori.

2. În ce an s-a născut un copil care are acum 10 ani?

Populația țării noastre este de aproximativ 19,4 milioane locuitori (populație rezidentă). Locuitorii unui teritoriu constituie numărul total de persoane care trăiesc pe teritoriul respectiv.

Locuitorii pot fi grupați:

- după vârstă, există o populație tânără (formată din copiii preșcolari, elevi, studenți), o populație adultă și un număr de locuitori cu vârstă mai înaintată;
  - după sex, există populație feminină și populație masculină;
  - după mediul în care trăiește, în mediul urban (orașe), trăiesc mai mulți locuitori decât în mediul rural (sate);
  - după ocupațiile locuitorilor, care sunt foarte diferite, există profesori, medici, muncitori, patroni de întreprinderi, lucrători în administrație etc.;
  - după naționalitate, populația țării noastre este formată majoritar din români, iar celelalte grupuri formează **minoritățile** naționale;
  - după limba maternă vorbită, populația României poate fi: populație de limbă română, de limbă maghiară, populație de limbă romani, populație de limbă germană, ucraineană, rusă, bulgară, sârbă, slovacă etc.
  - după religia căreia îi aparțin locuitorii: ortodocși, catolici etc.
- Populația țării nu este răspândită uniform; este mai rară pe munții înalți și în Delta Dunării și foarte numeroasă în orașele mari.

Așezările rurale

IMPORTANT

- Așezările rurale (satele) sunt forme de locuire de dimensiuni mai mici decât așezările urbane (orașele).
- Satele sunt formate dintr-un teritoriu, suprafața construită și populația localității.
- Fiecare sat are o anumită formă care, în general, este adaptată reliefului.
- Ocupația predominantă a locuitorilor este legată de activitățile agricole.
- Așezările rurale imprimă locuitorilor un anumit mod de viață.
- Multe așezări rurale păstrează tradiții și obiceiuri.
- Satele pot fi clasificate după formă, întindere, numărul de locuitori și activitățile economice predominante.
- Cele mai mici asocieri de locuințe sunt **cătunele**.
- Comunele nu sunt așezări propriu-zise, ci doar unități administrative, formate dintr-unul sau mai multe sate.

APLICĂ

1. Prezintă localitatea rurală în care locuiești sau una pe care o cunoști sau pe care ai văzut-o recent, precizând: numele, unde este situată, ce aspect are drumul principal și străzile care formează localitatea, numărul de locuitori (cu aproximație) și ocupațiile acestora etc.
2. Enumeră așezările rurale situate în apropierea localității tale, în raport cu punctele cardinale.
3. Precizează numele acestor localități în ordinea depărtării de localitatea ta. Poți utiliza aplicația Google Maps.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. În ce treaptă de relief este situată fiecare localitate din imaginile alăturate?
2. Ce localitate crezi că are cel mai mare număr de locuitori? De ce?
3. Poți stabili o legătură între aspectul reliefului și o activitate rurală (din aceste fotografii sau din altele)?
4. De ce crezi că așezările rurale se concentrează mai ales în apropierea văilor și pe suprafețe orizontale?

CUVINTE NOI

Cătun - așezare formată dintr-un număr foarte mic de gospodării și un număr mic de locuitori.

Minoritate - grup de oameni care au limba și originea diferite de populația majoritară a unui teritoriu.

Populație - numărul de locuitori situați pe un anumit teritoriu.

ȘTIAI CĂ

- În prezent, în țara noastră există peste 12 000 de localități rurale (sate)? O mare parte dintre acestea se află într-un proces de scădere a numărului de locuitori.
- Există localități rurale care s-au dezvoltat foarte mult datorită valorificării unor elemente de folclor, etnografie, turism, condiții naturale, sau a situării în apropierea unor construcții istorice importante?

Așezările urbane

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Orașele ca forme de locuire
- Categoriile de orașe
- Orașele ca mediu de viață (mediul urban)

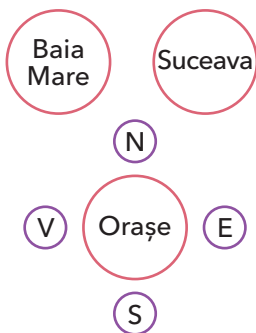
VEI REUȘI

- Să identifici pe hartă orașele reprezentate
- Să pronunți corect numele acestor orașe

OBSERVĂ

1. Grupează orașele în funcție de punctele cardinale, notând câte trei exemple pentru fiecare direcție (V, S, E). Utilizează un ciorchine, după modelul prezentat:

2. Notează trei orașe din centrul țării.

Harta redă numele și repartiția orașelor cu o populație de peste 50 000 de locuitori.

Orașele sunt forme de locuire umană, în general cu un număr mai mare de locuitori decât așezările rurale.

Acestea sunt formate din următoarele componente: un anumit teritoriu, populația acestuia, rețeaua de clădiri și străzi, precum și activitățile locuitorilor.

Există mai multe moduri de a clasifica orașele, astfel:

- după numărul de locuitori;
- după poziția geografică;
- după importanța economică;
- după importanța administrativă: unele orașe sunt reședință de județ, altele municipii și majoritatea sunt orașe propriu-zise;
- după vechime;
- după aspectul și forma rețelei de străzi.

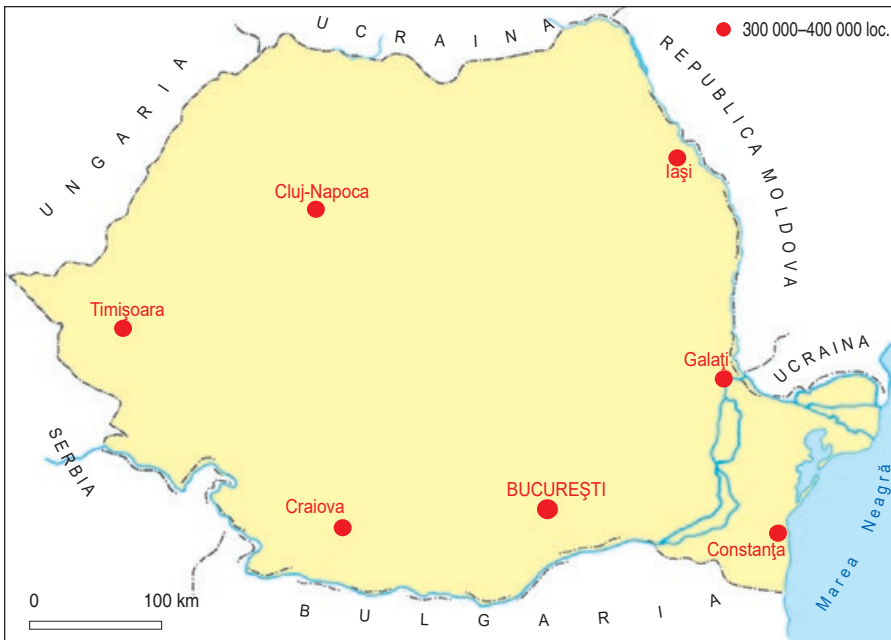

APLICĂ

Completează un tabel asemănător celui alăturat, cu exemple corespunzătoare, utilizând harta de mai sus și cea de la pagina următoare.

Număr de locuitori	Număr de orașe	Exemple (identificate pe hartă)
Peste 2 milioane	1	
300 000 - 400 000	6	
100 000 - 300 000	17	
50 000 - 100 000	19	

Harta redă numele și repartiția orașelor cu o populație mai mare de 300 000 de locuitori.

IMPORTANT

- București este cel mai mare oraș universitar, economic, cultural, administrativ și politic al țării. Deși nu este situat în centrul țării are, asemenea altor capitale cu aceeași poziție, o influență asupra întregului teritoriu.
- Iași, situat în partea de nord-est a țării, a fost capitală a Moldovei, iar în prezent este un important centru economic, universitar și cultural.
- Cluj-Napoca este situat în Depresiunea colinară a Transilvaniei (pe locul fostului oraș roman Napoca), fiind un important centru economic, universitar și urban.
- Timișoara, situat în vest, este principalul centru urban și universitar din această parte a țării. Este situat pe râul Bega.
- Craiova, situat în vestul Câmpiei Române, pe râul Jiu, este orașul reprezentativ al Olteniei.
- Galați, situat pe Dunăre, este cunoscut ca fiind cel mai important centru metalurgic și port dunărean.
- Constanța (denumit în Antichitate Tomis), situat la Marea Neagră, este principalul port al țării.

APLICĂ

1. **Proiect.** Alege unul dintre orașele prezentate pe harta de pe pagina anterioară și prezintă, pe scurt, următoarele elemente: denumirea, poziția geografică în cadrul țării, categoria în care se încadrează în funcție de numărul de locuitori, aspecte economice, istorice și culturale specifice. Pentru a realiza această descriere, utilizează diferite surse de documentare.
2. **Scrive o listă de 3-5 orașe din România pe care dorești să le vizitezi.** Explică pentru fiecare alegerea făcută. Prezintă colegilor și realizați un clasament la nivelul clasei.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Cu cât este mai mare populația orașului București (2,2 milioane de locuitori) decât a celorlalte orașe de pe hartă, considerând că fiecare oraș are 310 000 de locuitori?
2. Ce elemente specifice, dintre cele pe care le cunoști, caracterizează fiecare dintre aceste orașe?
3. Măsoară, cu aproximație, distanța dintre București și fiecare oraș reprezentat pe harta alăturată. Cum ai procedat?

CUVINTE NOI

Oraș universitar - oraș cu un număr mare de studenți și mai multe instituții de învățământ superior.

ȘTIAI CĂ

• Cel mai vechi oraș al țării a fost Histria, situat la Marea Neagră. Acest oraș a fost întemeiat ca port de grecii din Milet, cu peste 2 500 de ani în urmă. Alte orașe întemeiate de greci sunt Callatis (Mangalia) și Tomis (Constanța).

Ruinele orașului antic Histria

• În ultimele două decenii, au fost declarate peste 40 de orașe noi, prin transformarea unor localități rurale în localități urbane.

Activități economice

Resurse și activități industriale

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Resursele naturale ale țării noastre
- Activitățile de prelucrare (activitățile industriale)

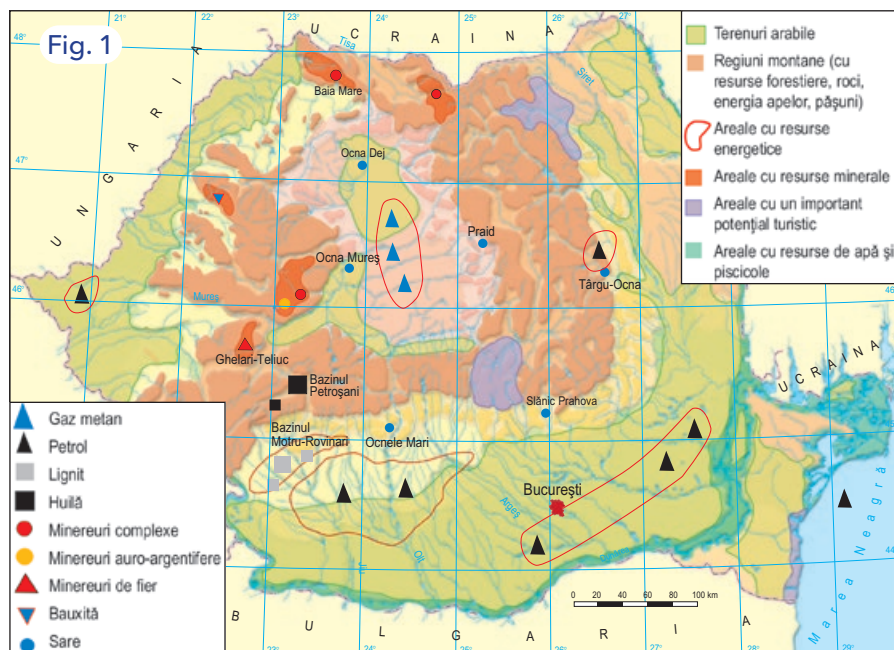
VEI REUȘI

- Să compari posibilitățile oferite de diferite produse prelucrate
- Să identifice importanța utilizării raționale a resurselor naturale

OBSERVĂ

1. Privește cu atenție harta și indică grupa de resurse reprezentate în cele două casete.
2. Pentru resursele scoarței terestre, precizează unitățile de relief din care sunt extrase.

Principalele resurse ale României

Resursele naturale se pot grupa în: resurse ale mediului (situate la suprafață) și resurse ale scoarței terestre (situate la o oarecare adâncime).

Dintre resursele de suprafață, cele mai importante sunt: terenurile arabile, solurile, resursele de apă, pădurile, fauna.

Dintre resursele scoarței terestre, o importanță mare o au cele de gaze naturale, cărbuni, petrol, minereuri feroase și neferoase sare și roci de construcție.

Minereurile feroase și neferoase sunt în cantități foarte reduse.

Sarea este o resursă bogată, utilizată în alimentație și în **industrie**.

Pădurile constituie atât o resursă naturală, cât și un element de protecție a mediului.

Există resurse care se pot regenera, adică se pot forma din nou (resurse regenerabile) și resurse care nu se pot regenera, se formează foarte greu și se pot epuiza în timp (resurse neregenerabile).

PORTOFOLIU

„Ce potențial are localitatea în care învăț?”

Realizează o prezentare cu titlul de mai sus, având următoarea structură:

- denumirea localității, număr de locuitori • resurse de suprafață • resurse ale scoarței terestre • activități ale oamenilor • obiective turistice; • căi de comunicație (rutiere, feroviare etc.). Adaugă prezentarea la portofoliu. Însoțește informațiile cu fotografii realizate la orele de Arte vizuale și abilități practice.

Surse de informare: discuții cu cadre didactice, cu părinți, cu reprezentanți ai comunității, drumeții, internet etc.

Imaginile redau diferite activități industriale (producerea cimentului, prelucrarea petrolului, construirea navelor, obținerea produselor metalurgice).

IMPORTANT

- După utilizare și produsele rezultate, resursele pot fi grupate în:
  - resurse energetice, din care se obține energie electrică și căldură (cărbuni, petrol, gaze naturale, energie solară, energie eoliană);
  - minereuri feroase și neferoase din care se obțin produse metalice;
  - resurse și produse agroalimentare, din care se obțin produsele destinate alimentației oamenilor;
  - materii prime și materiale pentru construcții;
  - resurse și produse din lemn, resurse biotice (plante și animale).
- Pădurile reprezintă atât o resursă, cât și o materie primă pentru industria de prelucrare a lemnului.
- Resursele care se regenerează (regenerabile) sunt aproape inepuizabile (energia eoliană, solară etc.), iar cele care nu se regenerează (neregenerabile) sunt limitate în timp și se pot epuiza (deci sunt epuizabile).

APLICĂ

Numește cele mai importante resurse (de suprafață și de adâncime) despre care ai învățat și sunt redată pe harta de la pagina anterioară, pe trepte principale de relief: a) munți; b) dealuri și podișuri, c) câmpii. Completează un tabel asemănător celui de mai jos.

Treaptă de relief	Resurse naturale (exemple)
Munți	
Dealuri și podișuri	
Câmpii	

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Privește imaginile alăturate și pentru fiecare dintre acestea precizează ce materie primă este utilizată și ce produse industriale se obțin, ca în exemplul următor:

2. Ce asemănări și ce deosebiri există între cele patru imagini sub raportul activităților desfășurate?

3. Ce activități asemănătoare ai văzut în mod direct?

CUVINTE NOI

Industrie - activitatea de transformare a materiilor prime în produse prelucrate.

Tehnologie - totalitatea proceselor prin care materiile prime sunt transformate în diferite produse.

ȘTIAI CĂ

• Energia termală este energia acumulată în straturi de apă situate la o anumită adâncime? Aceste ape ajung în mod natural la suprafață sau sunt aduse cu ajutorul forajelor. Se folosesc pentru încălzirea serelor, a locuințelor sau în scop terapeutic.

• Una dintre ramurile industriale cu o mare dezvoltare în prezent este industria materialelor de construcție? Aceasta se bazează pe rocile care există în natură și pe un produs, cimentul, obținut din prelucrarea calcarelor.

Principalele produse agricole

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Resursele de soluri și terenurile agricole
- Ramurile și produsele agro-alimentare principale

VEI REUȘI

- Să înțelegi diversitatea produselor agroalimentare
- Să îți alegi o alimentație sănătoasă

OBSERVĂ

Privește cu atenție imaginile alăturate:

1. Ce reprezintă fiecare dintre acestea?
2. Scrie o listă de produse care se obțin din plantele prezentate. Selectează unul pe care îl preferi. Numește unul care crezi că se consumă în cantitatea cea mai mare. Explică!

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Culturi agricole

Agricultura cuprinde toate activitățile referitoare la obținerea produselor vegetale și animaliere.

Principalele resurse naturale ale agriculturii sunt calitatea solurilor și întinderea terenurilor agricole.

Terenurile agricole cuprind suprafețele arabile (terenurile arabile), precum și cele care au alte utilizări (livezi, vii, pășuni).

Agricultura are două ramuri: cultura plantelor și creșterea animalelor.

Există anumite produse (lână, piele) care prin prelucrare dau diferite bunuri de consum.

Produsele naturale au fost completate sau chiar înlocuite, în multe situații, de cele sintetice (fire, fibre).

Condițiile de climă permit cultivarea unui număr important de plante de cultură (cereale, legume, plante tehnice etc.).

Există ramuri mai puțin cunoscute ale producției agricole, cum sunt **sericicultura** și **apicultura**.

Cultura plantelor este o ocupație veche a locuitorilor. De asemenea, din timpuri istorice se cultivă vița-de-vie (**viticultura**) și pomi fructiferi (**pomicultura**).

Culturile de porumb s-au extins foarte mult.

Floarea-soarelui este o plantă cunoscută prin cultivarea ei în regiunile joase, care are mare nevoie de lumină și căldură.

APLICĂ

Compară resursele vegetale cu cele animale și încearcă să identifice asemănări și deosebiri între acestea, după:

- felul în care se obțin;
- aspectul exterior;
- rapiditatea creșterii;
- utilizări;
- modul de păstrare.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Animale domestice

IMPORTANT

- Principalele produse agricole sunt: grâul, porumbul, floarea-soarelui, sfecla-de-zahăr, cartofii, legumele, fructele.
- Principalele animale crescute în țara noastră sunt: bovinele, ovinele, porcinele și păsările.
- Prelucrarea materiei prime agricole (vegetală și animală) se realizează în cadrul industriei alimentare.
- O importantă resursă pentru industria alimentară este sarea.
- Țara noastră are o suprafață mare de terenuri arabile destinate culturii plantelor. Terenurile arabile reprezintă cea mai importantă resursă naturală a țării.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce animale sunt reprezentate în fiecare imagine dintre cele alăturate?
2. Ce produse se pot obține de la animalele din imaginile alăturate? Dar din prelucrarea acestor produse?
3. Ce animale ai în gospodăria ta sau ai văzut la bunici sau la prieteni? Ce condiții trebuie să aibă aceste animale?
4. Ce alte animale domestice cunoști? Precizează ce se obține de la fiecare.

CUVINTE NOI

- **Agricoltura** - ramură a economiei care se ocupă cu creșterea animalelor și cultura plantelor.
- **Apicultura** - creșterea albinelor.
- **Pomicultura** - cultura pomilor fructiferi.
- **Sericultura** - creșterea viermilor de mătase.
- **Viticultura** - cultura viței-de-vie.

APLICĂ

1. Caută informații despre:
  - creșterea viermilor de mătase;
  - produsul obținut de la aceștia;
  - produse prelucrate obținute.
2. **Joc de rol. „De ce una și nu cealaltă?”**
  - În clasă este organizat un stand cu produse: pachet (făină, mălai, zahăr), sticlă de ulei, burete de baie, pâine, suc natural etc.
  - Un elev (cumpărător) își alege produsul de care are nevoie și spune cât mai multe informații despre el.
  - Jocul continuă prin intervenția unui alt copil.

Exemplu: De ce zahăr și nu făină? Pentru că se obține din.....; prin.....; se folosește la.....

ȘTIAI CĂ

- Porumbul a fost adus din America în Europa în urmă aproape cinci secole?
- România are una dintre cele mai mari suprafețe de terenuri arabile, raportat la întinderea teritoriului?
- Viermii de mătase au fost aduși din Asia în Europa cu foarte mare greutate?

Căi de comunicație

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Căile de comunicație utilizate pentru deplasarea oamenilor și a produselor
- Principalele categorii de transporturi și căi de comunicație
- Comunicațiile realizate la distanță

VEI REUȘI

- Să identifici trasee între diferite localități
- Să accesezi date referitoare la transporturi din diferite surse

Căi de comunicație și diferite vehicule

OBSERVĂ

1. Care dintre vehiculele prezentate în imaginile alăturate îți este foarte cunoscut? De ce?
2. Ce poate fi transportat cu fiecare dintre aceste vehicule?
3. Ordonează descrescător aceste vehicule, după viteza de deplasare. Apoi după costuri. Ce ai observat?

Cu ajutorul căilor de comunicație sunt transportate persoane, materii prime, produse prelucrate.

Căile de comunicație pot fi: pe uscat, pe apă, în aer.

Cele pe uscat cuprind: căi ferate, șosele, drumuri.

Căile de transport pe apă pot fi: maritime, pe fluvii sau pe canale.

Căile aeriene reprezintă traseele parcurse de avioane între **aeroporturi**.

Fiecare tip de transport are anumite avantaje și dezavantaje în raport cu celelalte.

În **porturi**, produsele transportate pe șosele și căi ferate sunt transferate pe vapoare (și invers).

Există și alte modalități de transport al unor produse sau materii prime: prin conducte subterane (petrol, gaze naturale, apă), prin linii de înaltă tensiune (energia electrică) și la distanță (telecomunicații).

Totalitatea activităților necesare activităților economice și populației se numesc servicii.

APLICĂ

Ai în vedere tabelul alăturat. Pentru fiecare tip de transport, apreciază, pe o scară de la 1 la 3 caracteristicile respective (1 reprezintă cel mai puțin, 2 reprezintă situație mijlocie și 3 reprezintă cel mai mult). Argumentează, în fiecare caz în parte, alegerea făcută.

Tip de transport	Distanță	Rapiditate	Cantitate
Șosele			
Căi ferate			
Pe apă			
În aer			

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

IMPORTANT

- Căile de comunicație reprezintă traseul care urmează a fi parcurs.
- Transportul este o activitate de deplasare de la un loc la altul a oamenilor, materiilor prime și a produselor.
- Transporturile principale sunt: pe șosele (**transporturi rutiere**), pe căi ferate (**transporturi feroviare**), pe ape (**transporturi maritime și fluviale**), în aer (**transporturi aeriene**).
- În prezent, există posibilități de comunicație noi și rapide, prin care nu se transportă produse, ci se transmit informații. Acestea sunt: internetul, televiziunea, telefonia mobilă etc.

APLICĂ

1. Citește cu atenție textul de mai jos.

Dimineața, soarele răsare dinspre râu, iar seara, apune după deal. Școala se află aproape în centrul localității noastre. Mergând spre nord, ne îndepărtăm de lacul situat în partea opusă. Între deal și lac, se întinde o pădure de mărimea localității.

a) Găsește în acest text termeni care denumesc elemente de geografie a orizontului local (orientare, relief, hidrografie, vegetație, așezări omenești, puncte cardinale).

b) Identifică spre ce direcție cardinală sunt situate, față de școală, râul, dealul, lacul, pădurea.

2. Ce informații trebuie să cunoști pentru a planifica o deplasare într-un oraș mai îndepărtat? Realizează o listă cât mai completă a acestor informații.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce reprezintă fiecare imagine dintre cele alăturate?
2. Când ai utilizat ultima dată unul dintre obiectele identificate? Explică cum ai procedat.
3. Ce informații ai aflat cu ajutorul tabletei sau a calculatorului?

CUVINTE NOI

Aeroport - ansamblu de construcții, instalații și piste unde aterizează sau decolează avioanele.

Port - ansamblu de instalații destinate ancorării, staționării, încărcării și descărcării navelor.

Transporturi rutiere - transporturi pe uscat realizate pe un anumit traseu (rută).

Transporturi feroviare - transporturi de persoane, mărfuri și produse, realizate pe calea ferată.

Transporturi maritime - transporturi care folosesc apa mării, pe anumite rute, între diferite porturi.

ȘTIAI CĂ

• Există și alte tipuri de deplasări, cum ar fi: deplasarea cu ajutorul săniilor, deplasarea pe cal, cu barca pe râu, mersul pe jos (în drumeții) și altele. Acestea, deși sunt printre cele mai vechi, ne sunt utile și astăzi.

• În regiunile accidentate, dacă există amenajări, putem urca repede și sigur cu ajutorul telecabinei.

Recapitulare

AMINTEȘTE-ȚI

Elementele generale de geografie a României pot fi grupate astfel:

1. Poziția geografică a țării
2. Elemente naturale (de geografie fizică):
  - relieful (trepte, forme, unități de relief);
  - clima și situațiile de vreme;
  - hidrografia (apele);
  - vegetația, fauna și solurile.
3. Elemente introduse de om (de geografie umană):
  - populația și așezările omenești;
  - resursele naturale și prelucrarea lor industrială;
  - agricultura și produsele agroalimentare;
  - căile de comunicație, transporturile și serviciile.

Fig. 1

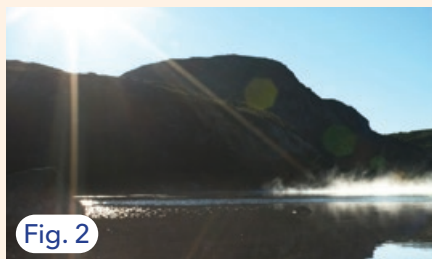

Fig. 2

Fig. 3

A. Activitate de grup

1. Realizați grupe formate din câte doi colegi (eventual colegi de bancă) și alegeți unul dintre elementele de geografie a României (poziție, relief, climă, ape, așezări etc.).

2. Elaborați împreună o prezentare de cel mult zece rânduri asupra temei pe care ați ales-o. Utilizați manualul, elemente din forma digitală a manualului, atlasul, internetul, imagini etc.

4. Prezentați pe scurt celorlalți colegi, în cel mult două minute, cele mai importante idei referitoare la tema aleasă.

5. Adresați întrebări colegilor voștri și răspundeți la întrebările care vă sunt adresate.

B. Proiect

Geografia - de la orizontul local și regiune la țară

Realizați un proiect individual, pe parcursul părții următoare (Geografia regională a României) și prezentați-l la sfârșitul parcurgerii acesteia.

Pentru proiect, până la vacanța de primăvară, vă propunem următoarea activitate (redată în tabel), prin care să comparați anumite elemente generale de geografie a României învățate până acum cu aspecte specifice regiunii voastre și orizontului local.

Elemente abordate	România	Orizontul local și regiunea
Poziția (în Europa sau în România)		
Aspecte generale ale reliefului		
Trepte de relief predominante		
Forme de relief (exemple)		
Unități de relief (exemple)		
Climă sau stări de vreme		
Ape: râuri, lacuri		
Vegetație		
Populație (număr locuitori)	19,4 mil. locuitori	
Grupuri de populație		
Așezări rurale (exemple)		
Așezări urbane (3-5 exemple)		
Resurse principale (exemple)		
Activități și produse agricole		
Activități de prelucrare		
Căi de comunicație		

Autoevaluare

Fig. 1

Fig. 2

I. Analizează întrebările de mai jos și identifică răspunsul corect.

1. La cea mai mare altitudine (înălțime) sunt situate:

- a. lacurile hidroenergetice;
- b. lacurile glaciare;
- c. lagunele;
- d. lacurile din Delta Dunării.

2. Ai în vedere următoarele elemente ale mediului: vânt, grindină, precipitații, temperatură.

Toate aceste elemente fac parte din:

- a. vegetație;
- b. stările de vreme;
- c. sol;
- d. relief.

3. Față de București, orașul Craiova este situat la:

- a. nord;
- b. sud;
- c. est;
- d. vest.

4. Sunt situate pe direcții opuse față de București, orașele:

- a. Craiova și Constanța;
- b. Cluj-Napoca și Timișoara;
- c. Galați și Iași;
- d. Timișoara și Iași.

5. În interiorul arcului carpatic se află unitatea de relief denumită:

- a. Câmpia Română;
- b. Delta Dunării;
- c. Subcarpații;
- d. Depresiunea colinară a Transilvaniei.

Autoevaluare

II. Realizează un text, de 10-20 de rânduri, referitor la resursele naturale ale României, utilizând o singură dată următorii termeni: *cărbuni, sare, petrol, energia apelor, păduri, minereuri, sol, câmpie, dealuri, munți*.

III. Alege una dintre următoarele trepte de relief: câmpie, deal și podiș, munți (mijlocii și înalți). Pentru treapta aleasă, completează un tabel asemănător celui de mai jos.

Elemente geografice	Caracteristici
Poziția în cadrul țării	
Altitudinea (aproximativ)	
Două aspecte ale reliefului	
Aspectul vremii (sau al climei)	
Două resurse ale scoarței terestre	
Două orașe mari	
Două resurse ale mediului	
Două unități de relief	

Fig. 1

Fig. 2

CUM TE POȚI EVALUA

	I.	II.	III.
Foarte bine	cinci răspunsuri corecte	nouă-zece cuvinte utilizate corect, exprimare corectă, fără greșeli de scriere	douăsprezece-treisprezece caracteristici
Bine	patru răspunsuri corecte	șapte-opt cuvinte utilizate corect, exprimare corectă, una-două greșeli de scriere	zece-unsprezece caracteristici
Suficient	trei răspunsuri corecte	cinci-șase cuvinte utilizate corect, una-două greșeli de exprimare, două-trei greșeli de scriere	opt-nouă caracteristici

ELEMENTE DE GEOGRAFIE A ROMÂNIEI

GEOGRAFIE REGIONALĂ

- Marile unități geografice ale României
- Caracteristici geografice ale regiunii în care este situat orizontul local
- Organizarea administrativă a României

Marile unități geografice ale României

Caracteristici generale (pe trepte de relief)

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Diferențierile regionale ale teritoriului României
- Marile unități geografice
- Regiunile geografice grupate pe marile unități

VEI REUȘI

- Să identifice și să localizeze unitățile și regiunile geografice
- Să identifice unitatea în care te situezi

OBSERVĂ

Privește hărțile de mai jos și precizează:

1. Ce elemente sunt reprezentate pe prima hartă?
2. Denumeste și localizează regiunile istorico-geografice reprezentate în fig. 2.
3. Care sunt elementele comune în cele două imagini?

Există mai multe posibilități de delimitare a unor întinderi cu o anumită omogenitate.

Relieful constituie elementul geografic cel mai stabil, pe baza acestuia putând fi identificate: treptele de relief și unitățile de relief.

Prin împărțirea administrativă sunt delimitate anumite întinderi, denumite județe (fig. 1).

Regiunile istorice cunoscute tradițional (fig. 2) au reprezentat forme de organizare economică și chiar politică.

Împărțirea administrativă sau delimitarea istorică se poate modifica în timp, însă delimitarea reliefului prezintă o stare mai stabilă.

Principalele elemente naturale (clima, apele, vegetația etc.) și chiar activitățile omenești (exploatarea unor resurse, gradul de concentrare a populației etc.) sunt influențate foarte mult de diviziunile reliefului.

Unitățile și regiunile geografice care le compun au la bază delimitările impuse de aspectul reliefului (trepte și unități de relief). De aceea, unitățile și regiunile geografice pe care le vom studia sunt întinderi delimitate pe baza elementelor naturale (îndeosebi a treptelor de relief).

Marile unități geografice sunt: Carpații (cu Depresiunea colinară a Transilvaniei), dealurile și podișurile, câmpiile.

APLICĂ

Identifică județul și regiunea istorico-geografică în care se află localitatea ta. Poziționează-le pe hărțile corespunzătoare.

Diviziuni administrative și regiuni istorico-geografice

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

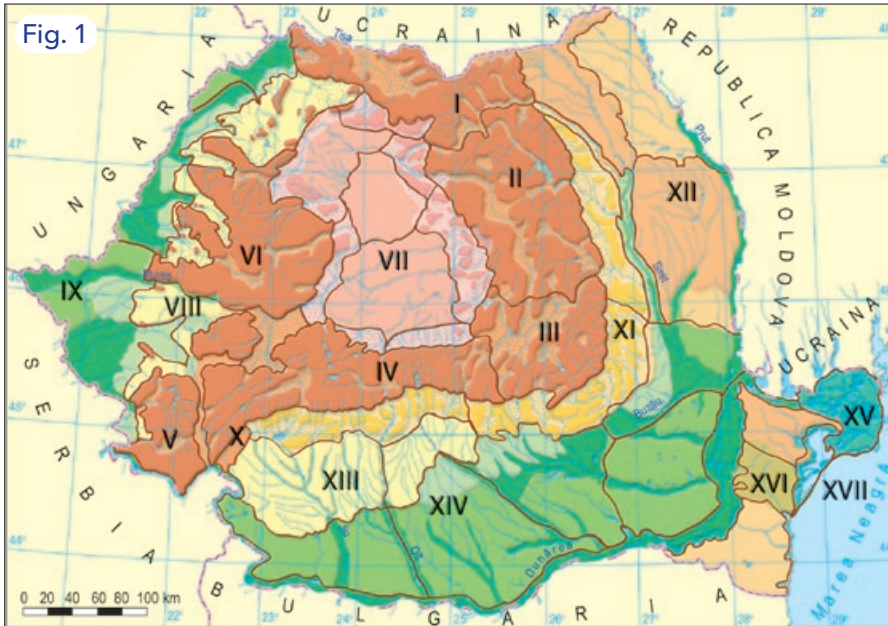
1. Ce elemente învățate în primul semestru te ajută să citești harta alăturată?
2. Care sunt marile diviziuni ale reliefului reprezentate pe această hartă?
3. Cum sunt poziționate pe teritoriul României marile unități geografice?

CUVINTE NOI

Regiune geografică - întindere cu o anumită omogenitate a caracteristicilor geografice naturale și a celor introduse de om.

Unități geografice - întinderi mari care cuprind mai multe regiuni grupate pe trepte de relief.

Harta regiunilor geografice

Cifrele romane reprezintă:

I. Carpații Maramureșului și Bucovinei	VI. Munții Apuseni	XIII. Piemontul Getic (Podișul Getic)
II. Carpații Moldo-Transilvani	VII. Depresiunea colinară a Transilvaniei	XIV. Câmpia Română
III. Carpații Curburii	VIII. Dealurile de Vest	XV. Delta Dunării
IV. Carpații Meridionali	IX. Câmpia de Vest	XVI. Podișul Dobrogei
V. Munții Banatului	X. Podișul Mehedinți	XVII. Platforma continentală a Mării Negre
	XI. Subcarpații	
	XII. Podișul Moldovei	

IMPORTANT

- **Unitățile geografice** reprezintă asocierea unor regiuni după treapta de relief în care sunt situate și după poziție.
- Acestea sunt dispuse succesiv, pornind de la o parte centrală (Depresiunea colinară a Transilvaniei), în trei cercuri cu același centru: a) munții (arcul carpatic); b) dealurile și podișurile; c) câmpiile.
- **Unitățile și regiunile geografice** au la bază caracteristicile și aspectul reliefului, la care sunt asociate alte elemente naturale (climă, vegetație), precum și cele introduse de om.

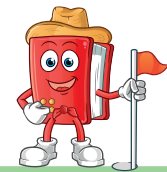
APLICĂ

1. Precizează denumirea regiunilor geografice majore, completând un tabel asemănător celui de mai jos.

Marile unități geografice	Regiuni geografice componente (exemple)
Arcul carpatic	
Unitățile de dealuri și podișuri	
Unitățile de câmpie	

2. Identifică, pe baza analizei hărții, câte două mari unități de relief care sunt:

- a. cele mai întinse;
- b. cele mai puțin întinse;
- c. au o întindere mijlocie.

ȘTIAI CĂ

- În interiorul arcului carpatic, Depresiunea Transilvaniei reprezintă un spațiu mai coborât decât întinderile montane care o înconjoară? Din această cauză, este o depresiune în interiorul acestora. Are un relief colinar, deluros, ceea ce face ca denumirea sa completă să fie Depresiunea colinară a Transilvaniei.
- Cea mai mică unitate ca întindere este Podișul Mehedinți? Acesta se deosebește de Carpații Meridionali prin înălțimile mai mici (500-600 m), iar de Podișul Getic și Subcarpați prin rocile mai dure.

Carpații

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Carpații, ca unitate centrală a țării
- Elementele comune ale Munților Carpați

VEI REUȘI

- Să identifice unitățile și regiunile geografice pe hărți
- Să prezinte elementele geografice comune

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Cum se numesc cele trei ramuri care alcătuiesc Munții Carpați din România?
2. Precizează poziția fiecărei ramuri față de Depresiunea colinară a Transilvaniei.
3. Precizează poziția regiunilor geografice (A-E) față de Depresiunea colinară a Transilvaniei, folosind și direcțiile intercardinale.

APLICĂ

1. Identifică, pe o hartă geografică generală a țării, râurile principale care au izvoare în Carpați.
2. Precizează limitele exterioare ale fiecărei ramuri care formează arcul carpatic.

Fig. 1

Legendă:
Cifrele de pe hartă reprezintă:
A – Carpații Maramureșului și Bucovinei
B – Carpații Moldo-Transilvani
C – Carpații Curburii
D – Munții Banatului
E – Munții Apuseni

Carpații, ca mare unitate geografică a țării

Carpații reprezintă unitatea și treapta montană a țării care înconjoară Depresiunea colinară a Transilvaniei. Această depresiune nu este o regiune montană, ci o regiune deluroasă, colinară; este strâns legată de **arcul carpatic**, fiind o parte mai coborâtă a acestuia.

Denumirile marilor ramuri carpatice au fost date după poziția pe care o au în jurul Depresiunii Transilvaniei: în est, **Carpații Orientali**, în sud, **Carpații Meridionali**, iar în vest, **Carpații Occidentali**.

Carpații Meridionali sunt cei mai înalți, vizibili și au un aspect alpin. Regiunile geografice ale acestei mari unități a țării (Carpații și Depresiunea colinară a Transilvaniei) sunt redată prin litere pe harta de mai sus (A-E).

A. Carpații Maramureșului și Bucovinei se suprapun, în mare măsură, provinciilor istorice Maramureș și Bucovina.

B. Carpații Moldo-Transilvani (care reprezintă partea centrală a Carpaților Orientali) sunt situați între Moldova și Transilvania.

C. Carpații Curburii reprezintă o curbură vizibilă a arcului carpatic, pe harta țării și a Europei.

D. Munții Banatului reprezintă o prelungire mai joasă a Carpaților Meridionali.

E. Munții Apuseni închid arcul carpatic.

Imagini din Carpați

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce observi în fiecare imagine dintre cele alăturate?
2. Care sunt elementele comune din aceste fotografii?
3. Depresiunea colinară a Transilvaniei poate fi considerată o regiune a Munților Carpați?

CUVINTE NOI

- Carpatic** - referitor la Carpați (relief, climă, vegetație).
- Montan** - referitor la munte și regiunile de munte: relief montan, climă montană etc.

ȘTIAI CĂ

- Acțiunea din romanul *Castelul din Carpați* al scriitorului Jules Verne se desfășoară într-o regiune greu accesibilă din Carpații Meridionali? În acest roman, în afară de aspectul accidentat al locurilor și de elementele misterioase legate de castel, sunt menționate câteva inovații tehnice foarte importante pentru vremea respectivă.
- Pentru regiunea din centrul țării se folosește frecvent denumirea de Podișul Transilvaniei. Această denumire se referă însă doar la partea centrală a depresiunii, cu un aspect în parte asemănător unui podiș.

IMPORTANT

- Arcul carpatic are regiuni montane, care înconjoară Depresiunea colinară a Transilvaniei.
- Fiecare regiune are caracteristici geografice specifice referitoare la: poziție, elementele naturale, diferite caracteristici introduse de om.
- Regiunile montane se află în continuitate, formând un cerc.
- În interiorul fiecărei regiuni carpatice există depresiuni.
- Carpații Meridionali reprezintă cea mai înaltă, mai masivă și mai bine delimitată regiune a arcului carpatic.
- La mari înălțimi, aceștia au urmele unor ghețari care au existat în trecut, unde acum sunt lacuri glaciare.

APLICĂ

1. Pentru fiecare regiune indicată, precizează elementele solicitate, completând un tabel asemănător celui de mai jos.

Regiuni geografice	Regiuni înconjurătoare	Aspectul general	Râuri (exemple)
Carpații Meridionali			
Carpații Maramureșului și Bucovinei			
Carpații Moldo-Transilvani			
Carpații Curburii			

2. Utilizând diferite surse (internet, enciclopedii etc.), informează-te despre un loc deosebit din Carpații românești. Însoțește-le cu imagini sugestive.

Dealurile și podișurile

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Regiunile de dealuri și podișuri
- Caracteristicile comune ale acestora

VEI REUȘI

- Să identifice regiunile care fac parte din treapta dealurilor și podișurilor
- Să compare aceste unități cu cele montane

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Denumiște regiunile de deal și podiș marcate pe hartă.
2. Identifică poziția regiunilor de deal și podiș față de arcul carpatic.
3. Localizează pe hartă Podișul Dobrogei. Care sunt unitățile de relief vecine? Precizează cel puțin un element ce caracterizează poziția acestuia.

APLICĂ

Completează un tabel asemănător celui de mai jos, cu denumirile corespunzătoare.

Poziția față de arcul carpatic	Regiuni de deal și podiș
Vest	
Sud	
Est	
Sud-est	

Harta localizează regiunile de deal și podiș din țara noastră.

Dealurile și podișurile reprezintă o treaptă de relief care este formată din diferite întinderi.

Altitudinile medii sunt de 400-500 m, dar ajung și la 500-800 m sau la 200-400 m.

Subcarpații au altitudini apropiate de 1 000 m sau chiar mai mari.

Dealurile și podișurile (în afară de Podișul Dobrogei) mărginesc spre exterior arcul carpatic.

Podișul Dobrogei este cea mai reprezentativă regiune de podiș din țara noastră.

Subcarpații sunt situați la exteriorul Carpaților Orientali și al Carpaților Meridionali, fiind formați din trei fragmente.

Între dealuri și podișuri există anumite diferențe, dar și importante elemente comune: înălțimea, alcătuirea substratului, formele de relief etc.

Aceste regiuni sunt formate în mod predominant din roci moi, dintre care mai cunoscute sunt argilele.

Aspectul reliefului, caracteristicile rocilor și precipitațiile favorizează eroziunea și alunecările de teren.

Podișul Mehedinți este o regiune cu alcătuire asemănătoare munților, dar cu înălțimi și netezime caracteristice podișurilor.

Podișul Getic este o regiune deosebită, foarte rară în Europa.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Privește imaginile. Pentru fiecare dintre enunțuri selectează varianta care se potrivește: A (adevărat) sau F (fals):

a) Imaginile prezintă trepte de relief mai înalte decât câmpia. (A/F)

b) Fig. 2 prezintă un deal cu culme și pante domoale. (A/F)

c) Fig. 1 prezintă dealuri. (A/F)

d) Dealurile sunt mai înalte decât podișurile. (A/F)

2. Prin ce diferă fig. 3 (Râpa Roșie) de alte regiuni deluroase?

CUVINTE NOI

Deal - orice denivelare a suprafeței terestre alcătuită din roci mai moi decât cele din regiunile muntoase, care se evidențiază față de întinderile din jur.

Podiș - suprafață întinsă de teren cu altitudini de aproximativ 200-800 m, cu aspect relativ uniform și neted pe o mare întindere, bine individualizată față de regiunile din jur.

Imaginile reprezintă aspecte din regiunile de deal și podiș.

IMPORTANT

- Regiunile de deal și podiș formează o treaptă de relief situată în jurul arcului carpatic.

- Subcarpații reprezintă cea mai nouă parte adăugată Carpaților. Sunt situați la marginea acestora („sub Carpați”) și au un relief ondulat, format dintr-o succesiune de dealuri și depresiuni.

- Podișul Dobrogei are cele mai vechi roci situate la suprafață și cel mai vechi relief.

- Dealurile de Vest și Podișul Getic înclină într-o singură direcție: dinspre regiunile muntoase, mai înalte, spre câmpiile cu care se învecinează.

- Dealurile de Vest se situează la exteriorul Carpaților Occidentali și fac trecerea către Câmpia de Vest. Au culmi domoale și joase (300m).

APLICĂ

1. Pe harta de contur a României desenează și colorează ramurile muntoase, dealurile și podișurile. Scrie denumirea lor.

2. Pe baza hărții alăturate, completează un tabel asemănător celui de mai jos.

Regiunea (denumire)	Poziția în cadrul țării	Regiuni înconjurătoare	Râuri principale
Podișul Getic			
Dealurile de Vest			
Subcarpații			

ȘTIAI CĂ

Podișul Getic este o regiune situată la poalele muntelui, de unde denumirea de „piedmont”? În Europa sunt trei regiuni de acest fel: în sudul Munților Alpi (unde este și regiunea Piemont), în nordul Munților Pirinei și în sudul Carpaților Meridionali.

Câmpiile

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Regiunile geografice care formează unitatea și treapta câmpiilor
- Caracteristici comune și diferențe între câmpii

VEI REUȘI

- Să compari unitățile de câmpie cu cele de deal
- Să localizezi regiunile de câmpie pe hărți diferite

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Identifică regiunile de câmpie și precizează poziția lor în cadrul țării. Ce observi?
2. Compară pozițiile celor trei regiuni de câmpie.
3. Precizează direcția de scurgere a râurilor din regiunile de câmpie.
4. Identifică poziția localității tale în raport cu unitatea de câmpie cea mai apropiată.
5. Numește cel puțin două orașe situate în regiunile de câmpie.

Harta localizează regiunile de câmpie din România.

Cele trei regiuni de câmpie din țara noastră sunt: Câmpia Română, Câmpia de Vest și Delta Dunării.

Regiunile de câmpie formează cea mai coborâtă treaptă de relief (0-300 m), înălțimea medie a treptei câmpiilor fiind de 100 m. Cele mai mici înălțimi sunt în Delta Dunării.

Câmpiile sunt cele mai noi porțiuni ale reliefului țării.

În câmpii, dacă nu există construcții înalte, linia orizontului este vizibilă până la distanțe mari.

Relieful este neted, aproape orizontal, cu denivelări foarte mici.

Râurile sunt însoțite de **lunci** largi, cele mai întinse fiind situate în lungul Dunării.

Câmpiile sunt formate prin acumularea materialelor transportate și depuse de râuri și sunt alcătuite în mod predominant din roci moi și foarte moi, față de regiunile de munți și dealuri.

Cele mai mari asemănări sunt între Câmpia de Vest și Câmpia Română. Cea de-a treia câmpie, Delta Dunării, se deosebește foarte mult de acestea.

APLICĂ

Completează un tabel asemănător celui alăturat cu datele referitoare la cele două câmpii care se aseamănă cel mai mult.

Denumire	Poziția în cadrul țării	Regiuni învecinate	Râuri principale
1.			
2.			

Imaginile reprezintă aspecte din regiunile de câmpie.

IMPORTANT

- Câmpiile au altitudinile cele mai mici față de celelalte două trepte de relief.
- Sunt regiuni joase, netede și mai noi decât celelalte.
- Câmpiile permit formarea unor soluri de bună calitate, datorită rocilor moi, afânate.
- Deosebirile între câmpii se observă în direcțiile de curgere a râurilor, alternanța între porțiunile mai înalte și mai joase, dimensiunile luncilor râurilor.
- În cazul Deltei Dunării, elementul cel mai important îl reprezintă cantitatea mare de apă transportată de Dunăre și existența unor întinderi mari ocupate de lacuri.

APLICĂ

1. Ordonează câmpiile, în funcție de întindere, de la cea mai mare la cea mai mică.
2. Explică legătura dintre relief, caracteristicile climatice, formarea solurilor și agricultură, în cazul regiunilor de câmpie.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Identifică, pe baza imaginilor alăturate, aspecte specifice câmpiilor.
2. Cum este linia orizontului?
3. Stabilește asemănările și deosebirile între aceste imagini.

CUVINTE NOI

Deltă - regiune formată la vărsarea unui râu sau fluviu în mare, unde acesta se desparte în mai multe brațe.

Grind - porțiune de teren din deltă, mai înaltă, neinundabilă.

Luncă - porțiune de teren situată în apropierea unui râu, care poate fi acoperită cu apă când au loc inundații.

ȘTIAI CĂ

- Delta Dunării este o rezervație naturală de importanță mondială? Este străbătută de cele trei brațe principale prin care Dunărea se varsă în Marea Neagră: Chilia (la nord), Sulina (la mijloc), Sfântu Gheorghe (la sud). Delta este formată din lacuri, canale, gârle și grinduri. Vegetația bogată (stuf, stejar, salcie), speciile variate de păsări (pelicani, cormorani, egrete, lebede, stârci etc.) și peștii fac din această zonă o importantă atracție turistică. Delta este un adevărat „laborator al naturii”.
- Platforma continentală a Mării Negre reprezintă o prelungire a Podișului Dobrogei, dar este o regiune asemănătoare câmpiilor (fiind netedă), situată sub nivelul mării (între 0 și -200 m)?

Caracteristici geografice ale regiunii în care este situat orizontul local

Elemente de prezentare ale unei regiuni. Câmpia Română

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Modul de prezentare a unei regiuni geografice
- Un exemplu de prezentare: Câmpia Română

VEI REUȘI

- Să identifici, în surse diferite, informațiile corespunzătoare
- Să identifici elementele specifice ale oricărei regiuni analizate

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Identifică traseul limitei de nord, de sud și de est a Câmpiei Române.
2. Identifică și denumește orașele mari reprezentate pe hartă.

APLICĂ

1. Realizează pe caiet o legendă a hărții alăturate, care să cuprindă culori sau semne pentru: câmpii înalte, câmpii joase și lunci, șosele, căi ferate, poduri, puncte de frontieră.
2. Măsoară, cu ajutorul scării grafice de pe hartă, dimensiunile Câmpiei Române: de la vest la est, de la sud, la nord.
3. Precizează câteva obiective turistice din Câmpia Română.

Câmpia Română, regiune geografică vizibilă pe harta Europei, este întinsă și netedă, ceea ce îi dă o mare uniformitate.

Poziția. Câmpia Română este situată în partea de sud a țării.

Limitele sunt: în sud și est, Dunărea • în nord, Podișul Getic, Subcarpații și, pe o mică porțiune, Podișul Moldovei.

Caracteristici naturale. Relieful are altitudini medii de 100 m, mai ridicate spre nord și mai coborâte în nord-est. Câmpia cuprinde porțiuni mai înalte, porțiuni mai joase, luncile râurilor (cum ar fi **Lunca Dunării**) și întinse suprafețe ocupate cu **loess**.

Climatul este un climat de câmpie, mai arid în est. Râurile principale sunt: Jiu, Olt, Argeș, Ialomița și Siret. Predomină vegetația de silvostepă și stepă.

Resurse și activități economice. Câmpia Română are întinse terenuri arabile, fiind cea mai importantă regiune agricolă a țării. În subsol există resurse de petrol și gaze naturale. Principalele activități economice sunt concentrate în orașele mari.

Câmpia Română

IMPORTANT

Elementele de prezentare ale unei regiuni sunt:

- poziția geografică și limitele;
- caracteristici naturale (relief, climă, hidrografie, vegetație, faună);
- așezări omenești, resurse și activități economice, căi de comunicație;
- turism și obiective turistice.

APLICĂ

1. Identifică și delimitează trei sectoare ale Câmpiei Române (în vest, în centru și în est), utilizând harta de mai jos (fig. 1).

Notează, într-un tabel asemănător celui de mai jos, elementele solizitate.

Caracteristici	în vest	în centru	în est
Subdiviziuni (exemple)			
Orașe mari			
Râuri (2-3 exemple)			
Orașe situate la Dunăre			

2. Precizează poziția geografică a orașului București în cadrul Câmpiei Române.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Care este întinderea câmpiei, de la vest la est, reprezentată pe harta de mai jos?

2. Identifică și denumește 4-5 diviziuni. Pentru fiecare, precizează poziția pe care o are în cadrul Câmpiei Române.

3. Identifică câteva puncte de traversare a Dunării.

4. Cum se curbează râurile, dacă ne deplasăm de la vest spre nord-est?

5. Cum se modifică lățimea câmpiei de la vest la est?

CUVINTE NOI

Loess - rocă prăfoasă, galbenă, care acoperă porțiuni de câmpie.

Lunca Dunării - formă de relief joasă, care însoțește cursul fluviului.

ȘTIAI CĂ

Realizându-se un număr mare de foraje pentru identificarea rezervelor de petrol și de gaze naturale, s-a observat că sub rocile care formează Câmpia Română se întâlnesc, în adâncime, roci foarte dure?

Câmpia Bărăganului este acoperită cu vegetație de stepă și are o grosime mai mare a stratului de loess?

Caracterizarea regiunilor din jurul orizontului local

Depresiunea colinară a Transilvaniei și Carpații Meridionali (Studii de caz)

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

• Elemente specifice ale unor regiuni geografice: Depresiunea Transilvaniei și Carpații Meridionali

VEI REUȘI

• Să identifiți, în surse diferite, informațiile corespunzătoare
• Să identifiți elementele specifice regiunilor analizate

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Precizează poziția celor două regiuni în cadrul țării și una în raport cu cealaltă.

2. Compară cele două regiuni, pe baza următoarelor criterii:

- poziția;
- relieful;
- direcția de curgere a râurilor;
- poziția depresiunilor.

APLICĂ

Calculează, folosind scara de proporții, dimensiunile celor două regiuni, pe direcția N-S și E-V.

Completează un tabel asemănător celui de mai jos.

	N-S	V-E
IV		
VII		

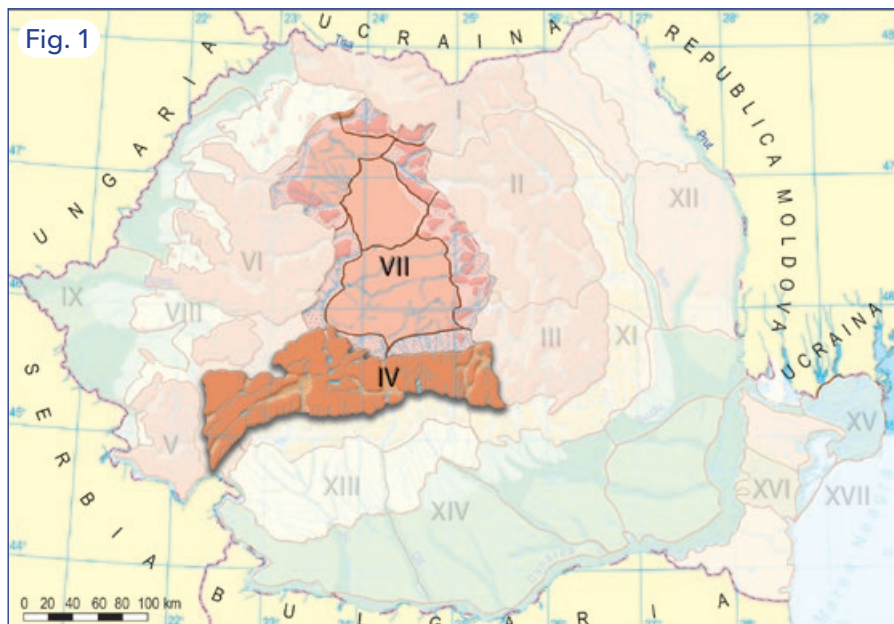

Fig. 1

Aceste două regiuni oferă alte exemple de orizont local.

Depresiunea colinară a Transilvaniei (VII) și Carpații Meridionali (IV)

Poziție și limite. Depresiunea Transilvaniei este situată în interiorul arcului carpatic și reprezintă o regiune mai coborâtă, depresiionară, a acestuia.

Caracteristici naturale. Are un relief deluros, colinar, cu altitudini caracteristice treptei de deal și podiș (400-900 m). Principalele diviziuni sunt: Podișul Someșan, Câmpia Transilvaniei și Podișul Târnavelor (acestea sunt reunite sub denumirea de Podișul Transilvaniei). Pe margini, spre regiunile muntoase, există depresiuni și dealuri. Râurile principale (Someș, Mureș, Olt) au direcții radiare.

Așezările omenești. Principalele orașe sunt Cluj-Napoca, Sibiu, Târgu-Mureș, Turda și Mediaș.

Resursele naturale principale sunt cele de **gaz metan**, sare și terenuri agricole. **Activitățile economice** sunt concentrate în orașele mari.

PORTOFOLIU

Alege una dintre regiunile reprezentate pe hartă: Depresiunea Transilvaniei sau Carpații Meridionali. Realizează un afiș prin care să promovezi turismul într-una dintre aceste regiuni. Culege cât mai multe informații și imagini despre locuri, vegetație, obiective turistice, tradiții locale. Organizează aceste informații într-un mod cât mai convingător. Prezintă colegilor afișul realizat. Adaugă afișul la portofoliu.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Prezintă caracteristici ale Carpaților Meridionali observabile în imaginile alăturate.

2. Cum influențează înălțimea reliefului stările de vreme, clima, vegetația și așezările omenești? Utilizează un organizator grafic la alegere (tabel, ciorchine, hartă mentală) pentru prezentarea informațiilor.

CUVINTE NOI

Alpin - asemănător Munților Alpi: climat alpin, vegetație alpină, relief alpin.

Gaz metan - acumulare gazoasă în interiorul scoarței terestre, formată dintr-un gaz (metan) care are o mare putere energetică și poate fi o resursă a industriei chimice.

ȘTIAI CĂ

• În Carpații Meridionali există urme ale ghețarilor care au acoperit cele mai mari înălțimi ale acestora, cu câteva zeci de mii de ani în urmă?

• Carpații Meridionali, fiind cei mai înalți și mai abrupti munți din arcul carpatic, au asemănări cu Munții Alpi; de aici, aspectul lor alpin și caracteristicile alpine?

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Elemente geografice din Carpații Meridionali

Poziție și limite. Carpații Meridionali sunt situați în partea centrală a țării, fiind mărginiți de regiuni mai joase.

Caracteristici naturale. Reprezintă cea mai înaltă regiune din țară, cu altitudini care depășesc 2 000 m. La mari înălțimi au relief glaciar, văile sunt foarte adâncite, iar depresiunile sunt de mică întindere. Au un aspect masiv. Predomină climatul montan și o vegetație etajată.

Așezările omenești principale sunt situate pe margini, dar există și orașe în interior.

Dispune de **resurse naturale** importante: hidroenergie, păduri, pășuni, huiă, roci de construcție. Este o regiune turistică atractivă și importantă.

Există peisaje alpine (cu lacuri glaciare), stațiuni montane (Sinaia, Bușteni), pârtii pentru schi, precum și două șosele de înălțime care îi traversează (Transfăgărășanul și Transalpina).

APLICĂ

Scrive o scrisoare unui prieten care trăiește în altă țară și care dorește să cunoască munții României.

Prezintă în scrisoare cât mai multe detalii despre Carpații Meridionali. Însoțește scrisoarea cu imagini potrivite.

Caracterizarea unor alte regiuni Câmpia de Vest și Podișul Moldovei (Studii de caz)

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Elementele geografice ale unor regiuni: Câmpia de Vest (și Dealurile de Vest) și Podișul Moldovei

VEI REUȘI

- Să identifice, în surse diferite, informațiile corespunzătoare
- Să compare regiunile analizate

OBSERVĂ

Privește harta alăturată și utilizează și alte hărți din manual.

1. Precizează poziția fiecărei regiuni reprezentate în cadrul țării.
2. Enumeră asemănări și deosebiri între pozițiile acestora.
3. Compară direcția de curgere a râurilor în cele două regiuni.

Fig. 1 Câmpia de Vest (IX) și Podișul Moldovei (XII)

Poziție și limite. Câmpia de Vest este situată în partea de vest a țării. Spre est este mărginită de Dealurile de Vest.

Caracteristici naturale. Câmpia de Vest și Dealurile de Vest sunt situate în continuitate, existând o legătură foarte strânsă între ele. Reprezintă două trepte mai coborâte decât regiunile montane: o treaptă deluroasă (Dealurile de Vest) și o treaptă de câmpie (Câmpia de Vest).

Râurile principale curg spre vest.

Câmpia de Vest are la suprafață un relief asemănător Câmpiei Române, văi largi cu lunci și câmpii de coborâre.

Au **resurse** de petrol, gaze naturale și ape termale.

Activitățile economice principale sunt concentrate în orașe. (Timișoara, Oradea, Arad, Satu Mare și altele).

Câmpia de Vest continuă în țările vecine, unde se află Câmpia Panonică.

APLICĂ

Urmărește harta de mai sus, dar și alte hărți din manual și, pentru Câmpia de Vest și Dealurile de Vest.

Completează un tabel asemănător celui alăturat.

criterii	Câmpia de Vest	Dealurile de Vest
Limite		
Înălțimi		
Râuri principale (1-2 exemple)		
Diviziuni mari (2-3 exemple)		
Orașe (3-4 exemple)		

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Care este poziția Podișului Moldovei în cadrul țării și față de arcul carpatic?
2. Care sunt aspectele caracteristice ale acestei regiuni?
3. Urmează să te muți împreună cu familia într-o localitate situată în Podișul Moldovei. Prezintă cel puțin două argumente PRO și două argumente CONTRA în acest sens.

CUVINTE NOI

Culoar - formă de relief în lungul unui râu; de exemplu, Culoarul Siretului (adică valea alungită situată pe râul Siret), Culoarul Moldovei.

ȘTIAI CĂ

- Relieful Podișului Moldovei continuă, cu același aspect general și denumiri asemănătoare, și la est de râul Prut, în Republica Moldova? Altitudinea, formele de relief, clima, aspectul hidrografiei, vegetația și solurile sunt asemănătoare. Populația vorbește, în majoritate, aceeași limbă. Există însă diferențe între aspectele orașelor din Podișul Moldovei și cele din Republica Moldova.
- Câmpia Moldovei este o regiune deluroasă, nu de câmpie?
- La intrarea în țară, Prutul are un debit de apă mai mare decât Siretul, iar la vărsarea în Dunăre, Siretul are un debit de apă de două ori mai mare decât Prutul? Acest lucru este rezultatul afluenților pe care Siretul îi primește din Carpați: Suceava, Moldova, Bistrița, Trotuș, Buzău.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Imaginile redau aspecte din Podișul Moldovei și din două orașe: Iași (în Podișul Moldovei) și Arad (în Câmpia de Vest)

Poziție și limite. Podișul Moldovei este situat în partea de est a țării. Este limitat de Prut (în est) și de râurile Moldova și Siret (în vest).

Caracteristici naturale. Podișul Moldovei este format din trei diviziuni: Podișul Sucevei, în nord-vest, Câmpia Moldovei, în nord-est, Podișul Bârladului, în partea centrală și de sud.

Podișul Sucevei este mai înalt și are o climă mai răcoroasă. Orașele principale sunt Suceava și Fălticeni.

Câmpia Moldovei are un relief mai jos (format pe roci argiloase). Este o regiune deluroasă unde se practică predominant agricultura. Orașele principale sunt Botoșani și Iași (fig. 2).

Podișul Bârladului ocupă partea centrală și sudică a Podișului Moldovei. Principalele orașe sunt Vaslui și Bârlad.

Culoarul Siretului desparte Podișul Moldovei de Subcarpații Moldovei. Orașele principale sunt Roman și Bacău.

Caracteristicile geografice ale Podișului Moldovei continuă și la est de Prut, în Republica Moldova.

Activitățile economice sunt bazate pe resurse modeste și sunt prezente în orașele mari.

PORTOFOLIU

Realizează o prezentare mai amănunțită a unei alte regiuni de dealuri și podișuri, la alegere între: Podișul Getic, Subcarpați, Podișul Dobrogei. Utilizează, în acest sens:

- alte hărți și informații din manual;
- informații dobândite din alte surse;
- imagini diferite.

Caracterizarea unor alte regiuni Carpații Moldo-Transilvani și Munții Apuseni (Studii de caz)

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Specificul geografic al unor regiuni montane
- Două exemple de regiuni montane: Carpații Moldo-Transilvani și Munții Apuseni

VEI REUȘI

- Să identifice, în surse diferite, informațiile corespunzătoare
- Să compare două regiuni geografice

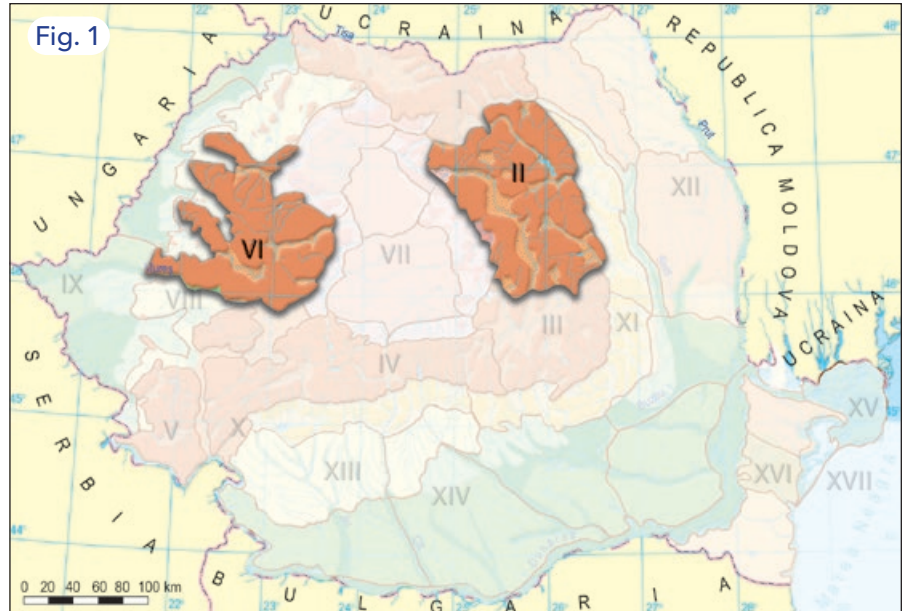

OBSERVĂ

Privește harta de mai sus și utilizează și alte hărți din manual.

1. Precizează poziția fiecărei regiuni în cadrul țării, în raport cu Depresiunea Transilvaniei și față de alte unități carpatice.

2. Compară forma și întinderea celor două regiuni.

Carpații Moldo-Transilvani (II) și Munții Apuseni (VI)

Poziție și limite. Carpații Moldo-Transilvani formează partea centrală a Carpaților Orientali.

Denumirea acestora provine de la cele două regiuni istorico-geografice, Moldova și Transilvania.

Caracteristici naturale. Reprezintă o regiune montană foarte bine individualizată.

Altitudinile sunt cuprinse între 1 400 și 2 100 m.

În vest, se află un șir de **munți vulcanici**, care au fost în trecut vulcani aflați în activitate.

Clima, vegetația și agricultura sunt influențate de înălțimea munților și de existența depresiunilor din interiorul acestora.

Carpații Moldo-Transilvani au culmi paralele, orientate aproximativ de la nord la sud.

Activitățile economice principale sunt concentrate în orașe.

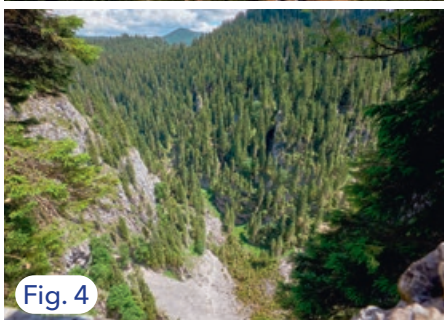

APLICĂ

Urmărește harta de mai sus și alte hărți din manual.

Pe baza acestora, completează un tabel asemănător celui alăturat cu elementele solicitate pentru Carpații Moldo-Transilvani.

Criterii	Caracteristici geografice
Limite	
Înălțimi	
Râuri principale	
Diviziuni mari (2-3 exemple)	
Orașe (2-3 exemple)	

Călimani - fig. 1, Ceahlău - fig. 2, Cheile Râmeților - fig. 3, Cetățile Ponorului - fig. 4

Poziție și limite. Munții Apuseni sunt situați în partea central-vestică a țării, închizând arcul carpatic.

Caracteristici naturale. Munții Apuseni au înălțimi mijlocii și sunt locuiți pe întreaga lor întindere.

- S-au dezvoltat numeroase forme și **fenomene carstice**: chei, peșteri, cursuri subterane. De asemenea, există **munți vulcanici**.

- Aceste regiuni montane au anumite caracteristici comune: roci dure, dezvoltarea etajată a vegetației, climei și solurilor, depresiuni situate în interiorul sau pe marginea acestora, păduri întinse, văi adânci, abrupturi stâncoase.

Au **resurse** importante ale scoarței terestre (aur, argint, alte minereuri), dar și forța apelor, pășuni, păduri și izvoare minerale.

Resursele de aur și de argint au fost cunoscute și exploatare din timpul Imperiului Roman.

APLICĂ

Realizează o comparație între cele două regiuni, completând un tabel asemănător celui de mai jos, folosind și alte hărți din manual.

Caracteristici	Carpații Moldo-Transilvani	Munții Apuseni
Înălțimi maxime		
Un aspect al reliefului		
Aspectul și direcția culmilor		
Vegetația predominantă		
Direcția de curgere a râurilor		

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Compară imaginile alăturate și descrie cele observate.
2. Stabilește asemănări și deosebiri între regiunile reprezentate.
3. Ce ai aflat până acum despre peșteri, chei, cursuri subterane?

CUVINTE NOI

Calcar - rocă deschisă la culoare, formată în trecut prin acumulări organice, utilizată în obținerea cimentului; prin dizolvare, se formează fenomene carstice.

Forme carstice - forme rezultate din eroziunea și dizolvarea calcarelor: peșteri, cursuri subterane, chei etc.

Munți vulcanici - munți formați din erupțiile vulcanice care a avut loc în trecut.

ȘTIAI CĂ

- Pe Muntele Găina, are loc în fiecare an, în timpul verii, un „târg” care adună locuitori din împrejurimi sau chiar de la distanțe mai mari?
- Peștera Scărișoara, situată în centrul Munților Apuseni, are un ghețar subteran?
- Cea mai înaltă localitate locuită permanent din țara noastră se află în Munții Apuseni, la altitudini mai mari de 1200 m? Este localitatea Măguri (comuna Măguri Răcățău), cu aproape 1 000 de locuitori.

Organizarea administrativă a României

Organizarea administrativă actuală

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Organizarea administrativă a României

VEI REUȘI

- Să identifici nivelurile organizării administrative
- Să descrii o unitate administrativă

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Citește și pronunță corect numele județelor. Câte județe are țara noastră?
2. Precizează, pentru 4-5 județe, la alegere, numele și reședința acestora.
3. Identifică județul în care se află localitatea ta și precizează unitățile administrative din jurul acestuia.
4. Ce orașe sunt în județul tău?

Organizarea administrativă actuală a României

Împărțirea administrativă cuprinde capitala (București), județe, municipii, orașe și comune.

Județul reprezintă o întindere delimitată, cu o **administrație** unitară.

Municipiile sunt orașe, de obicei mai mari, care au importanță deosebită la nivelul unei regiuni.

Municipiile reședință de județ sunt acele orașe în care este concentrată activitatea administrativă a județului.

Orașele sunt localități mijlocii și mici (altele decât municipiile), care au o administrație locală.

Comunele sunt așezări rurale, compuse din unul sau mai multe sate, cu o administrație concentrată pe teritoriul respectiv.

Fiecare unitate administrativă (județe, municipii, orașe, comune) diferă în funcție de întindere, populație, caracteristici economice.

APLICĂ

1. Grupează județele după poziție, utilizând harta de mai sus, într-un tabel asemănător celui alăturat.
2. Privește plăcuțele de înmatriculare ale mașinilor din localitatea ta. Acestea conțin în formă prescurtată denumirea județului. De exemplu, IF = Ilfov, GR = Giurgiu. Scrie o listă de cel puțin cinci județe, la alegere, și scrierea lor prescurtată.

Poziție	Județe (exemple)
Centru	
Nord	
Vest	
Sud	
Sud-est	
Est	

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Analizează tabelele alăturate și precizează ce suprafață are județul în care se află localitatea ta.
2. Ce populație are acest județ?
3. Ce județe au întinderi asemănătoare?
4. Ce județe au aproximativ același număr de locuitori?

Județul	Suprafața (km ²)	Numărul de locuitori	Județul	Suprafața (km ²)	Numărul de locuitori
Alba	6 242	374 403	Hunedoara	7 063	455 173
Arad	7 754	469 976	Ialomița	4 453	285 747
Argeș	6 826	633 753	Iași	5 476	956 216
Bacău	6 621	738 225	Maramureș	6 304	520 605
Bihor	7 544	614 029	Mehedinți	4 933	277 993
Bistrița-Năsăud	5 355	324 708	Mureș	6 714	590 824
Botoșani	4 986	454 918	Neamț	5 896	566 870
Brașov	5 363	632 861	Olt	5 498	433 289
Brăila	4 766	342 663	Prahova	4 716	789 935
Buzău	6 103	462 942	Satu Mare	4 418	386 282
Caraș-Severin	8 520	316 650	Sălaj	3 864	243 750
Călărași	5 088	307 976	Sibiu	5 432	468 106
Cluj	6 674	734 168	Suceava	8 553	761 432
Constanța	7 071	764 021	Teleorman	5 790	368 713
Covasna	3 710	226 027	Timiș	8 697	756 218
Dâmbovița	4 054	519 442	Tulcea	8 499	235 441
Doj	7 414	687 186	Vaslui	5 318	499 807
Galați	4 466	626 089	Vâlcea	5 765	395 646
Giurgiu	3 526	270 300	Vrancea	4 857	383 443
Gorj	5 602	359 883	Ilfov	1 583	444 021
Harghita	6 639	330 753	Mun. București	238	2 139 439

Tabelele redau două caracteristici de bază ale fiecărui județ și ale municipiului București: suprafața și numărul de locuitori (în anul 2020). Aceste date nu trebuie memorate!

IMPORTANT

- Județele sunt forme de organizare administrativă a teritoriului țării noastre.
- Municipiul București este considerat o unitate administrativă separată, fiind echivalentul unui județ.
- Deși are întindere mică, municipiul București are o populație foarte mare, în raport cu a celorlalte județe.
- Organizarea administrativă a țării noastre cuprinde 41 de județe și municipiul București.
- Județul Ilfov este foarte strâns legat de capitala țării, ca poziție și activități ale oamenilor.
- Nivelurile administrative, mai mici decât cel al județelor, sunt: municipii reședință de județ, municipii, orașe, comune.

APLICĂ

Analizează tabelele de mai sus și completează un tabel asemănător celui de mai jos, fără să ai în vedere orașul București. Identifică patru județe pentru fiecare criteriu.

Criteriul	Județe (2-3 exemple)
Cele mai întinse județe	
Cele mai puțin populate județe	
Cele mai populate județe	
Cele mai mici județe	

CUVINTE NOI

Administrație - formă de exercitare a autorității statului și a autorităților locale (județ, oraș, comună).

Comună - teritoriu format din una sau mai multe așezări rurale (sate).

Județ - întindere delimitată a unei părți a teritoriului, formată din unitățile administrative componente (municipii, orașe, comune).

Municipiu - oraș cu o importanță mai mare în teritoriul în care este situat.

Oraș - teritoriu administrativ, stabilit prin lege, care cuprinde localitatea urbană, perimetrul acesteia și populația care locuiește pe acest teritoriu.

ȘTIAI CĂ

- Împărțirea administrativă actuală a fost realizată acum mai mult de 50 de ani, înlocuind-o pe cea anterioară, pe regiuni?
- Satele nu sunt unități administrative, ci doar așezări componente ale comunelor?

Orașul București - caracterizare geografică

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Municipiul București, capitala țării
- Caracteristicile principale ale capitalei

VEI REUȘI

- Să identifice elemente ale importanței capitalei
- Să înțeleagă organizarea sa internă, pe zone

OBSERVĂ

Privește harta alăturată (fig. 1).

1. Precizează poziția orașului București în cadrul Câmpiei Române.
2. Observă aspectul reliefului din această parte a câmpiei.
3. Identifică principalele râuri și direcția lor de curgere.

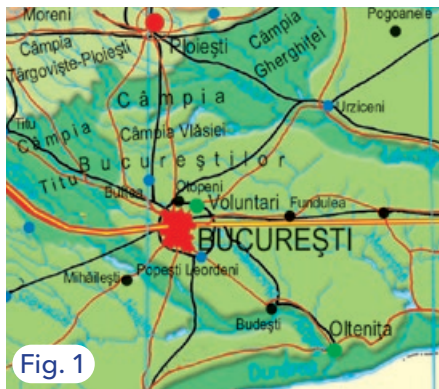

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Hartă cu poziția municipiului București în partea centrală a Câmpiei Române și imagini din capitală.

Municipiul București este situat aproape în partea centrală a Câmpiei Române (fig. 1, pag. 72-73), este **capitala** țării și cel mai important centru urban al acesteia.

Relieful este format doar din întinderi de câmpie (fig. 1).

Rețeaua de căi de comunicație de uscat (autostrăzi, șosele, căi ferate) pornește în peste zece direcții diferite.

Climatul general determinat de poziție și de întinderea câmpiei este climatul de câmpie, caracteristic zonei temperate.

Teritoriul orașului contribuie la creșterea temperaturii aerului cu 2-3 °C față de restul câmpiei.

Este străbătut de râul Dâmbovița, afluent al unui râu mai mare, Argeșul, care se varsă în Dunăre.

Capitala țării noastre este o **metropolă** la nivelul Europei.

Are clădiri reprezentative (fig. 2, 3, 4) și un aspect general asemănător orașului Paris.

În apropiere de București se află cel mai important aeroport din țară, aeroportul „Henri Coandă”.

APLICĂ

Privește fig. 3 și 4 și rezolvă în ordinea dată, sarcinile:

1. Scrie ce vezi, privind imaginile.

(Ex. lumini, statuie etc.)

2. La ce te gândești privind imaginile?

(Ex. Mă gândesc la călătorie.)

3. Ce te întrebi privind imaginile?

(Ex. Cine a realizat statuia?)

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Privește imaginea alăturată și precizează care sunt zonele principale de pe teritoriul municipiului București.

2. Realizează o listă de motive pentru care ai dori să locuiești în București și o listă de motive pentru care nu ai dori acest lucru.

CUVINTE NOI

Capitală - oraș cu funcție de coordonare politică și administrativă a unei țări.

Metropolă - oraș de dimensiuni mari la nivel internațional.

Rezidențial - referitor la locul de reședință sau unde locuim.

Zonă - teritoriu cu un anumit specific în cadrul orașului.

ȘTIAI CĂ

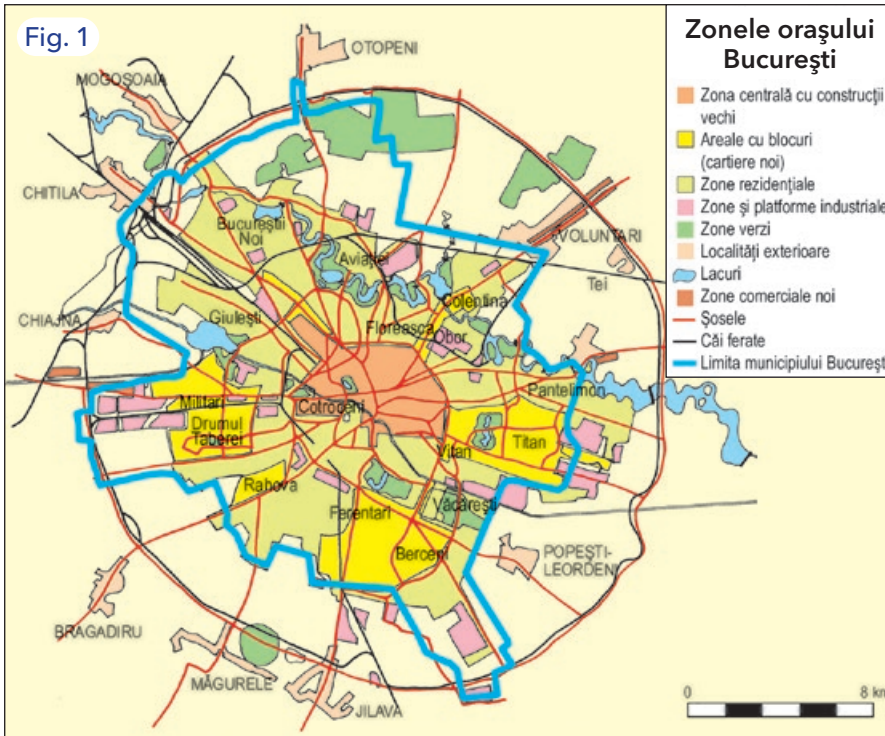
• Denumirea orașului București provine de la cea a unui sat cu un nume asemănător, care a existat pe locul în care astăzi este centrul orașului?

• Prima atestare documentară a Bucureștiului datează din 20 septembrie 1459? Este un document emis de cancelaria domnitorului Vlad Țepeș.

• A fost denumit, cu un secol în urmă, „micul Paris”?

• Poți vizita: Palatul Parlamentului; Grădina Botanică; Grădina Zoologică; Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa”; Muzeul Național de Artă; Muzeul Național de Istorie; Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”; Muzeul Țăranului Român?

Fig. 1

Imaginea redă planul general al municipiului București, zonele interioare și localitățile învecinate.

IMPORTANT

- Orașul București este capitală a Țării Românești din anul 1459, când aceasta a fost mutată de la Târgoviște.
- Fiind situat aproape în centrul Câmpiei Române, spre acesta se îndreaptă majoritatea căilor de comunicații.
- Populația de 2,1 milioane de locuitori reprezintă aproape a cea parte din populația țării, fiind cel mai mare oraș din România.
- Orașul București concentrează activități economice, politice, culturale, științifice, universitare și administrative.
- Este organizat în șase sectoare, numerotate de la 1 la 6.
- Bucureștiul are o formă aproape circulară, cu străzi asemănătoare roților unei biciclete (care pornesc din partea centrală spre margini) și este înconjurat de un inel de circulație.
- Datorită reliefului de câmpie, orașul s-a putut extinde pe principalele direcții în jur.

APLICĂ

1. Denumeste câteva construcții și obiective mai importante ale capitalei, altele decât cele menționate.
2. Precizează orașele care se întâlnesc, la o anumită distanță față de București, spre toate direcțiile cardinale și intercardinale. Utilizează elemente de geometrie (cercuri, linii etc.) pentru organizarea informațiilor.

Caracterizarea geografică a județului în care este situat orizontul local

Caracteristici generale și modul de prezentare

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Modul de prezentare a unui județ
- Caracteristicile principale ale acestuia

VEI REUȘI

- Să identifice orizontul local în cadrul județului și județul în cadrul țării
- Să utilizeze informațiile necesare prezentării unui județ

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Identifică județul în care se află localitatea ta.
2. Cum se numește reședința acestuia?
3. Care sunt județele învecinate?

APLICĂ

Utilizând harta de mai sus, dar și alte hărți din manual, identifică județele care se suprapun cu porțiuni mai întinse din regiunile studiate până acum, apoi completează un tabel asemănător celui alăturat.

Județele țării

Regiunile geografice reprezintă întinderi ale teritoriului, cu elemente de omogenitate.

Acestea au limite bine precizate (individualizate).

Identificarea regiunilor are la bază caracteristici naturale (îndeosebi relieful, care este foarte stabil în timp).

Orice regiune cuprinde atât elemente naturale (relief, climă, ape etc.), cât și elemente introduse de om (localități, activități economice).

Județele reprezintă delimitări administrative, constituite cu scopul de a coordona la nivel local principalele probleme specifice teritoriului.

Prin suprapunerea regiunilor geografice și a județelor rezultă:

- județe care se suprapun sau au porțiuni comune cu anumite regiuni geografice;
- județe care cuprind porțiuni din două-trei regiuni.

Regiuni geografice	Județe (exemple)
Podișul Dobrogei	Tulcea, Constanța
Podișul Moldovei	
Câmpia de Vest și Dealurile de Vest	
Depresiunea colinară a Transilvaniei	
Carpații Meridionali	
Câmpia Română	

Studiu de caz - Județul Alba

Harta județului Alba și imagini din cadrul acestuia

IMPORTANT: MODUL DE PREZENTARE AL UNUI JUDEȚ. STUDIUL DE CAZ - JUDEȚUL ALBA

1. Poziția geografică și limitele

- Este situat în partea centrală a țării.

2. Caracteristici naturale (fizico-geografice)

- Relieful cuprinde trei unități: Munții Apuseni, în vest, Depresiunea Transilvaniei, în est, Carpații Meridionali, în sud.

- Alitudinile cele mai mari se întâlnesc în Carpații Meridionali.

- În Munții Apuseni există forme și fenomene carstice.

- Mureșul are mai mulți afluenți (Arieș, Ampoi, Târnava, Sebeș).

- Vegetația cuprinde păduri și plante de cultură.

3. Caracteristici de geografie umană

- Populația județului este de aproape 400 000 de locuitori.

- Așezări urbane: reședința Alba Iulia și alte orașe.

- Așezările rurale diferă ca mărime și formă.

- Resurse naturale: terenurile arabile, pădurile, hidroenergia, minereurile neferoase, sarea.

- Activități economice: industria este prezentă mai ales în orașe; transporturile se realizează îndeosebi pe șosele și căi ferate, dintre care cele mai importante sunt situate în lungul râului Mureș.

- Obiective turistice: chei, peșteri etc.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Privește harta cu județele țării și precizează care sunt județele învecinate cu județul Alba și care este poziția lor față de acest județ?

2. Utilizând această hartă și hărți ale unităților și regiunilor geografice din manual, identifică și denumește regiunile corespunzătoare din județul Alba.

3. Care sunt orașele din acest județ?

4. Ce poziție are fiecare oraș identificat față de reședința județului?

5. Imaginează-ți că participi la o expoziție de fotografie cu imaginile 2, 3, 4. Pune fiecareia câte un titlu potrivit.

CUVINTE NOI

Minereuri neferoase - minereuri care conțin metale neferoase: cupru, plumb, zinc, aur, argint.

Geografie umană - parte a geografiei care prezintă populația, așezările, economia.

ȘTIAI CĂ

În județul Alba există câteva fenomene geografice de un deosebit interes turistic: peștera cu ghețar de la Scărișoara, cheile din zona montană, Valea Sebeșului, orașele cu vestigii istorice (Alba Iulia, Aiud, Blaj), lacurile sărate de la Ocna Mureș, târgul anual care are loc pe Muntele Găina și altele?

PORTOFOLIUL

După modelul de mai sus, realizează o caracterizare geografică a județului în care locuiești. Ilustrează această caracterizare cu fotografii din diverse surse. Adaugă prezentarea realizată la portofoliul tău.

Studiu de caz - Județul Iași

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Județele Iași și Prahova
- Specificul geografic al acestora

VEI REUȘI

- Să identifici elementele principale ale județelor
- Să realizezi prezentarea unui județ

OBSERVĂ

Privește harta alăturată și, dacă este necesar, alte hărți din manual.

1. Precizează poziția și limitele județului Iași.
2. Descrie limita de est a județului.
3. Care este treapta de relief predominantă?
4. Identifică și denumește orașele din acest județ.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Harta județului Iași și imagini din cadrul acestuia

Județul Iași este situat în partea de nord-est a țării.

Limita sa de est o reprezintă râul Prut și granița cu Republica Moldova.

Deși are o întindere mijlocie, are o populație foarte numeroasă (peste 900 000 locuitori). După București, este a doua unitate administrativă, ca număr de locuitori.

Se suprapune unor unități deluroase, care aparțin Podișului Moldovei.

Râurile principale sunt Siret (pe o mică porțiune), Prut, Jijia și Bahlui (care trece prin orașul Iași).

Există lacuri construite de om, denumite **iazuri**.

Orașul Iași este al doilea ca număr de locuitori din țara noastră și al doilea centru universitar. A fost capitală a Moldovei până la Unirea Principatelor (1859), când capitala a fost stabilită la București.

APLICĂ

Realizează scurte caracterizări pentru județele înconjurătoare, completând un tabel asemănător celui alăturat. Utilizează și alte informații din manual.

Județul	Neamț	Botoșani	Vaslui	Suceava
Trepte de relief				
Unități de relief				
Râuri principale				
Municipii reședință				
Alte orașe				

Studiu de caz - Județul Prahova

Harta județului Prahova și imagini din cadrul acestuia

Caracterizare geografică

1. Poziția geografică și limitele
  - Este situat în partea central-sudică a țării.
2. Caracteristici naturale (fizico-geografice)
  - Relieful cuprinde trei trepte de relief: o zonă montană, Subcarpații și câmpia (Câmpia Română).
  - Altitudinile cele mai mari se întâlnesc în Munții Bucegi și Ciucaș.
  - Râurile principale sunt Prahova și Teleajen.
3. Caracteristici de geografie umană
  - Populația județului este de aproape 800 000 de locuitori.
  - Este al doilea județ ca număr de locuitori din țară, după județul Iași și al treilea ca unitate administrativă.
  - Așezările urbane:
    - municipiul reședință de județ este Ploiești;
    - există și alte municipii (Câmpina) și 12 orașe (fig. 1).
  - Resurse naturale. Principalele resurse sunt: terenurile arabile, gazele naturale, petrolul, sarea (extrasă în **salina** de la Slănic).
  - Activități economice:
    - industria este prezentă la Ploiești, Câmpina și în alte orașe;
    - pe Valea Prahovei există **stațiuni montane** (Azuga, Bușteni, Sinaia);
    - între București și Ploiești s-a construit o autostradă nouă.

APLICĂ

După modelul de mai sus, realizează o caracterizare geografică a unui județ învecinat, la alegere între: Buzău, Brașov, Dâmbovița, Ilfov.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Care sunt județele învecinate cu județul Prahova?
2. Care este poziția lor față de acest județ?
3. Ce reprezintă imaginile alăturate?
4. Care sunt orașele din acest județ?

CUVINTE NOI

Stațiuni montane - orașe cu activități predominante legate de practicarea turismului montan.

Salină - punct de extracție a sării.

Iaz - lac destinat acumulării apei în timp de secetă și pisciculturii (creșterii peștilor).

ȘTIAI CĂ

- La Iași a fost înființată, după Unirea Principatelor, prima universitate românească (înaintea celei de la București)?
- În județul Prahova, în urmă cu peste 150 de ani, a fost înființată una dintre cele mai vechi rafinării din lume?
- Județul Prahova este cunoscut prin cele mai vechi exploatare de petrol și centre de prelucrare a acestuia? Pe baza petrolului extras în prima parte a secolului al XX-lea, în această regiune, țara noastră a înregistrat o producție importantă de petrol la nivel mondial.

Caracterizarea geografică a județului în care este situat orizontul local

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Modul de prezentare a oricărui județ, pe baza exemplurilor anterioare
- Gruparea județelor după diferite caracteristici

VEI REUȘI

- Să identifici elemente particulare, utilizând hărți generale
- Să utilizezi surse complementare

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Identifică orașele din județul tău, în funcție de grupa de mărime redată în legendă.
2. Notează câte două exemple din fiecare grupă.
3. Realizează corespondența dintre harta județelor (pag. 84) și această hartă, precizând, pentru fiecare județ, denumirea și reședința acestuia.

Fig. 1

APLICĂ

Alege un județ. Utilizând modelele anterioare (de la pag. 85-87), harta și tabelul de la pag. 80-81 și harta alăturată, realizează o prezentare geografică a acestuia.

ROMÂNIA - județe, orașe, unități de relief

Harta redă mai multe elemente:

- unități de relief (fără denumirile lor);
- întinderea județelor;
- categoriile de orașe după numărul de locuitori.

Aceasta poate fi folosită pentru caracterizarea oricărui județ.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Care sunt județele limitate de râul Prut?
2. Ce județe sunt mărginite de Dunăre?
3. Care sunt județele care includ pe teritoriul lor întinderi din Carpații Meridionali?
4. Ce asemănări există între următoarele două grupe de județe:
  - a) Vrancea, Buzău, Prahova;
  - b) Sălaj, Bihor, Arad?
5. Ce deosebiri există între următoarele grupe de județe:
  - a. Suceava, Botoșani;
  - b. Argeș, Teleorman?
6. Care sunt grupele de mărime a orașelor, conform legendei acestei hărți?

CUVINTE NOI

Hartă administrativă - hartă generală care redă împărțirea administrativă a țării.

ȘTIAI CĂ

- În prezent, în România există 319 orașe?
- Unele dintre acestea își au originile în Antichitate (Histria, Tomis, Callatis), altele în Evul Mediu, cele mai multe fiind din perioada modernă și contemporană?
- În ultimele două decenii, au fost declarate 50 de orașe, prin transformarea unor localități rurale (comune cu o populație mai mare și dotări asemănătoare orașelor)?

IMPORTANT

Județele pot fi grupate astfel:

- după întindere;
- după poziția în cadrul țării;
- după unitățile și treptele de relief pe care se suprapun;
- după resursele naturale existente;
- după numărul de locuitori și după numărul de orașe;
- după orice caracteristică economică.

Caracterizarea geografică a localității în care este situat orizontul local

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Elementele care redau caracteristicile unui oraș
- Modul de prezentare a unei localități

VEI REUȘI

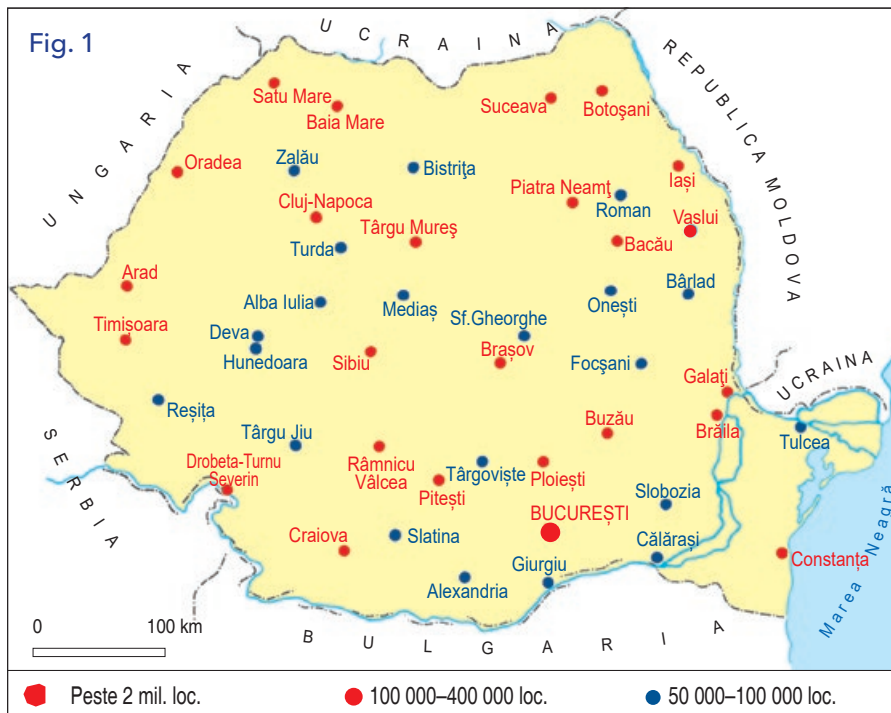
- Să identifici localități situate în orizontul local
- Să caracterizezi o localitate (urbană sau rurală)

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Enumeră categoriile de orașe reprezentate.
2. Precizează câte cinci orașe din fiecare categorie (excepțând capitala).
3. Denumește orașele-porturi la Dunăre?
4. Lângă ce oraș dintre cele reprezentate pe hartă se află situată localitatea în care înveți?

Orașele cu peste 50 000 de locuitori

Repartiția orașelor reprezentate pe hartă este relativ uniformă pe întregul teritoriu al țării.

Orașele se pot grupa după: numărul de locuitori; importanța administrativă; activități economice; poziția în raport cu repere fixe.

În țara noastră există:

- un oraș foarte mare, capitala (cu 2,1 milioane de locuitori);
- șase orașe mari, cu importanță regională și o populație de 300 000–400 000 de locuitori: Iași, Constanța, Galați, Cluj-Napoca, Timișoara, Craiova;
- orașe mari (100 000–300 000 de locuitori);
- orașe mijlocii (50 000–100 000 locuitori);
- orașe mici și foarte mici (sub 50 000 locuitori).

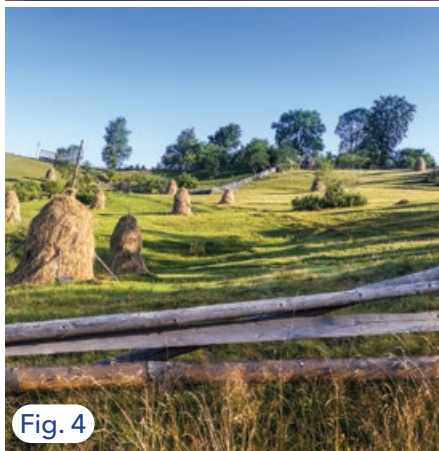

APLICĂ

1. **Joc de rol.** „Eu sunt orașul...” Alege-ți un oraș de pe hartă. Până la a următoarea oră de geografie, documentează-te în legătură cu orașul ales, urmărind planul de la pagina 91. Vei prezenta foarte succint orașul pe care îl reprezintă. Colegii îți pot pune întrebări. Vei fi apreciat pentru prezentarea ta, colegii acordând steluțe.

2. **Dezbateri:** Care sunt elementele ce pot duce la creșterea sau la scăderea populației orașelor?

Realizați un inventar al acestora, utilizând informații din diverse surse. Discuță cu colegii cauzele găsite de tine. Argumentează alegerea lor. La sfârșitul discuției, realizați o listă cu toate cauzele din cele două categorii.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Care dintre fotografiile alăturate reprezintă localități rurale? Ce te-a determinat să faci această selecție?
2. Ce elemente au în comun aceste imagini?
3. Ordonează imaginile după mărimea localităților reprezentate.
4. Compară imaginile 3 și 4. Ce ocupații au locuitorii?

CUVINTE NOI

- Urban** - referitor la oraș (*urbis*-oraș).
- Rural** - referitor la sat.

ȘTIAI CĂ

- Mai multe localități rurale (peste 50 în ultimele decenii) au fost transformate în orașe? Acest lucru a avut la bază o serie de caracteristici ale localităților rurale respective: numărul mare de locuitori, dotările asemănătoare celor de la oraș, activitățile economice, modul de alimentare cu apă și existența sistemelor de canalizare.
- Există exemple în care localități urbane și-au diminuat populația și activitățile economice și au acum aspectul unor așezări rurale?

Imaginile reprezintă aspecte ale unor localități (urbane și rurale).

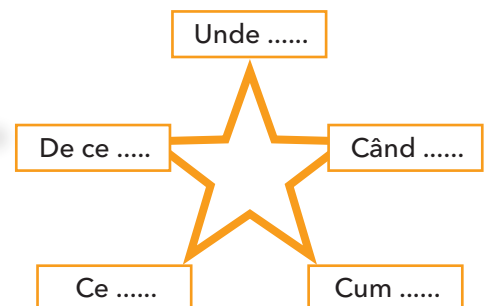
IMPORTANT

- Elementele prin care pot fi caracterizate așezările omenești (rurale sau urbane) sunt următoarele:
  - denumirea;
  - poziția în cadrul țării și a județului;
  - funcția administrativă;
  - râul pe care este situat sau râul din apropierea localității;
  - unitatea de relief (sau subunitatea acesteia);
  - populația (număr de locuitori, structură);
  - activități economice (ramuri și obiective principale);
  - căi de comunicație;
  - instituții de învățământ și de cultură;
  - aspectul localității (urban sau rural);
  - elemente de natură istorică.

APLICĂ

1. Pe baza imaginilor de mai sus, formulează întrebări despre localitățile reprezentate, după schema alăturată.
2. Descrie o localitate rurală pe care o cunoști mai bine, având în vedere elementele prin care poate fi caracterizată.

Recapitulare

AMINTEȘTE-ȚI

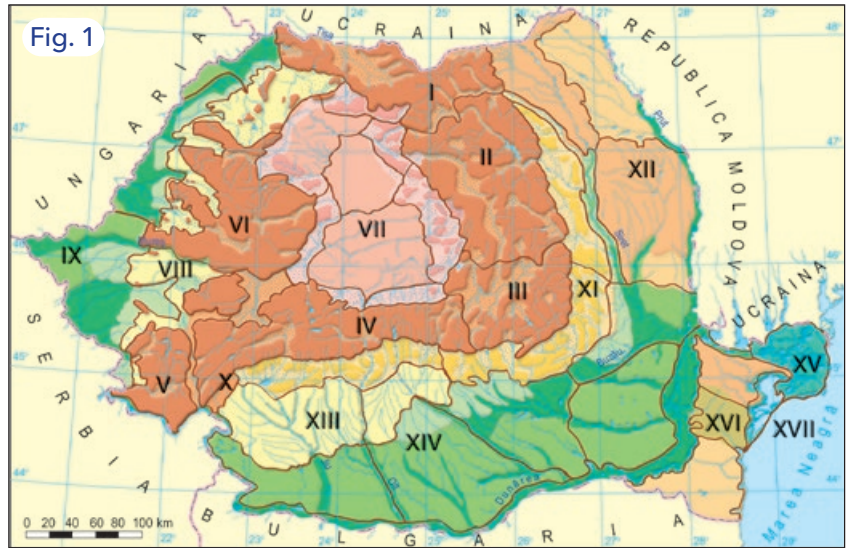
- Principalele unități geografice sunt grupate pe mari trepte de relief: câmpii, dealuri și podișuri, munți.

- Regiunile geografice au fost identificate pe baza elementelor naturale și îndeosebi a aspectului reliefului (care este stabil în timp). Regiunile poartă numele marilor unități de relief.

- Organizarea administrativă cuprinde orașul-capitală (București), 41 de județe, municipii (dintre care 40 sunt municipii reședință de județ), comune.

- Județele și orașele pot fi grupate în moduri diferite, care au în vedere următoarele criterii:

- poziția geografică;
- întinderea;
- numărul de locuitori;
- activitățile economice principale etc.

Harta regiunilor geografice

A. Activitate independentă

1. Localizează, pe harta de mai sus, următoarele denumiri, scriind corespondența dintre cifra de pe hartă și denumirea regiunii: Podișul Dobrogei, Podișul Moldovei, Delta Dunării, Câmpia Română, Câmpia de Vest, Podișul Getic, Carpații Curburii.

Model: VIII - Dealurile de Vest.

2. Precizează:

- numele unui județ situat predominant în zona montană;
- numele județului pe teritoriul căruia se află Delta Dunării;
- numele județului al cărui oraș-municipiu reședință de județ se numește Pitești.

Folosește harta de la paginile 88-89.

3. Îți cunoști județul natal? Transcrie afirmațiile de mai jos și completează spațiile libere cu informația corespunzătoare:

- Județul meu se numește ..... și este situat în partea de ..... a României.
- Cea mai înaltă treaptă de relief din județ este reprezentată de .....
- Cel mai important râu din județ este ....., care se varsă în .....
- Orașul-municipiu reședință de județ se numește .....

B. Activitate de grup

Realizați, împreună cu colegul de bancă, următoarea activitate. Utilizând harta de mai sus, dar și alte hărți, alege o regiune și completează un tabel asemănător celui alăturat.

Numele regiunii

Caracteristici	Elemente specifice regiunii geografice
Poziția geografică	
Treapta de relief	
Unitatea de relief	
Vreme sau climă	
Elemente de hidrografie	
Vegetație, faună	
Orașe (2-3 exemple)	
Resurse principale (exemple)	
Căi de comunicație (exemple)	

Autoevaluare

I. Alege răspunsul corect pentru întrebările de mai jos.

1. În definirea regiunilor geografice, elementul de stabilitate este:

- a. hidrografia (râuri, lacuri, ape subterane);
- b. vegetația, fauna și solurile;
- c. treptele și unitățile de relief;
- d. stările de vreme și clima.

2. Dintre grupele de resurse de mai jos, doar resurse regenerabile sunt:

- a. petrolul și cărbunii;
- b. cărbunii și energia apelor;
- c. energia apelor și energia vântului;
- d. energia vântului și cărbunii.

3. Cea mai importantă resursă naturală a țării noastre o reprezintă:

- a. energia apelor;
- b. minereurile feroase;
- c. terenurile arabile;
- d. minereurile neferoase.

4. Cea mai joasă regiune a țării este:

- a. Podișul Dobrogei;
- b. Delta Dunării;
- c. Câmpia Română;
- d. Lunca Dunării.

II. Realizează un scurt eseu, de cel mult zece rânduri, referitor la specificul geografic al României, folosind termenii de mai jos. Textul trebuie să fie corect și coerent.

Delta Dunării, câmpie, Dunărea, alpin, Carpații Meridionali, teren arabil, Marea Neagră.

III. Citește textul următor și înlocuiește termenii subliniați cu termeni aleși din lista de mai jos.

Depresiunea Transilvaniei are un relief deluros. În Subcarpați și în alte regiuni de dealuri se practică pomicultura și cultura viței-de vie. Cele mai mari altitudini, de peste 2 500 m, se află în Carpații Sudici. Unități de dealuri și podișuri sunt: Podișul Dobrogei și Podișul Moldovei.

Termeni: *colinar, montan, cultura pomilor fructiferi, cultura cerealelor, Podișul Mehedinți, viticultură, apicultură, sericultură, Lunca Dunării, câmpie, Carpații Meridionali, Podișul Getic.*

CUM TE POȚI EVALUA

	I.	II.	III.
Foarte bine	patru răspunsuri corecte	șapte cuvinte utilizate corect, exprimare corectă, fără greșeli de scriere	șase cuvinte înlocuite corect
Bine	trei răspunsuri corecte	șase cuvinte utilizate corect, exprimare corectă, una-două greșeli de scriere	cinci cuvinte înlocuite corect
Suficient	două răspunsuri corecte	cinci cuvinte utilizate corect, una-două greșeli de exprimare, două-trei greșeli de scriere	patru cuvinte înlocuite corect

Investigație

Realizează o **investigație** în orizontul local cu tema: „**Cum poate fi îmbunătățit mediul înconjurător al comunității noastre**”. Te poți referi la următoarele aspecte:

- relief (substrat, fragmentare, modificări recente);
- climă, vreme, ape (stări de vreme, izvoare, poluare);
- vegetație, faună, soluri (aspecte ale modificărilor recente);
- activități economice (intreprinderi, ferme agricole, poluare);
- căi de comunicație (posibilități de acces);
- aspecte ale poluării și protecției mediului (forme și tipuri de poluare, măsuri).

Utilizează pentru această investigație și proiectele sau elementele de portofoliu pe care le-ai realizat până în prezent, referitoare la orizontul local și apropiat, regiune, județ. Folosește diferite surse de informare pentru a pregăti desfășurarea investigației și hărți ale orizontului local.

Realizează o **explorare pe teren** a orizontului local, pentru a identifica aspecte concrete ale temei alese.

Materiale necesare:

Pentru aceasta ai nevoie de hărți, busolă, ruletă, aparat foto, mijloace de a nota cele observate.

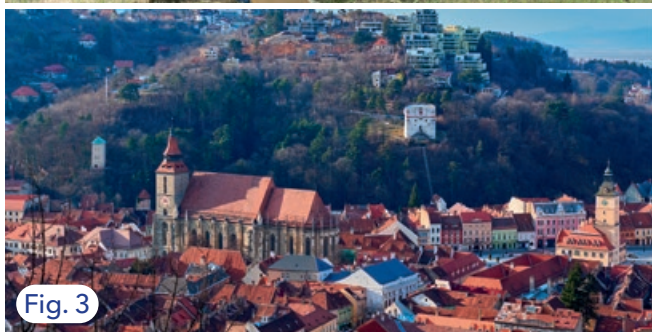
Notează observațiile asupra situației existente, date concrete, explică posibilele cauze ale unor probleme observate și propune soluții de ameliorare.

Ilustrează observațiile cu fotografii sau desene.

Realizează o prezentare ilustrată a investigației realizate, în formatul pe care îl alegi (prezentare scrisă, PowerPoint, poster). Prezentarea trebuie să cuprindă etapele desfășurate, observațiile tale, date culese la fața locului, propuneri și măsuri de luat.

Prezintă celorlalți colegi rezultatele tale și organizați o dezbatere cu tema de mai sus.

Conturați un plan comun cu acțiuni care pot conduce la îmbunătățirea mediului comunității voastre.

ROMÂNIA ÎN EUROPA ȘI PE GLOB

- România în Europa
- Europa – un continent al planetei
- Terra – planeta noastră
- Terra – o planetă a Sistemului Solar

UNITATEA
IV

România în Europa

Poziția geografică a României în Europa - limite și vecini

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Poziția României în Europa
- Țările cu care se învecinează

VEI REUȘI

- Să identifice poziția României în Europa
- Să explice caracteristicile acestei poziții

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Precizează ce elemente (munți, oceane sau mări) sunt situate în partea de est, de nord, de vest și de sud ale Europei.

2. Ordonează crescător distanțele observate pe hartă, indicând punctele cardinale spre care sunt situate acestea.

3. Identifică elementele geografice din țara noastră care sunt vizibile pe harta Europei.

Fig. 2

Fig. 3

Harta redă poziția țării în Europa, iar imaginile elemente geografice din România: Dunărea și Munții Carpați.

Continentalul pe care ne aflăm se numește Europa. Așadar, țara noastră este o țară europeană. România se află la distanțe aproape egale de trei limite ale continentului: nord, est și vest.

România pare mai apropiată de sudul sau sud-estul continentului, dar nu este o țară doar sudică (**mediteraneană**) sau estică.

Este relativ apropiată de extremitatea continentului situat spre est, Asia.

Marea Neagră este situată între Europa și Asia.

Teritoriul țării noastre are întinderi care sunt mai apropiate de centrul Europei (Câmpia de Vest), estul Europei (Podișul Moldovei) și sudul acesteia (Câmpia Română).

Întinderea țării este de 40 de ori mai mică decât a continentului.

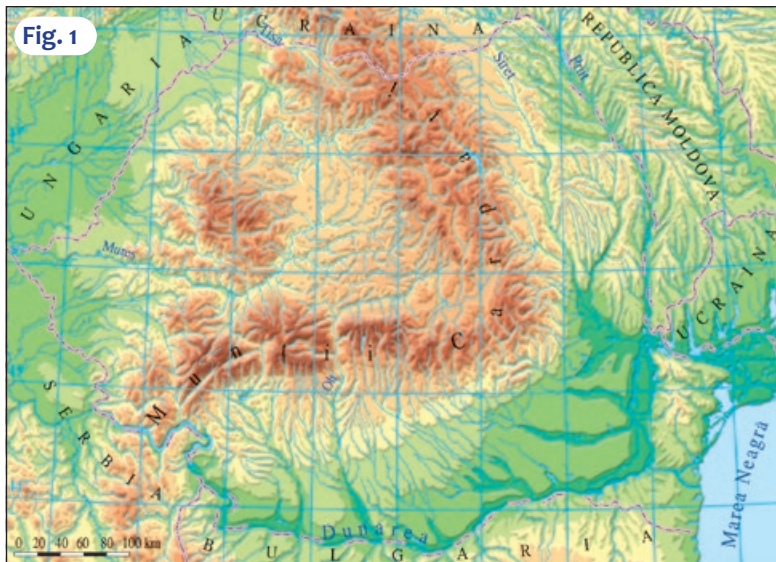
Populația este, de asemenea, de aproximativ 40 de ori mai mică.

APLICĂ

Precizează poziția față de România a următoarelor elemente geografice:

- Marea Neagră;
- Marea Mediterană;
- Oceanul Atlantic;
- Oceanul Arctic;
- Marea Caspică.

Teritoriul României și granițele sale

IMPORTANT

- Țara noastră este situată mai aproape de partea sud-estică a continentului. Are deschideri spre est (Europa de Est), spre partea centrală (Europa Centrală) și spre sud.
- Elementele de reper, față de întinderea continentului, sunt: Carpații, Dunărea și Marea Neagră.
- Țara noastră este relativ apropiată de Asia, de care este despărțită prin Marea Neagră.
- În nord se află Ucraina, unde se continuă Munții Carpați.
- În est se află Republica Moldova, de care este despărțită de râul Prut.
- În sud-est se află Marea Neagră. Pe o mică porțiune, în zona de vărsare a Dunării, unde fluviul curge pe direcția vest-est, se află un alt sector de graniță cu Ucraina.
- În sud se află Bulgaria, cea mai mare parte a limitei constituind-o Dunărea.
- În vest există o deschidere largă spre cele două țări vecine, Serbia și Ungaria.

APLICĂ

Utilizând harta județelor din manual (pag. 80), menționează județele situate pe granița cu fiecare dintre vecinii țării noastre, completând un tabel asemănător celui de mai jos, după exemplul dat.

Țări și regiuni vecine	Județe
Ucraina (în nord și est)	
Republica Moldova	
Marea Neagră	Tulcea, Constanța
Bulgaria	
Serbia	
Ungaria	

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Cu ce țări se învecinează țara noastră spre următoarele direcții cardinale: N, E, S, SV, V?
2. Care este granița naturală a țării spre sud? Dar spre est?

CUVINTE NOI

Continent - formă de relief, alcătuită dintr-o mare întindere a uscatului suprafeței terestre, înconjurată de oceane sau de mări.

Mediterranean - sudic, situat în apropierea Mării Mediterane; țările mediteraneene sunt cele care au ieșire la Marea Mediterană.

Ocean - întindere de apă de dimensiuni foarte mari, delimitată de continente.

ȘTIAI CĂ

În afară de vecinii propriu-ziși, cu care țara noastră are o graniță comună, există țări situate la o anumită apropiere de țara noastră care formează „vecinătatea apropiată”. Aceste țări sunt: Federația Rusă, Turcia, Grecia, Austria, Macedonia, Albania, precum și Muntenegru, Croația, Slovenia și Slovacia. Cu unele dintre aceste țări, țara noastră are elemente de istorie comună mai apropiată în timp (Austria, Turcia, Federația Rusă, Grecia) sau mai îndepărtată.

Țările vecine (denumire, capitală)

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Caracteristicile principale ale țărilor vecine

VEI REUȘI

- Să identifice poziția țărilor vecine față de România
- Să descrie, pe scurt, caracteristicile acestora

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Identifică și denumește țările vecine.
2. Denumeste capitalele acestor țări.
3. Precizează poziția fiecărei capitale față de orașul București.

Țările vecine și capitalele acestora

Fig. 2

Chișinău

Fig. 3

Kiev

APLICĂ

Calculează cu aproximație, folosind scara hărții, distanțele dintre orașul București și câteva capitale, completând un tabel asemănător celui de mai jos.

Capitala	Distanța
Chișinău	
Sofia	
Belgrad	
Budapesta	
Viena	
Kiev	

În partea de nord-est se află Republica Moldova, țară mai mică decât România în ceea ce privește întinderea și populația.

Partea de nord-est a țării noastre (provincia istorică Moldova), împreună cu cea mai mare parte a teritoriului Republicii Moldova, au format, în epoca feudală, același stat (Moldova). Capitala este Chișinău.

În nord și est se află Ucraina, stat cu o întindere mare și o populație relativ numeroasă. Munții Carpați se continuă pe teritoriul acestei țări.

Regiunea istorică Bucovina se întinde atât în țara noastră, cât și în Ucraina. Capitala Ucrainei este Kiev.

În sud se află Bulgaria. Limita cu această țară este formată din Dunăre și, pe o mică porțiune, de o **graniță convențională**, trasată în sudul Podișului Dobrogei. Capitala este Sofia.

Bulgaria are o întindere și o populație care reprezintă aproximativ jumătate din cea a României.

Fig. 1

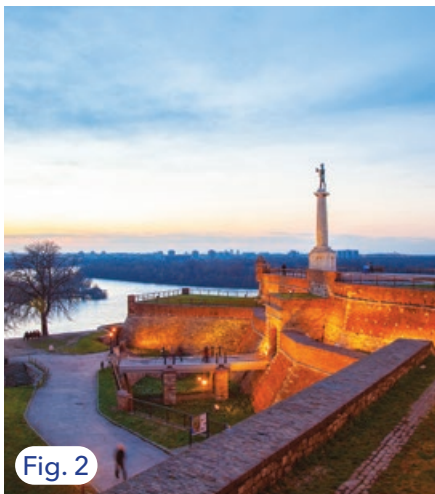

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Imagini din Budapesta, Belgrad, Sofia și de la Marea Neagră.

În partea de sud-vest, granița cu Serbia traversează o zonă de câmpie, apoi urmează traseul Dunării, unde se află **Defileul Dunării**. Capitala este Belgrad.

Spre nord-vest se întinde Ungaria. Capitala Ungariei, Budapesta, este traversată de Dunăre, care o împarte în două părți aproape egale (denumite Buda și Pesta).

IMPORTANT

Țările vecine României sunt: Ucraina, în N și E, Ungaria, în NV, Serbia, în SV, Bulgaria în S, Rep. Moldova, în NE, iar în SE, țara noastră are ieșire la Marea Neagră.

APLICĂ

Selectează una dintre imaginile de mai sus care ți-a atras atenția. Scrie un text de prezentare, folosind părți de vorbire studiate (verbul, substantivul, adjectivul).

Consultă și alte surse de informare.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Formulează cât mai multe răspunsuri la următoarele întrebări:

a) Ce observi privind imaginile alăturate?

b) La ce te gândești, privindu-le?

c) Ce te întrebi, privindu-le?

2. Ce este reprezentat în fig. 4? Folosind un *Atlas geografic*, identifică țările care au ieșire la Marea Neagră.

CUVINTE NOI

Defileu - vale foarte îngustă, creată de un râu sau de un fluviu, care traversează o regiune montană.

Graniță convențională - linie de demarcație între două țări care nu urmează un element natural (fluviu), mare etc., ci este stabilită prin acordul acestora.

ȘTIAI CĂ

• Defileul Dunării, situat între România și Serbia, este cel mai lung defileu din Europa (145 km)? În această porțiune, Dunărea traversează arcul carpat, unde acesta are o curbura asemănătoare Carpaților Curburii, dar orientată invers. Zona cea mai îngustă a Dunării este situată în porțiunea denumită Cazane.

• În prezent, în lungul defileului se află un întins lac, format în spatele barajului de la Porțile de Fier, unde a fost amenajată o mare hidrocentrală?

Europa – un continent al planetei

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Europa pe glob
- Caracteristici ale continentului european față de planetă ca întreg

VEI REUȘI

- Să identifice elementele naturale ale Europei
- Să explice specificul natural al continentului

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Denumeste oceanele și mările situate pe marginile continentului (în nord, vest și sud).
2. Identifică și localizează unitățile de relief principale.
3. Identifică două unități geografice din fiecare categorie: peninsule, insule, câmpii, munți, podișuri, fluvii.
4. Apreciază ce treaptă de relief ocupă cea mai mare întindere. Ce implicații are pentru populație?

EUROPA CONTINENTALĂ ȘI EUROPA PENINSULARĂ

Trasând o linie imaginară între Marea Baltică și Marea Neagră, spre est se întinde o suprafață continentală (Europa continentală), iar spre vest, o parte asemănătoare unei mari peninsule (Europa peninsulară), de întinderi aproape egale între ele.

Fig. 1

Limitele și teritoriile înconjurătoare ale continentului european

Europa este un continent al planetei noastre, Pământ (Terra). Este mărginită spre trei direcții (N, V, S) de oceane și de mări importante.

Spre est, continentul european are o legătură strânsă cu Asia. Privite împreună, cele două continente (Europa și Asia) formează o întindere continuă de uscat, care este denumită uneori Eurasia.

Limita spre Asia o reprezintă două lanțuri de munți și un fluviu. Între Europa și Asia există o legătură care se observă în forma continuă a lanțului care începe cu Munții Alpi și se termină cu Munții Himalaya (cei mai înalți din Asia și din lume).

Europa reprezintă a cincizecea parte (1/50) din întinderea întregii planete.

APLICĂ

1. Câteva dintre fluviile mari ale Europei sunt: Volga, Dunărea, Rinul, Niprul.

Localizează pe hartă aceste fluvii. Care dintre acestea se varsă în Marea Neagră?

2. Imaginează-ți o călătorie pe Dunăre de la izvoare până la vărsare. Identifică pe hartă unitățile de relief străbătute.

Fig. 1

Planiglob, planeta ca întreg

IMPORTANT

- Planiglobul redă suprafața planetei noastre, cu poziția reciprocă a oceanelor și a continentelor.
- Europa este un continent relativ mic, reprezentând 1/16 din întinderea uscatului.
- Predomină câmpiile și podișurile joase.
- Pornind de la o parte centrală (Europa Centrală) celelate părți sunt:
  - spre nord, Europa Nordică;
  - spre vest, Europa Vestică (Apuseană sau Occidentală);
  - spre sud, Europa Sudică (sau Mediteraneană);
  - spre est, Europa de Est (sau Europa Continentală, după întinderea mare a continentului).

APLICĂ

Utilizând hărțile din această lecție, completează un tabel asemănător celui de mai jos.

Continent sau ocean	Poziția față de Europa	Suprafață (mai mare sau mai mică)	Ce întinderi sunt situate între acestea
Africa			
Asia			
America de Nord			
Australia			
Oceanul Pacific			

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Numește continentele și oceanele reprezentate planiglobul alăturat. Spre ce direcții cardinale sunt situate celelalte continente față de Europa?

2. Planeta Pământ are două emisfere. Emisfera nordică, marcată pe planiglob de la 0° în sus și emisfera sudică, marcată pe planiglob de la 0° în jos. Grupează continentele după așezarea lor în cele două emisfere. Ce ai observat?

CUVINTE NOI

Glob - model care redă forma Pământului, asemănătoare corpului geometric denumit sferă.

Planiglob - reprezentarea în plan a formei sferice a Pământului.

Lanț muntos - succesiune continuă de munți pe mari întinderi.

ȘTIAI CĂ

• Europa este un continent mic, dar cu populație numeroasă? Suprafața Europei reprezintă a șaisprezecea parte din întinderea uscatului, iar populația reprezintă a opta parte.

• Marea Mediterană era cunoscută în Antichitate ca întindere situată între trei continente, adică la „mijlocul” lor: Europa, în nord, Africa, în sud și Asia, în est.

Europa - scurtă caracterizare geografică

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Elementele geografice principale ale Europei
- Împărțirea Europei în state

VEI REUȘI

- Să compari hărți care redau întinderi mari și foarte diferite
- Să identifice țări pe harta Europei

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Identifică 4-5 regiuni muntoase și precizează denumirea acestora.
2. Menționează, în mod asemănător, câte 2-3 unități de podișuri și de câmpii.
3. Precizează numele a 3-4 fluvii și direcția lor de curgere.
4. Identifică denumirile unor peninsule.

EUROPA INSULARĂ

Teritoriile insulare principale ale Europei sunt: Marea Britanie, Irlanda, Islanda, Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta.

APLICĂ

Urmărește harta Europei și, pe baza acesteia, completează un tabel asemănător celui alăturat.

Fig. 1

Harta generală a continentului nostru

Europa are un relief variat. Treptele de relief indică o predominare a întinderilor cu altitudini joase.

Unitățile mari de relief sunt reprezentate de regiuni montane, podișuri și câmpii.

Clima se modifică din partea de sud, unde este mai caldă, spre centru, unde este temperată, spre nord, unde devine rece.

Vegetația urmează zonele de climă, de la sud spre nord.

Principalele fluvii europene sunt: Volga, Dunărea și Rinul.

Pe această hartă pot fi identificate peninsulele, precum și unele golfuri și insule.

Europa poate fi împărțită într-o parte centrală și patru părți situate spre cele patru puncte cardinale.

Părți ale Europei	Treapta de relief predominantă	Unități de relief (exemple)	Râuri sau fluvii (exemple)
Europa Nordică			
Europa Centrală			
Europa Sudică			
Europa de Est			
Europa de Vest			

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Care sunt cele mai întinse state pe care le observi pe harta alăturată?
2. Identifică 4-5 țări cu o întindere mai mică sau foarte mică.
3. Denumeste trei țări mediteraneene și trei țări situate la Oceanul Atlantic.

CUVINTE NOI

- Insulă** - parte de uscat înconjurată din toate părțile de apă.
- Stat** - teritoriu cu granițe delimitate, recunoscute internațional, care are o organizare proprie; se folosește și termenul de țară.
- Zone de climă** - fâșii paralele, care au o anumită uniformitate (omogenitate) a stărilor atmosferei (temperatură, precipitații).

ȘTIAI CĂ

- În Europa există țări foarte mici ca întindere, dar importante, cum ar fi: Vaticanul (Statul Papal), Monaco, San Marino (cea mai veche republică din lume), Andorra?
- San Marino este cea mai veche republică din lume? Este republică și stat independent din anul 1253. Are o întindere foarte mică (60 km²) și un număr mic de locuitori (34 000 loc.).

Fig. 1

1. LUXEMBURG
2. MONACO
3. LIECHTENSTEIN
4. SAN MARINO
5. VATICAN
6. Teritoriu aparținând FEDERAȚIEI RUSE
7. REP. MOLDOVA
8. Partea europeană a TURCIEI

Harta reprezintă țările Europei; prin cifre sunt plasate în legendă numele unor țări sau porțiuni mai mici.

IMPORTANT

- Imaginea generală a reliefului (fig. 1, pag. 102) redă mai mult felul în care sunt repartizate diferitele trepte de altitudine (înălțime).
- Din culorile folosite în mod tradițional (maro pentru munți, galben pentru podișuri și verde pentru câmpii) se pot identifica principalele trepte de relief și unitățile de relief din cadrul acestora.
- Există și alte elemente care pot fi reprezentate pe harta Europei: țări, resurse naturale, orașe etc.
- Harta de mai sus redă împărțirea continentului nostru pe țări (state). Sunt precizate și localizate denumirile țărilor europene și capitalele acestora.

APLICĂ

Părți ale Europei	Țări (exemple)	Capitale
Europa Centrală		
Europa Nordică		
Europa Sudică		
Europa de Vest		
Europa de Est		

Europa și România - elemente comune

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Principalele elemente comune
- Asemănări și deosebiri între țara noastră și restul continentului european

VEI REUȘI

- Să compari elemente la diferite scări de reprezentare

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Descrie, pe scurt, cursul Dunării în Europa, precizând unitățile de relief străbătute.
2. Care este direcția de curgere a Dunării pe anumite porțiuni?
3. Ce formă au Munții Carpați în Europa?
4. Enumeră râurile care se observă pe această hartă.

APLICĂ

Copiază pe caiet propozițiile următoare. Întoarce-te la hartă, valorifică ce ai aflat și scrie A (adevărat) sau F (fals) pentru fiecare enunț.

1. Ca urmare a poziției sale geografice, pe teritoriul României predomină caracteristicile central-europene de climă și vegetație.
2. Munții Carpați reprezintă un important lanț muntos european, cuprins între Munții Alpi și Munții Balcani.
3. Dunărea străbate Europa de la est la vest și se varsă în Marea Neagră printr-o deltă.

Fig. 1

Harta redă o parte a Europei în care este situată țara noastră.

După cum ai învățat până acum, între orizontul local, în care ne situăm și țară, ca întreg, există elemente comune.

Asemănător, între țara noastră și continentul în care se află aceasta există elemente comune.

Pe o hartă a Europei se pot observa mai multe elemente geografice prezente atât în Europa, cât și în țara noastră:

- arcul carpatic (Munții Carpați);
- Dunărea (care străbate mai multe regiuni, țări și capitale);
- Marea Neagră;
- regiunea de podiș din est (Podișul Moldovei), continuată spre estul continentului;
- regiunea de câmpie din vest (Câmpia de Vest), continuată spre Câmpia Panonică și Europa Centrală;
- regiunea de câmpie din sud (Câmpia Română);
- cele mai mari înălțimi din țara noastră și din Europa.

De asemenea, există elemente comune de climă, vegetație, faună și soluri.

Imagini ale unor elemente geografice comune din Europa și din România: Dunărea, Câmpia de Vest, Munții Carpați, Podișul Moldovei

IMPORTANT

- Elementele comune principale ale țării noastre și ale Europei sunt: Munții Carpați, Dunărea, Marea Neagră, precum și regiunile geografice situate în vestul și estul țării (Câmpia de Vest, respectiv Podișul Moldovei).
- Clima are un caracter temperat, asemănătoare cu cea care există pe cea mai mare întindere a continentului.
- Vegetația cuprinde specii de plante comune diferitelor părți ale continentului (stepa, în est, pădurile de foioase, pădurile de conifere).
- Populația românească aparține familiei lingvistice latine; din această grupă mai fac parte italienii, francezii, portughezii, spaniolii și alte grupuri mai mici.
- Limba latină a reprezentat limba vorbită în Imperiul Roman.
- La nivelul continentului european, resursa principală a țării o reprezintă terenurile arabile. De asemenea, există importante resursele de gaz metan, lignit și sare.

PORTOFOLIU

Realizează un text cu titlul „Trăiesc într-o țară europeană”, în care să prezinți elementele comune celor două spații geografice: Europa și România. Ilustrează elementele găsite de tine cu fotografii sau desene. Adaugă această prezentare la portofoliul tău.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Care sunt elementele comune din imaginile alăturate?
2. Scrie o listă de întrebări pe baza acestor imagini, cu ajutorul cuvintelor; ce, unde, când, cum, de ce.
3. Schimbă lista cu colegul de bancă și formulează răspunsuri pentru întrebările primite.

CUVINTE NOI

- **Dunărean** - referitor la Dunăre.
- **Pontic** - referitor la Pontus Euxinus (Marea Neagră).
- **Panonic** - referitor la Depresiunea și Câmpia Panonică.

ȘTIAI CĂ

- În decursul istoriei, țara noastră a fost influențată de statele și imperiile mari din jur (Imperiul Otoman, Imperiul Habsburgic și Imperiul Țarist, apoi Rusia)? Elemente ale acestor influențe s-au manifestat până în secolul al XX-lea.
- În prezent, prin apartenența țării noastre la Uniunea Europeană și NATO, sistemul de influențe și legături între state s-a modificat foarte mult.

Uniunea Europeană

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Uniunea Europeană
- Țări din Uniunea Europeană

VEI REUȘI

- Să înțelegi moduri de asociere a statelor
- Să înțelegi elemente ale apartenenței României la Uniunea Europeană

OBSERVĂ

Privește harta alăturată.

1. Identifică denumirile țărilor membre ale Uniunii Europene.
2. Denumeste capitalele acestor țări.
3. Identifică țări și regiuni care nu fac parte din Uniunea Europeană.

APLICĂ

Notează pe caiet, într-un tabel asemănător celui de mai jos, ce țări au intrat în Uniunea Europeană în următorii ani:

Anul	Țări nou intrate
1973	
1981	
1986	
1995	
2004	
2007	
2013	

Harta redă contururile țărilor Uniunii Europene.

Țările, în lume și în Europa, se pot asocia în anumite grupări. Una dintre grupările de țări o reprezintă Uniunea Europeană. Uniunea Europeană este o *organizație care are drept scop asigurarea păcii și colaborarea dintre statele sale membre, pentru bunăstarea populației.*

Asocierea țărilor în cadrul Uniunii Europene s-a realizat într-un mod liber, respectându-se anumite criterii și reguli comune.

Uniunea Europeană cuprinde țări din centrul, vestul, nordul și sudul continentului. Are o serie de instituții din care fac parte reprezentanți ai fiecărei țări membre.

Cele mai importante sunt: **Parlamentul European, Consiliul European și Comisia Europeană.**

Integrarea în Uniunea Europeană este un proces politic și economic deschis tuturor țărilor europene.

În anul 2020, Regatul Unit a părăsit Uniunea Europeană. În prezent (2021), Uniunea Europeană are 27 de state.

PORTOFOLIU

În fiecare an, la data de 9 Mai sărbătorim Ziua Europei.

Scrive un scurt mesaj pe care dorești să-l rostești în Parlamentul European cu această ocazie.

Imaginile redau aspecte din orașe ale Uniunii Europene.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Formulează, pe rând, cât mai multe răspunsuri la întrebările următoare:

a) Ce știi despre Uniunea Europeană?

b) Ce doresc să aflu despre Uniunea Europeană?

Scrive-le pe caiet.

CUVINTE NOI

Țări latine - țări în care se vorbește o limbă romanică, provenită din limba latină.

Uniunea Europeană - grupare de țări europene care au scopuri comune referitoare la asigurarea păcii, colaborare și creșterea nivelului de trai al populației.

IMPORTANT

- Uniunea Europeană este formată din 27 de state (2021, după retragerea Regatului Unit).

- Există state de întindere diferită: mari (Franța, Suedia, Spania), mijlocii (Italia, Polonia, România) și mici (Malta, Luxemburg, Cipru).

- Cel mai întins stat este Franța.

- Statul cu cel mai mare număr de locuitori este Germania.

- Uniunea Europeană s-a format în urmă cu peste șase decenii (1957) și de atunci s-a extins cu alte țări, ajungând la numărul și întinderea actuale.

- Uniunea Europeană își propune să reprezinte o asociere de state care să ducă la progres și prosperitate.

- **Țările latine** care aparțin Uniunii Europene sunt: România, Franța, Spania, Portugalia și Italia.

- Țara noastră a fost inclusă în Uniunea Europeană în 2007, împreună cu Bulgaria.

- În cadrul Uniunii Europene, România este o țară întinsă și populată.

ȘTIAI CĂ

- Sediile principalelor instituții ale Uniunii Europene sunt localizate la Bruxelles și Strasbourg?

- Dintre țările europene unele nu fac parte din Uniunea Europeană, cum ar fi Elveția și Norvegia?

- Cel mai mic stat ca întindere este Malta?

- Cele mai nou stat inclus în Uniunea Europeană este Croația?

PORTOFOLIU

1. Răspunde în scris la întrebarea: Ce am învățat despre Uniunea Europeană?

2. Fiecare elev își va alege un stat al Uniunii Europene. Pentru statul ales, realizează o scurtă prezentare, cu elementele: poziția geografică, capitala, state vecine, relieful predominant, râuri sau fluvii, limba vorbită, un element care consideri că îi subliniază importanța. Adaugă această prezentare la portofoliul tău.

Terra – planeta noastră

Caracteristici generale (formă, mărime, mișcări)

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Alte continente
- Caracteristicile generale ale planetei noastre, Terra

VEI REUȘI

- Să te situezi corect în cadrul continentului și al planetei
- Să identifice caracteristici principale ale planetei

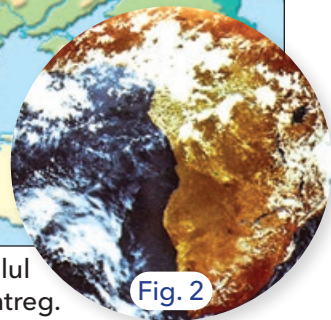
OBSERVĂ

- Privește imaginile alăturate.
1. Ce elemente sunt reprezentate?
  2. Cum te orientezi pe harta continentului și pe imaginea din spațiul cosmic?

Fig. 1

Fig. 2

Imaginile redau aspectul continentului nostru și felul în care poate fi văzut pe o imagine a planetei ca întreg.

Europa este o parte a planetei noastre (fig. 1), vizibilă pe imagini din spațiul cosmic (fig. 2).

Elementele principale care se pot observa pe teritorii mai mici (regiuni, țări), pe continentul nostru și pe planetă sunt:

- aspectul suprafeței Pământului;
- existența apelor și a unor fenomene din aer;
- atmosfera și hidrosfera ca întreg și părți ale biosferei.

Aceste elemente vizibile se află în mișcare.

Învelișurile de aer, apă, relief și viețuitoare sunt părți ale planetei care au o formă asemănătoare acestora (o formă sferică), îmbrăcând suprafața Pământului.

Dacă am urmări planeta noastră un timp mai îndelungat, am observa, la altă scară:

- succesiunea de zi și noapte;
- evoluția în cursul unui an;
- succesiunea fenomenelor pe mai mulți ani.

Am observa, de asemenea, pe mai multe imagini, modificări ale stării aerului (atmosfera) și ale aspectului vegetației.

Se pot distinge întinderi de uscat (continente), mări și oceane, continentul nostru, mările și oceanele din jurul acestuia.

APLICĂ

1. Precizează care sunt modificările din atmosferă și din hidrosferă, învățate anterior, în cazul circuitului apei în natură la nivelul planetei.
2. Ce elemente ale acestui circuit sunt vizibile pe imaginile de mai sus?
3. Explică cum se modifică aspectul lumii vii din jurul tău, în cursul unui an.

Fig. 1

Planiglobul fizic și poziția Europei

IMPORTANT

- Terra, planeta noastră, are o formă asemănătoare corpului geometric denumit sferă.
- Forma sferică a planetei poate fi redată prin globul geografic.
- Reprezentarea în plan a formei Pământului (cu oceanele și continentele acestuia) se poate realiza pe un planiglob.
- Elementele componente principale observabile ale suprafeței planetei noastre sunt: forma suprafeței acesteia (relieful), „sfera de aer” (atmosfera), apele sub diferite forme (adică hidrosfera), viețuitoarele (biosfera). Acestea sunt denumite **geosfere**.
- **Atmosfera** cuprinde aerul, forma, alcătuirea și mișcarea acestuia.
- **Hidrosfera** cuprinde toate întinderile de apă (mări, oceane, râuri, lacuri), transformările și mișcările acestora.
- **Biosfera** cuprinde totalitatea viețuitoarelor (plante și animale) situate în diferite medii de existență (pe uscat, în oceane și mări, în râuri și lacuri, pe suprafețele înghețate).
- În prezent, planeta noastră (îndeosebi atmosfera și hidrosfera) este afectată de un fenomen global, denumit **poluare**.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce se observă în imaginea alăturată?
2. Care este forma Pământului?
3. Compară imaginea alăturată cu harta Europei de la pagina 108.
4. Care este corespondența dintre elementele reprezentate pe aceste două hărți (Europa și Planiglobul) în aceste imagini?

CUVINTE NOI

Atmosfera - învelișul de aer al Pământului.

Biosfera - învelișul „viu” al planetei noastre, cuprinzând totalitatea viețuitoarelor (plante și animale).

Geosferă - întindere a suprafeței Pământului formată din elementele de bază (aer, apă, viețuitoare, relieful).

Hidrosfera - învelișul de apă al Pământului.

Poluare - fenomen de modificare a elementelor naturale ale planetei (aer, apă) cu substanțe dăunătoare introduse de om.

ȘTIAI CĂ

- Denumirea de geosferă are la bază numele unei zeițe, Geea, considerată zeiță a Pământului?
- Pământul ca întreg, dar îndeosebi în contextul Sistemului Solar, este denumit cu termenul de Terra?

PORTOFOLIU

Realizează un text, de cel mult 15 rânduri, prin care să precizezi caracteristicile generale ale planetei noastre, folosind, o singură dată, fiecare dintre următorii termeni: *Terra, ocean, an, atmosferă, hidrosferă, anotimp, Pământ, continent, biosferă*. Adaugă această prezentare la portofoliul tău.

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Linii principale pe glob
- Linii principale pe planiglob

VEI REUȘI

- Să utilizezi elemente simple de orientare pe glob și pe planiglob

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate.

1. Descrie, pe scurt, aspectul Pământului văzut din spațiul cosmic (fig. 1).

2. Descrie globul geografic (fig. 2).

3. Ce elemente sunt comune celor două imagini?

4. Ce elemente apar în fig. 3?

Explică colegilor ce știi despre aceste elemente. De unde ai informațiile?

5. De ce crezi că planeta noastră este reprezentată printr-un obiect de tipul celui din fig. 2?

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Imaginile reprezintă Pământul văzut din cosmos, un model al acestuia, globul geografic, și reprezentarea lui în plan, planiglobul.

Globul geografic (fig. 2) este un model care redă forma Pământului (fig. 1). Principalul element al formei Pământului este aspectul lui sferic.

Terra are două mișcări principale: mișcarea de rotație (în 24 de ore) și mișcarea de revoluție (365 zile și 6 ore).

Globul și planiglobul permit trasarea pe suprafața lor a unor linii imaginare, care pot fi utilizate în orientare (fig. 3.)

Există două puncte fixe vizibile pe globul geografic: Polul Nord și Polul Sud. Între acestea se află o linie imaginară care traversează Pământul în interior, denumită axa Pământului.

Utilizând busola, acul acesteia ne indică Polul Nord.

Cu ajutorul celor doi poli, pot fi stabilite alte puncte cardinale.

Pe suprafața Pământului, la o distanță egală între cei doi poli, se află Ecuatorul, tot o linie imaginară.

Pe planiglobul de mai sus, Soarele răsare dinspre punctul cardinal est. De la un moment la altul al răsăritului trece un interval de 24 de ore.

APLICĂ

Din ce cauză crezi că Pământul se rotește, în realitate, de la vest la est, adică pe o direcție inversă celei aparente (de la est la vest), rezultată din răsăritul Soarelui? Informează-te în diferite surse și explică acest fenomen.

Fig. 1

Imaginile redau planiglobul sub două forme: aspecte fizice generale (planiglobul fizic) și împărțirea pe țări (planiglobul politic).

Fig. 2

IMPORTANT

- Harta cea mai extinsă prin care este redată întreaga suprafață a Pământului este planiglobul.
- Pot exista mai multe moduri de reprezentare, printre care:
  - redarea unor aspecte naturale (ca în fig. 1);
  - redarea împărțirii pe țări (ca în fig. 2).
- Pe un planiglob pot fi reprezentate și alte aspecte: vegetația, resursele, orașele etc.
- Planiglobul care redă elemente naturale se numește planiglob fizic.
- Planiglobul fizic reproduce în mod frecvent aspecte reale ale suprafeței Pământului (continente, oceane, munți).
- Planiglobul care redă contururile țărilor se numește planiglob politic.
  - Pe un planiglob politic sunt redată țările și, uneori, capitale ale acestora sau alte orașe.
  - Există două puncte fixe, Polul Nord și Polul Sud și o linie imaginară, Ecuatorul, situată la distanță egală de acestea.
  - Pământul poate fi împărțit în două emisfere: la nord de Ecuator, emisfera nordică, iar la sud, emisfera sudică.

PORTOFOLIU

1. Rezolvă cu atenție exercițiul următor și vei obține lungimea în km a Ecuatorului: $8\ 015 \times 5 =$
2. Ai învățat la matematică despre arii. Efectuează corect următoarele operații și vei afla suprafața Pământului exprimată în km^2 : $(2\ 500 \times 2 + 100) \times 1\ 000 \times 100 =$

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

Privește cu atenție cele două imagini alăturate. Prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc acestea?

	Asemănări	Deosebiri
Planiglob fizic		
Planiglob politic		

CUVINTE NOI

Emisferă - jumătate din sfera terestră; față de Ecuator există emisfera nordică și sudică, iar față de o anumită linie imaginară care unește cei doi poli pe suprafața Pământului, există emisfera estică și emisfera vestică.

ȘTIAI CĂ

Urmărind mișcarea aparentă a Soarelui pe bolta cerească (de la răsărit la apus), oamenii au crezut că această mișcare este reală, adică Soarele se rotește în jurul Pământului? Analizând mai atent mișcarea, oamenii au înțeles că, de fapt, lucrurile se întâmplă invers: Pământul se rotește în jurul propriei axe (axa Pământului) și, în cursul unei zile (24 de ore), toată suprafața lui ajunge să fie iluminată de Soare, succesiv, de la est la vest.

Continente și oceane

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Diviziunile mari ale planetei, continente și oceane
- Posibilități de orientare pe Terra

VEI REUȘI

- Să identifice poziția continentelor și a oceanelor, precum și părți ale acestora
- Să localizeze elementele identificate

OBSERVĂ

Grupează, într-un tabel asemănător celui de mai jos, continentele și oceanele identificate.

Oceane	Continente

APLICĂ

1. Urmărește linia Ecuatorului, de la vest spre est. Notează elementele întâlnite în jurul acestei linii: oceane, continente, unități de relief din interiorul continentelor.

2. Urmărește aceleași elemente de la nord la sud, pe un traseu ales de tine.

Unități majore de relief pe continente:

- M-ții - Munții
- Pod. - Podiș
- C. - Câmpie
- Depr. - Depresiune

Scara la Ecuator:

Trepte de relief

ale continentelor:

- Munți foarte înalți (peste 3000 m)
- Munți și podișuri înalte (1000 - 3000 m)
- Dealuri și podișuri joase (200 - 1000 m)
- Câmpii (0 - 200 m)
- Câmpii situate sub nivelul mării (0 - -150 m)

Pe un planiglob fizic, asemănător celui de mai sus, pot fi identificate și localizate continente și oceane, părți ale acestora și treptele de relief principale ale continentelor și ale oceanelor.

Oceanul Atlantic este situat predominant în emisfera vestică.

Oceanul Pacific este reprezentat pe ambele porțiuni ale hărții (planiglobului), atât în est, cât și în vest.

Oceanul Arctic este situat în partea de nord și este acoperit parțial cu apă înghețată (din această cauză este denumit și Oceanul Înghețat de Nord).

Oceanul Indian este extins mai mult în emisfera sudică.

Pe continente pot fi observate anumite unități de relief, localizate și denumite.

În partea de nord a hărții se află o întindere de culoare albă. Aceasta este cea mai întinsă insulă a planetei (Groenlanda), acoperită cu gheață.

În sud se află Antarctica, acoperită cu gheață.

Antarctica reprezintă regiunea sudică a planetei, iar Antarctica, continentul situat în acest loc.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Cum este situată Africa față de Ecuator?
2. Ce continente sunt situate doar la sud de Ecuator?
3. Poate fi considerată Europa o peninsulă a Asiei?
4. Pot fi considerate America de Nord și America de Sud un singur continent (America)?
5. Se poate observa o continuare a reliefului continentelor sub nivelul oceanelor?

CUVINTE NOI

Arctic - situat în partea de nord a planetei, în jurul Polului Nord.

Antarctic - situat în partea de sud a planetei, în jurul Polului Sud.

ȘTIAI CĂ

Până la sfârșitul secolului al XV-lea, întinderile continentale cunoscute erau cele din jurul Mării Mediterane: partea de sud a Europei, partea de nord a Africii, partea de vest a Asiei? Acestea au fost denumite în Evul Mediu „Lumea Veche”. Alte întinderi, cum ar fi India și China, erau cunoscute mai mult din descrieri. După marile descoperiri geografice (secolele XV-XVI), au fost cunoscute europenilor America de Nord și America de Sud, care, prin comparație, au fost denumite „Lumea Nouă”. Apoi au fost cunoscute și alte teritorii mai îndepărtate (Australia și Antarctica).

Planiglobul fizic (Fig. 1)

IMPORTANT

- Pe harta de mai sus sunt reprezentate întinderile continentale individualizate (Asia, Europa, America de Nord, America de Sud, Africa, Australia, Antarctica) și întinderile oceanice, Oceanul Indian, Oceanul Pacific, Oceanul Atlantic și Oceanul Arctic.
- Oceanele ocupă o suprafață mai întinsă decât continentele. Văzută din spațiul cosmic, Terra poate fi considerată o planetă a oceanelor.
- Continentele au mai multe trepte de relief, redată în legendă.
- Oceanele au relieful situat sub nivelul de 0 m. Cuprind mai multe trepte de relief, până la cele mai mari adâncimi.

PORTOFOLIU

Privește cu atenție harta de mai sus și notează câte un exemplu de munți, podișuri, câmpii, completând un tabel asemănător celui de mai jos.

Trepte de relief	America de Nord	America de Sud	Asia	Africa	Europa
Munți					
Podișuri					
Câmpii					

Terra – o planetă a Sistemului Solar

Caracteristici generale

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Specificul planetei noastre, Terra, în Sistemul Solar
- Componentele Sistemului Solar

VEI REUȘI

- Să identifice planetele Sistemului Solar
- Să precizezi poziția și rolul Soarelui

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate.

1. Care sunt planetele Sistemului Solar, de la cea mai apropiată de Soare până la cea mai depărtată?
2. Denumeste două planete mari, două planete mici și două planete mijlocii.
3. Enumeră planetele care au dimensiuni apropiate de cea a Pământului (Terra).

APLICĂ

Lucru în echipă

Realizați o machetă 3D cu titlul „Planetele Sistemului Solar”.

Materiale utilizate:

- hârtie reciclabilă (ziare, reviste);
- aracet;
- acuarele;
- bețe de frigărui sau sfoară;

Prezentați produsele în fața colegilor. Realizați o expoziție pe holul școlii.

Fig. 1

Imaginile redau forma și aspectul general al planetelor. Acestea sunt ordonate după poziția față de Soare, de la cele mai apropiate (fig. 1) la cele mai îndepărtate (fig. 2).

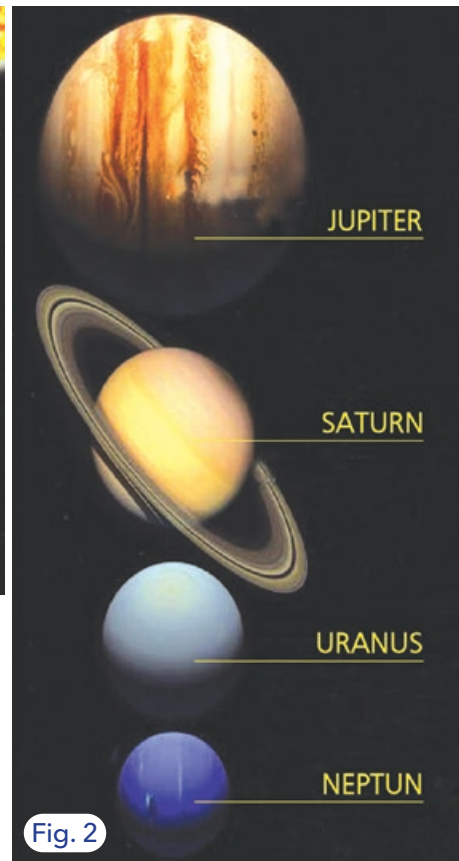

Fig. 2

Sistemul Solar este format din **Soare**, care este o **stea**, mai multe **planete** (fig. 1 și fig. 2), precum și alte corpuri cosmice mai puțin vizibile, cum ar fi **sateliți** ai planetelor, **comete** și **asteroizi**.

Planetele se rotesc în jurul Soarelui.

Au dimensiuni și caracteristici diferite: mărime, număr de sateliți, temperatura la suprafața planetei și altele.

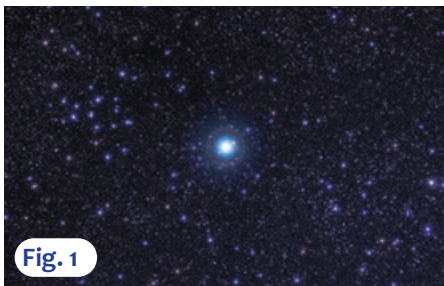
Deoarece sunt încălzite în mod predominant de Soare, temperatura lor scade o dată cu depărtarea față de acesta.

Pluto a fost considerată în ultimul timp ca un corp cosmic, care nu are caracteristicile unei planete (fiind denumită „planetă pitică”).

Distanțele în Sistemul Solar sunt foarte mari față de distanțele învățate până acum la suprafața Pământului și chiar față de distanța dintre Pământ și Lună sau dintre Pământ și Soare.

Luna este satelitul Pământului.

Planetele mari (Jupiter și Saturn) au, fiecare, peste 60 de sateliți.

Imaginile redau bolta cerească, corpuri cosmice și planeta Marte.

IMPORTANT

- Soarele are în jurul său corpuri cosmice, formând împreună Sistemul Solar.
- Dintre acestea, planetele au dimensiuni mai mari și sunt mai cunoscute.
- Mai multe planete au, la rândul lor, sateliți.
- Luna este satelitul natural al Pământului. O putem vedea pe cerul nopții pentru că este luminată de Soare.
- Toate corpurile din Sistemul Solar se rotesc în jurul Soarelui.
- Stelele se asociază în anumite grupuri, denumite **galaxii** (fig. 2).
- Soarele și Sistemul Solar sunt situate în galaxia noastră, Calea Lactee.
- Galaxiile sunt formate dintr-un număr foarte mare de stele.
- Una dintre planetele cele mai interesante din Sistemul Solar este planeta Marte (fig. 4). Aceasta are anumite caracteristici asemănătoare Pământului (înclinarea axei, lungimea zilei, prezența apei și dimensiunile comparabile).
- Pe Marte însă, un an durează mai mult, deoarece, fiind mai îndepărtată de Soare, realizează o mișcare în jurul acestuia într-un interval mai mare de timp.

PORTOFOLIU

În anul 1969, omul a ajuns pentru prima dată pe Lună, în cadrul misiunii Apollo 11. Misiunea a durat 8 zile, 3 h, 18 min., 35 s. Când au călcat pentru prima dată pe Lună, astronauții au spus: „Un pas mic pentru om, un pas mare pentru omenire”.

Scrive un text, de 10-15 rânduri, cu acest titlu în care să argumentezi importanța explorării spațiale.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Explică ce observi în imaginile alăturate.
2. Compară aceste imagini cu ceea ce vezi pe cer noaptea.
3. Ce reprezintă corpul cosmic denumit „Luceafărul”?

CUVINTE NOI

Asteroidi - corpuri cosmice, de mici dimensiuni, care se rotesc în jurul Soarelui.

Cometă - corp din Sistemul Solar care se rotește în jurul Soarelui, pe o direcție foarte alungită față de cea a planetelor.

Galaxie - aglomerare de stele, care poate fi observată pe o anumită întindere a bolții cerești.

Planete - corpuri cosmice naturale, fără energie și lumină proprie, care se rotesc în jurul Soarelui.

Satelit - corp cosmic natural care se rotește în jurul unor planete.

Stea - corp cosmic cu lumină și energie proprii.

ȘTIAI CĂ

Planeta Marte a reprezentat un corp cosmic de interes pentru astronomi? Fiind formată din roci și nisipuri asemănătoare celor din deșerturi, are o culoare roșie. Din această cauză a fost denumită și „planeta roșie”. Pe planeta Marte a ajuns recent, pe 18 februarie 2021, o misiune care a plasat pe suprafața sa un modul de cercetare, numit *Perseverance*.

Planiglobul - imaginea Terrei

VEI ÎNVĂȚA DESPRE

- Trecerea de la orizontul local la planiglob
- Diversitatea informațiilor care pot fi reprezentate pe un planiglob

VEI REUȘI

- Să parcurgi hărți succesive de la orizontul local la planiglob
- Să interpretezi fenomene reprezentate pe planiglob

OBSERVĂ

Privește imaginile alăturate. Stabilește elementele comune și pe cele specifice din cele trei imagini. Organizează observațiile într-o schemă asemănătoare celei de mai jos.

Fig. 1

Fig. 2

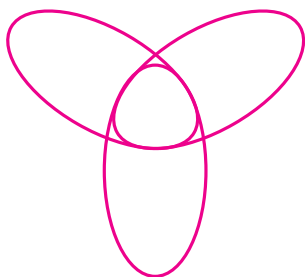

Fig. 3

APLICĂ

Identifică în sursele tale de informare și alte elemente care sunt amplasate pe un planiglob.

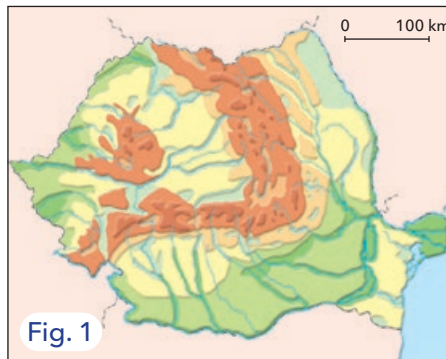

Fig. 1

Fig. 2

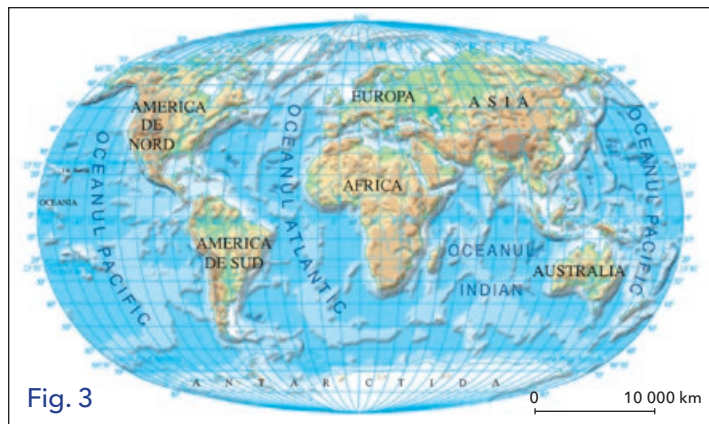

Fig. 3

Hărțile arată trei moduri de reprezentare a unor suprafețe, care au anumite părți comune.

Orizontul local face parte din întinderi care sunt, succesiv, tot mai mari: regiune, țară (fig. 1), continent (fig. 2), planetă.

Continentele și oceanele sunt reprezentate pe planiglob.

Planiglobul este, astfel, cea mai largă reprezentare posibilă a suprafeței terestre.

Pe planiglobul de mai sus (fig. 3) sunt desenate anumite linii imaginare (care nu există în realitate), pornind de la cei doi poli, considerați puncte fixe. Aceste linii sunt folositoare în localizarea și fixarea poziției diferitelor elemente reprezentate.

Planiglobul redă elemente pe care dorim să le reprezentăm: continente, oceane, trepte de relief, fluvii, țărmurile continentelor, repartiția populației, orașe, împărțirea pe țări (**harta politică**), fenomene **meteorologice**, traseul unor linii aeriene sau maritime și altele.

Pentru fiecare reprezentare trebuie să existe o legendă cu semne convenționale. De asemenea, trebuie să aibă o scară de proporție.

Utilizarea planiglobului este foarte importantă, în condițiile în care aflăm zilnic despre fenomene care au loc la distanțe mari față de noi.

Imagini din diferite orașe ale Terrei - Paris, Mumbai, Cairo și Washington.

GÂNDEȘTE-TE ȘI RĂSPUNDE

1. Ce elemente sunt reprezentate în cele patru fotografii?
2. Cum pot fi localizate acestea pe hartă?
3. Ce elemente rezultă din localizarea lor?

CUVINTE NOI

Hartă politică - hartă care redă împărțirea pe state; harta politică a lumii este un planiglob pe care sunt redată contururile tuturor statelor.

Meteorologic - referitor la starea atmosferei (vânt, ploaie, temperatură etc.).

IMPORTANT

- Planiglobul, o hartă a planetei ca întreg, redă fenomene care pot fi înțelese mai bine, analizându-le la scara planetei. Acestea sunt:
  - modul în care se produce circulația aerului;
  - direcția curenților oceanici;
  - repartiția temperaturilor la un moment dat pe suprafața globului;
  - repartiția și tipurile de precipitații;
  - principalele întinderi cu diferite tipuri de vegetație;
  - liniile maritime care străbat distanțe mari;
  - liniile aeriene intercontinentale;
  - repartiția vulcanilor pe planeta noastră;
  - areale unde se produc cutremure de pământ.
- Exemplele de mai sus arată că orice fenomen care are o întindere de mari dimensiuni poate fi localizat pe suprafața planetei și poate fi mai bine înțeles în acest fel.
  - Detaliile unor fenomene se pot observa și reprezenta pe hărți care redau întinderi mai mici (dar care au scări mai mari).

ȘTIAI CĂ

- Una dintre cele mai interesante reprezentări la nivelul globului este planiglobul cu fuse orare? Acest tip de planiglob permite stabilirea orei în orice loc, față de o anumită oră, considerată ca reper.
  - În lungul unei linii imaginare care unește cei doi poli, răsăritul are loc în luna iunie, aproape în același moment?

PORTOFOLIU

Încearcă să îți imaginezi două situații:

- a) un avion (A) merge deasupra Ecuatorului, de la vest la est, parcurgând întreaga lungime a acestuia în 24 de ore;
- b) un alt avion (B) parcurge același drum, dar de la est spre vest, tot în 24 de ore.

Câte răsărituri se văd din primul avion (A)?

Cum se vede momentul zilei în care se află (de exemplu, răsărit, apus, miezul zilei, miezul nopții) din al doilea avion (B)?

Recapitulare

AMINTEȘTE-ȚI

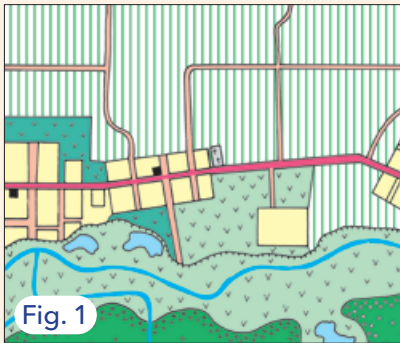

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

• Orizontul apropiat reprezintă întinderea situată în jurul nostru, în cadrul localității în care trăim.

• Este format din școală, casă, drumul de acasă la școală, cartierul și localitatea noastră.

• Distanțele se pot aprecia în metri, sute de metri sau kilometri.

• Limita până la care se poate observa linia orizontului reprezintă limita orizontului local.

• Orizontul local cuprinde elementele geografice comune oricărui teritoriu; poziție, elemente naturale, elemente introduse de om (fig. 1).

• De la orizontul local se poate ajunge la o regiune cu o întindere mai mare (fig. 2).

• Localitatea, orizontul local și apropiat, fac parte din unități administrative (județe, municipii, orașe, comune) care alcătuiesc organizarea administrativă a țării.

• Țara (fig. 3) reprezintă spațiul de raportare al activității noastre, deoarece în cadrul ei respectăm legile care se aplică pe acest teritoriu.

• Pe orice hartă a continentului se pot observa:

- arcul carpatic, redat prin forma sinuoasă a acestuia;

- Dunărea, al doilea fluviu ca lungime din Europa;

- Marea Neagră;

- teritoriile de la exteriorul Carpaților, care au continuitate spre est și spre vest.

- Delta Dunării;

- întinsa regiune joasă dintre Carpați și Dunăre (Câmpia Română).

• Țara noastră reprezintă, cu aproximație, a patruzecea parte din întinderea continentului european și a patruzecea parte din populația acestuia.

• România face parte din Uniunea Europeană.

• Europa (fig. 4), continentul nostru, deși este relativ redus ca întindere (1/50 din întinderea totală a planetei și 1/15 din cea a uscatului), a avut și are un rol foarte important în lume.

• Planiglobul reprezintă întinderea maximă prin care este reprezentată planeta ca întreg (fig. 5).

• Planeta noastră, Terra, este un corp cosmic aparținând Sistemului Solar, dar care se deosebește foarte mult de celelalte planete.

• Principala deosebire o reprezintă existența vieții.

Activitate independentă

Completează spațiile punctate cu informații corecte din punct de vedere geografic.

Localitatea în care locuiesc se numește.....Ea este poziționată în județul....., unul dintre județele .....

Țara mea este o țară.....situată pe continent în partea de.....

Europa este unul din cele.....continente ale planetei.

Terra este a.....planetă de la Soare.

Evaluare finală

I. Analizează întrebările de mai jos și identifică răspunsul corect.

1. Ordinea punctelor cardinale asemănătoare parcursului invers acelor de ceasornic este:

- a. N, S, E, V;   b. N, E, S, V;
c. S, E, N, V;   d. N, V, S, E.

2. Distanța de 10 m între două obiecte înseamnă:

- a. 1 cm;   b. 100 cm;   c. 10 cm;   d. 1000 cm.

3. Pe un plan sunt reprezentate:

- a. toate obiectele din realitate;
b. mai multe obiecte decât cele din realitate;
c. același număr de obiecte;
d. mai puține obiecte.

4. Cea mai mare întindere poate fi observată dintr-un aparat de zbor (de exemplu un elicopter) situat la înălțimea de:

- a. 1 m;   b. 1 000 cm;   c. 10 m;   d. 10 000 cm.

5. Uniunea Europeană este formată din:

- a. 27 de state;   b. 20 de state;
c. 17 state;   d. 6 state.

6. Granița de sud a țării este formată de:

- a. Prut;   b. Olt;
c. Dunărea;   d. Tisa.

7. Un element comun amplasat pe harta României și pe un planiglob fizic este:

- a. lanțul carpat;   b. afluenții Dunării;
c. Marea Mediterană;   d. varietatea vegetației.

8. Cel mai lung defileu din Europa (Defileul Dunării) este situat între România și:

- a. Bulgaria;   b. Ungaria;
c. Ucraina;   d. Serbia.

9. Limba română face parte din aceeași familie cu limba vorbită în:

- a. Portugalia și Italia;   b. Bulgaria și Ucraina;
c. Austria și Serbia;   d. Italia și Germania.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Evaluare finală

10. Pământul realizează o rotație completă în 24 de ore de la:

- a. est la vest;   c. nord la sud;
b. sud la nord;   d. vest la est.

II. Completează textul de mai jos cu termenii corespunzători.

Principala resursă naturală a țării noastre o reprezintă ..... Utilizarea acesteia asigură o varietate de produse ..... Dintre resursele energetice, o importanță mai mare o au resursele de gaze naturale și de ..... Țara noastră este cunoscută prin rezerve mari de sare, utilizate în industrie și ..... Ramura culturii plantelor care se ocupă de creșterea pomilor fructiferi se numește .....

Termeni: *minereuri feroase, pășuni, industrial, agroalimentar, pomicultură, cărbuni (lignit), teren arabil, hidroenergie, alimentație, viticultură.*

III. Realizează un text, de 15-20 de rânduri, referitor la continentul nostru sau la planetă ca întreg, la alegere, folosind o singură dată fiecare dintre termenii: *continent, ocean, Oceanul Atlantic, Polul Nord, trepte de relief, munți, fluvii, câmpii, mări, insule, Glob Geografic.*

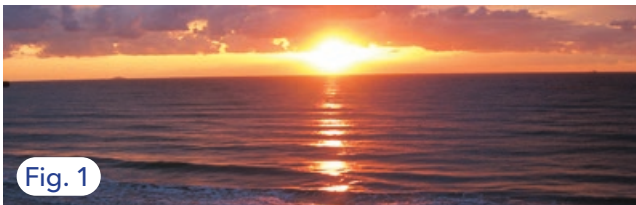

Fig. 1

Fig. 2

CUM TE POȚI EVALUA

	I.	II.	III.
Foarte bine	nouă-zece răspunsuri corecte	cinci spații completate corect	zece-unsprezece cuvinte utilizate corect, exprimare corectă, fără greșeli de scriere
Bine	șapte-opt răspunsuri corecte	patru spații completate corect	nouă-zece cuvinte utilizate corect, exprimare corectă, fără greșeli de scriere
Suficient	cinci-șase răspunsuri corecte	trei spații completate corect	opt-nouă cuvinte utilizate corect, exprimare corectă, fără greșeli de scriere

EVALUAREA PORTOFOLIULUI

Ai ajuns la finalul clasei a IV-a! Alegeți, împreună cu profesorul și colegii, o zi în care să expuneți portofoliile realizate până acum. Apreciază portofoliile celorlalți colegi, acordând steluțe (***) pentru fiecare. Criteriile pe care le vei folosi sunt: a. numărul de teme prezentate; b. corectitudine și claritate; c. mod de redactare; d. ilustrare grafică și cartografică.

Programa școlară poate fi accesată la adresa: <http://programe.ise.ro>.

ISBN: 978-606-95275-3-5

9 786069 527535

www.edituracorint.ro